

ROMAN

HACI BAYRAM-I VELİ

BAYRAM

SABAHI

Raziye Sağlam

BAYRAM SABAHI

Bayram Sabahı

Copyright © Nasihat Yayınları 2017

Bu kitaptaki metin ve resimlerin, tamamının veya bir kısmının, kitabı yayımlayan işletmenin önceden yazılı izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması ve depolanması yasaktır.

Yayın Numarası: 19

ISBN: 978-9944-774-07-9

Baskı

SALMAT Basım Yayıncılık Ltd. Şti./ Ankara

Tel: 0 (0312) 341 10 20

Haziran 2017

3. Baskı

Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi Vakfı

Visan İktisadi İşletmesi

Zaviye Mahallesi Hacı Hulûsi Efendi Cad. No:71 (44700) Darende / MALATYA

Tel:(422) 615 15 00 - 615 28 95 Fax:(422) 615 28 79

www.nasihatyayinlari.com - facebook.com/nasihatyayinlari

twitter.com/NasihatYayin - visan@nasihatyayinlari.com

RAZİYE SAĞLAM

BAYRAM SABAHI

Hacı Bayram-ı Veli Romanı

Ankara 2017

H. Hamideddin Ateş Beyefendi'ye...

YAZARIN NOTU

Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerini anlatırken, onun yalancı şeyh ya da peygamberlerin çıktığı bir dönemde hocası Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinden aldığı muhabbeti, Bayramiye tarikatı yoluyla tüm Anadolu'ya yaymasına işaret etmeye çalıştım. "Gülşenin Solmayan Gülü"nde, Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin de örnek hayatını kronolojik sıra ile roman havasında okuyuculara sunmaya çalışmıştım. Daha sonra "Gül Kokusu"yla Osman Hulûsi Efendi Hazretlerini bilen bilmeyen herkese anlatıp onun harika kişiliğine ve örnek hizmetlerine hiç değilse biraz aşina olmalarını istedim. Bütün bu gönül sultanları gönüllerindeki Allah ve Peygamber sevgisi ve hizmet aşkıyla giderek maddeleşen dünyamızda insanların birbirlerine en çok da kendilerine yabancılaştığı, özünü unutmaya yüz tuttuğu günümüzde, doğruyu, güzeli gösterip, sadece siyah ve gri değil, beyaz gönüllerin de olduğunu yaşayarak gösterir. Onlar tünelin sonundaki ışık gibidir ve sadece tünelin sonunda değil, tünele girmeden ve girdikten sonra da ışığa kavuşmamız için bizimledir. Kitapta sık sık Peygamber Efendimizin, "Kişi sevdiği ile beraberdir." hadis-i şerif'ine yer verdim. Anne, baba, arkadaş sevgisiyle birlikte Allah'a duyulan ve Allah'ın

da kullarına duyduğu muhabbette gönül sultanları bir köprü vazifesi görür. Bazı dar görüşlü insanlar, Allah'a ulaşmakta aracıya gerek yoktur, diyerek gönül sultanlarını bir aracı gibi göstermeye çalışır; hatta bazen daha da ileri giderek Hıristiyanlıktaki ruhban sınıfına benzetmek isterler. Hayatımıza bir bakalım. Yapacağımız en basit bir işi bile belki farkında olmadan birinin öğretmesiyle yaparız. Durum böyle olunca dünya ve ahiret hayatının saadeti, dünyada fert ve toplumların huzuru için ve dinlerini şeklen ve en çok da öz olarak en doğru şekilde yaşamalarına rehberlik eden, onlara muhabbetin aslını yaşatan gönül sultanlarının varlığından daha normal ne olabilir. Bu Allah'ın kullar üzerindeki sonsuz rahmetinin bir göstergesidir.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin hayatına baktığımızda, başta Akşemseddin Hazretleri olmak üzere on dokuz tane halifesi olduğunu görüyoruz. Bu büyük zatlar, irşad göreviyle Anadolu'nun Türk ve Müslüman kimliğine kavuşmasında, insanların hurafelerden temizlenmiş olarak İslâmiyet'i en doğru şekilde anlayıp yaşamalarının sağlanmasında etkin rol oynayan manevî fatihlerdir. Bu halifeler:

Akşemseddin Muhammed B. Hamza

Yazıcıoğlu Muhammed

Şeyh Selahaddin

Germiyanoğlu Şeyhi

Molla Zeyrek

Eşrefoğlu Rumi

Baba Nahhas-i Ankaravi

Akbıyık Meczub

Bıçakçı Ömer Dede

Şeyh Lütfullah

Şeyh Yusuf Hakiki

İnce Bedreddin

Kızılca Bedreddin

Şeyh Ulvan Şirazi

Kemal Halveti

Abdülkadir Isfahani

Ahmed Baba (Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin oğlu)

Bunlardan başka on iki tane de halifeliği kesin olmayan zat vardır.

Halifelerinden Akşemseddin Hazretleri, Akbıyık Sultan ve Kızılca Bedreddin İstanbul'un fethinde bulunmuş ve Kızılca Bedreddin Hazretleri şehit düşmüştür.

Kronolojik bir sıra takip ederek yazmaya çalıştığım, Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin hayatında, tüm bu halifelerine tek tek yer vermek isterdim ki o zaman kitabın birkaç cilt olması gerekirdi. Aslında elinizdeki bu kitap Hazretin örnek hayatının kısa bir özeti gibidir. Belli başlı bazı konuları ele alarak o zamanın şartları içinde tasavvufun fert ve toplum hayatındaki yerini anlatmaya çalıştım.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin hayatını incelerken, o zamanki toplumda insanların okumaya çok meraklı olduğunu, ilim, sanat yönünden çok ileride olduğunu gördüm. Hekimler röntgen, MR ve çok çeşitli tahlil teknikleri olmadığı halde bilinmeyen hastalıkları teşhis ve tedavi yöntemlerini bulabiliyor. Eğitim sistemi öyle başarılı ki batılı devletler tarafından örnek alınabiliyor. Her alanda hayran olunacak bir ilerleme var. Bu ilerleme insanların manevî dünyalarında da aynı şekilde görünüyor. Buna paralel olarak her bölgede rehber olan gönül sultanları var. Osmanlı Devleti'nin gönüllerde yer eden bir cihan imparatorluğu olmasının temelinde de bu yatıyor olsa gerek.

Bu esere hazırlarken, tarih ve ansiklopedik kayanlar ile Hacı Bayram-ı Veli hakkında kalama alının eserlerden istifade yoluna gidilmiştir.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin hayatını yazmaya çalıştığım süreç, diğer kitaplarda olduğu gibi mükemmel bir süreçti. Çünkü insan devamlı onlarla meşgul olurken, örneğin Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinden ayrılırken, Hacı Bayram-ı Veli Hazretleriyle beraber üzüyor, tarlada yemek yerken Akşemseddin Hazretleri ile birlikte kıtmirin yiyeceğine uzanmak istiyor ve hocasının huzurundan çıkarken sarığının kapıya takılıp düştüğü anda Akbiyık Sultan'ın yüreğindeki acıyı hissediyor. Tüm bunlar benim için mükemmeldi ve her olayda da bizim de yakın zamanımızda yaşamış Hacı Hulûsi Efendi Hazretleri gibi gönül sultanımız, Nefise Sultan gibi Hacı Validemiz, yolunu ve hizmetlerini devam ettiren H. Hamideddin Beyefendi gibi bir Vakıf Mütevelli Heyet Başkanımız olduğu için Allah'a şükrettim.

Mutlaka eksiklerim ve hatalarım olmuştur. Aslolan Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin hayatına bu kitap vasıtasıyla hiç değilse biraz aşına olunmasıdır. Gerisi Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri ve kitaptaki adı geçen zatların hoşgörüsüne kalmış...

Yazma sürecinde her zaman olduğu gibi ailemin desteğini hep yanımda hissettim. Hepsine buradan teşekkür ediyorum.

Gönül Sultanlarımızın hep gönlünde olabilmek dileğiyle...

25.08.2007, İstanbul

1. BÖLÜM

Gecenin Karanlığında İki Atlı...

Gecenin bir vakti... Hızla yol alan iki atlı... Yol zahirde uzun ama gönülden kısa... Atların nal sesleri, gecenin sessizliğini bozuyor. Engürü (Ankara) 'den çıkıp, Kayseri'ye yol alan bu iki atlıdan biri, Kara Medrese'nin müderrislerinden Numan, diğeri ise gönüller sultanı Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin talebesi Şücaaddin. Gecenin ayazı her ikisinin de yüzüne çarpıyor, ama Numan bir şeyhin davetine koşmanın sevinç ve heyecanı, Şücaaddin ise şeyhinin sözünü tutmanın verdiği huzurla dolu olduğu için ne ayazı hissediyorlar, ne de yorgunluk duyuyorlar. Her iki atlı için de bu zamana kadarki en güzel yolculuk bu...

Müderris Numan... Öyle sıradan bir müderris değil... Anası Fatıma Hatun ona gebe olduğu halde Çubuk Çayı'nın kenarında çamaşır yıkarken, bazı eşkıyalar saldırma istemiş, ama gaipten gelen 'Ona elinizi sürmeyin. O bir şeyh anasıdır!' nidalarıyla korkup kaçmışlar.

Numan, medrese ilimlerinde çok yol almış, ilmin kaynağına inip, oradan gönlünü beslemek istemiş ama ol-

mamış. O zaman inanmış ki bu kaynak başka bir muhabbetten beslenmeli... Bu muhabbetin adını koyamadığı için de gönlünde hüküm süren bir boşluk halini almış.

İşte bu sebepten Numan, gecenin bir vakti kapısında Şücaaddin'i görünce çok sevinmiş. Oysa daha önce hiç görmemiştir onu.

—Hocamın selâmı var, sizi Kayseri'ye davet ediyor, deyince gönlündeki boşluğun hafif hafif titrediğini hissediyor. Artık o zamana kadar tahsil ettiği ve öğrettiği ilimlerin hepsini yok olma derecesinde eritip, Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin kapısında yeniden var olmanın tadına erecektir.

Müderres, hızla yol alırken medresede geçen günlerini düşündü. Kısacık bir anda çocukluğundan bu ana değin yaşadıkları gözlerinin önünden geçti. Hepsinin çok gerilerde kaldığını, şimdi yeni bir hayatın eşiğinde olduğunu hissediyordu. Bu hayatta gönlünün aradığı huzuru bulacağına inanıyordu. Çünkü daha yola çıktığı ilk andan itibaren onu sıkın elden kurtulup ferahlamıştı.

Önlerinde daha çok yol vardı, ama ne gam. Vuslata ermede geçen süre, vuslata ermek kadar güzel ve heyecan verici değil miydi?

Kayseri’de Bayram Sabahı...

Şeyh Hamid-i Veli bayram namazından çıkmış, oğulları Yusuf Hakiki ve Halil Taybi’yle birlikte eve gelmişti. Kurbanlıklar bir gün önceden hazırlanmıştı. Hamid-i Veli her zaman olduğu gibi önce hanımı Necmiye Sultan’ın yanına vardı. Necmiye Sultan kahvaltı için hazırlık yapıyordu.

—Es-Selâmu Aleykum hatun.

—Ve Aleykum selâm Efendim. Safalar getirdiniz. Şimdi sofrayı hazırlarım.

—Sofrayı biraz sonra kuralım hanım. Beklediğimiz bir yolcu var. Çocukları karşılamaları için gönderdim. Gelinler hep beraber yeriz.

—Nasıl isterseniz Efendim.

Şeyh Hamid-i Veli eşinin yanından ayrılırken Necmiye Sultan sevgiyle baktı arkasından. Evlendiği ilk günden beri onu her gördüğünde yüreği aynı sevgi ve heyecanla çarpardı. Çok küçük yaşta evlenip, baba ocağından eşiyile birlikte ayrılarak Kayseri’ye gelmişlerdi. Ailesi Gerimter’de oturuyordu. Babası Abdurrahman-ı Erzincanî Hazretleri halk arasında çok sevilen ve sayılan bir veli idi. Peygamber Efendimizin mübarek sulbünden olduğu için Seyyid diye de anılırdı.

Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri de aynı soyun güzelliğini taşırdı. Necmiye Sultan'la evlenmek isteyen birçok kişiyi babası reddetmişti. Şeyh Hamid-i Veli'yi görünce hiç tereddüt etmeden kızını vermiş ve baba evinden yolcu ederken de, 'Kızım, göz bebeğim, Necmiye Sultan; bugünden sonra yerin Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin yanındır. Ona gönülden bağlı bir eş olarak hizmette kusur etme.' demişti. Necmiye Sultan da ilk gördüğü anda gönülden bağlandığı eşini yıllar geçtikçe daha çok sevip saymıştı. İki oğulları vardı. Büyük oğlu Yusuf Hakiki medrese eğitimi almak için evden ayrılınca, Halil Taybi gerek evdeki işlere, gerek babasına daha çok yardım etmeye başlamıştı. Bayram olduğu için, Yusuf Hakiki bir süreliğine ailesinin yanına gelmişti.

Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri başta Kayseri olmak üzere tüm Anadolu'da çok sevilen ve sayılan bir büyük veliydi. İlim tahsil etmek için Şam'a ve Erdebil'e gitmiş, orada tasavvufun en üst derecelerini görüp, aşk ateşinde yanmanın güzelliğini yaşadktan sonra Anadolu'ya dönmüştü. Önce Darende ve Gerimter'e gelmiş, Abdurrahman-ı Erzincanî Hazretleriyle tanışıp bir süre orada kaldıktan, sonra Necmiye Sultan'la evlenip birlikte baba ocağı Kayseri'ye dönmüşlerdi.

Zamanla Şeyh Hamid-i Veli'nin dergâhı dertlilerin deva bulduğu müşküllerin hallolduğu bir dergâh olmuştu. Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri talebelerine hem yaşayarak, hem bizzat ders vererek ilmi ve muhabbeti öğretirdi. Dergâha, gelenler ikramsız gönderilmez, onların hem gönülleri hem de karınları doyurulurdu. Necmiye Sultan da bu konuda emeğini hiç esirgemez, eşine destek olarak sürekli hizmet ederdi. Hizmet onu adeta bir kat daha güzelleştirmiş gibiydi. Yalnız kaldıkları bir gün Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri bunu eşine söylediğinde o mahcup bir şekilde

gözlerini yere çevirmiş ve “Sizin şavkınız vurmuştur Efen-
dim!” demişti

Bayram sabahı olduğu için tüm sevenleri ve talebele-
ri birer ikişer şeyhlerini ziyarete gelmişlerdi. Hava çok gü-
zeldi. Dergâhın bahçesindeki güller sanki o güne has olmak
üzere daha bir güzel kokuyordu. Gecedен kalan çiğ damla-
larıyla ağaçların yaprakları, güneş ışıklarının altında züm-
rüt gibi parlıyordu. Zaten Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin
bahçesindeki ağaçların yeşilinin güzelliği tüm Kayseri’de
bilinirdi. Bahçenin bir köşesinde akan pınar billur tanele-
rini etrafa saçarken çağlama sesiyle gönüllerdeki zikre eş-
lik ediyor gibiydi. İnsanlar, Hazreti ziyarete geldiklerinde
mutlaka bu sudan içerdi. Söylediklerine göre ne niyetle
içersen su ona iyi gelirmiş.

Daha önceden bahçeye kilimler serilmiş, üzerlerine
sıra sıra minderler dizilmişti. Gelenler minderlerin üze-
rinde otururken Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri de kapının
karşısında gözlerini uzağa dikmiş öylece duruyordu. Misa-
firler onun birini beklediğini anlamış, kim olduğunu merak
ediyorlar, ama kimseden bir ses çıkmıyordu. Huzurlu bir
ortamda güzel bir bekleyiş vardı. İnsanın gönlüne dolan bir
güzellikti bu.

Bir süre sonra uzakta bazı karaltılar görüldü. Şeyh
Hamid-i Veli bahçe kapısına doğru yürüdü. Onunla birlik-
te oturanlar da hemen yekindiler. Hazret dışarı çıkıp orda
durdu. Diğerleri de sessiz bir şekilde arkasına dizildiler.

Gelen dört atlı ise dergâha gelmeden çok önce atla-
rından inmiş, yürümeye başlamışlardı. Şeyh Hamid-i Veli
Hazretlerini gördüler. Hazret, bahçe kapısının önünde gü-
lümseyerek onlara bakıyordu. Yanına varınca Şücaaddin
kenara çekilerek Müderris Numan’ a yol verdi. Numan Şeyh
Hamid-i Veli Hazretlerini görünce kalbinin hızla çarpmaya

başladığını hissetti. Sanki kanatlanıp göğsünden fırlayacak gibiydi.

Müderriş Numan, daha önceki hayatını, tüm dünyayı unutmuş, bu anda Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin huzurunda 'Bayram' olarak yeniden doğuyordu. Bu duygular içinde yanına gelip elini öpmek istedi. Hamid-i Veli Hazretleri onu kucakladı ve gülümseyerek:

—Hoş geldin Bayram! Bugün iki bayramı birlikte kutluyoruz, dedi.

Bu buluşmaya tanık olan Şücaaddin, Halil Taybi, Yusuf Hakiki ve avluda duran diğerleri gözyaşlarını tutamadılar. Şücaaddin 'Müderriş Numan, muhabbetin kaynağına kavuşup Derviş Bayram oldu.' dedi.

Yusuf Hakiki 'Doğru söylüyorsun.' manasına yüzüne baktı.

O sabah oradakiler ilk kez gördükleri Müderriş Numan'ı 'Bayram' olarak tanıdılar. Kendi aralarında konuşurlarken 'Mübarek ne güzel bir insan... Şeyhimize layık bir edeple, ona layık bir talebe.' diyorlardı.

Hacı Bayram, Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin yanında halvete girdi. Dergâhın çilehanesinde kırk gün zikir ve ibadetle kalbini ve ruhunu arındırdı. Adı çilehaneydi ama aslında burada dünyanın çileleriyle sıkılan kalbi huzura kavuşuyordu. Çilehanede hocası Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin mürşitliğinde tasavvufun inceliklerini, muhabbetin doruğunda yaşayarak öğreniyordu. Her an gönlü daha çok coşup daha çok zikretmek için zamanla yarışıyordu sanki. Zaman kavramı da silinmişti. Başka bir boyutta Allah ve Rasulüne daha yakın muhabbetle dolu hissediyordu kendini. Sanki her gün billur bir suda yıkıyor ve bu

suyun billur taneleri üzerinde kalıp onu daha çok aydınlığa götürüyordu. Nefsin karanlığından muhabbetin aydınlığına... Bu öyle bir aydınlık ki her şey onunla nurlanıp gerçek manasını kazanıyordu.

Her sabah birlikte sabah namazına gidiyorlar, Şücaaddin de bir adım gerilerinden onları takip ediyordu. Dönüşte yine birlikte geliyor, Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri sohbet odasında bir süre Kuran-ı Kerim okuyup, daha sonra talebesine bu yolun inceliklerini, kâlden hâle geçmenin yolunu öğretiyordu.

Dergâha çok misafir gelirdi. Gelenler arasında halktan kişiler olduğu gibi, devlet erkânından mevki sahibi olanlar da vardı. Bazen de Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin insanların gönlündeki muhabbetini kıskanan fitneci insanlar gelirdi. Zaten o devirlerde yalancı şeyhler çoktu. Bunlar, insanlar arasında ikilik çıkarır, onları doğru yoldan ayırmaya çalışırlardı. Bu manada Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri gibi gerçek gönül sultanlarının varlığı daha büyük bir önem kazanıyordu. Onlar Allah (c.c)'in şefkat ve merhamet eliydi sanki. Bu sayede insanlar doğruyu gerçeği görüyordu.

Hacı Bayram akşamları odasında yalnız kaldığı zamanlar Engürü'deki ailesini düşünür, onlara mektup yazardı. Beş kızı, üç oğlu vardı. Yazdığı mektuplarında halini anlatır, dergâhta geçirdiği güzel günlerden bahsedirdi. Eşi Nefise Sultan Engürü'nün ileri gelenlerinden bir ailenin kızıydı. Her işinde Hacı Bayram'a destek olan iyi bir hanımdı. Hacı Bayram'ın müderrislik yıllarındaki manevî sıkıntılarını bilir, elinden geldiğince paylaşmaya çalışırdı. Hacı Bayram Kayseri'ye gideceği zaman ondan ayrılacağı için çok üzölmüştü; ama daha sonra eşinden aldığı mektuplarda onun manen rahatladığını ve aradığı huzuru bulduğunu anlamıştı. Bu nedenle önceleri gönderdiği mektuplarda serzenişte bulunduğu halde, sonraları bunun yerini daha

sevgi dolu satırlar almıştı. Bu sebepten Hacı Bayram eşinden ve çocuklarından içi rahattı ve hiç tereddüt etmeden eşini ve sekiz çocuğunu Engürü'de bırakarak şücaaddin'le yola düşmüştü.

2. BÖLÜM

Bunların Hepsi Senin Hacı Bayram

Bir sabah erkenden Şeyh Hamid-i Veli, Hacı Bayram'ın kaldığı odanın kapısını yavaşça vurdu. Biraz sonra Hacı Bayram mümkün olduğunca yavaş kapıyı açtı. Şeyhinin kapıda beklediğini görünce şaşkınlıkla karışık bir edeple başını eğdi ve:

—Buyurun Efendim, dedi.

—Namaza gelmeyince merak ettik Hacı Bayram. Sıhhattesinizdir inşallah.

—Evet, Efendim, eksik olmayın. Sabaha karşı secadede otururken gaflet uykusu çöktü üzerime. Gözümü açtığımda namazın geçmesine az bir vakit kalmıştı. Zor yetiştim Efendim.

Şeyh Hamid-i Veli gülümsedi. Onun gecelerini ibadetle geçirdiğini biliyordu. Talebesi talebeliğini çok iyi yapıyordu.

—Yemekten sonra aşağı köye gideceğiz inşallah, gelmek istersen birlikte gidelim.

—Peki Efendim.

Hacı Bayram, Şeyhi evine geçene kadar arkasından baktı. Sonra yavaşça kapıyı kapatıp hemen yanındaki mindere oturdu. Gözlerini kapayıp ‘Hayat da böyle işte. Gaflete dalıp hiçbir şeyin farkında olmazsan bir gün ömür biter ama sen kul olarak vazifelerini yapamadan terk-i diyar eylersin; ama yolun şeyhim gibi bir Allah dostunun kapısına düşerse o zaman bu dünyada cenneti buldun demektir. Velev ki kıymetini bilesin.’ diye düşündü. Sonra da kalkıp acele ile hazırlandı. Gevşeyen sarığını düzeltti, belindeki kuşağını açıp düzgünce yeniden sardı ve üzerine geldiği gün şeyhinin verdiği cübbesini giydi. Bu cübbeyi üzerinde şeyhinin kokusu olduğu için çok severdi. Şeyhinin karşısına her zaman çok düzgün ve temiz çıkmaya gayret ederdi.

Yemekte Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri sık sık Hacı Bayram’a bakıp gülümsüyordu. Bu durum Yusuf Hakiki’nin dikkatini çekti, ama sofrada bir şey sormadı. Daha sonra bir ara yalnız kaldıklarında:

—Efendim, sofrada mütemadiyen Hacı Bayram Efendi’ye bakıp tebessüm ediyordunuz.

—Evet oğul. Hacı Bayram’da bugün değişik bir hal var. Manevîyatı daha bir güzelleşip zenginleşmiş.

—Sebeb-i âlisi ne ola ki Efendim.

—Oğul, Hacı Bayram dergâhımıza çağrıldığında her şeyini bırakıp, yok olma noktasında dergâhtan adımını attı. Müderris, Hoca Numan değil sadece Bayram olarak şeksiz şüphesiz bağlanıp ‘Neden’ diye sormadı. Geceler boyu tövbe edip, gündüz de var gücüyle çalışarak benliğini yok etti. Bugün görüyorum ki bütün bunlar sonuç vermiş. Hacı Bayram bambaşka bir hale girmiş.

Yusuf Hakiki daha bir şey sormadı. Babası Hacı Bayram için böyle konuşuyorsa elbette ki boşa değildir. Onda bu güzelliği görmüştür, diye düşündü ve 'Ne mutlu Hacı Bayram'a.' dedi kendi kendine.

Yemekten sonra, Şeyh Hamid-i Veli ile Hacı Bayram atlarına binip komşu köye gitmek üzere yola çıktılar. Önceki gün komşu köyden biri gelip köyün ileri gelenlerinden Bekir Ağa'nın bir meselesinin hallolması için davet ettiğini söylemişti. Şeyh Hamid-i Veli Kayseri'de dergâha gelenlerin dertleriyle ilgilenip müşkül durumda olanların müşküllerinin giderilmesi için tüm dervişleriyle beraber çalışıyordu. Ayrıca kurdukları vakıfla da daha çok insanın yardımına koşabiliyordu. Vakfın malları tamamen bağıştan oluşuyordu ve gelirleri ile hem fakirlere yardım edilebiliyor hem de açılan mekteplerde ilim tahsili yapılıyordu. Yol boyunca Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri bu yolun inceliklerinden, insanların gönlüne girmenin, onların müracaat kapısı olmanın güzelliğinden bahsetti. Zaten Hacı Bayram da hâlâ gecenin etkisindeydi. Her zaman olduğu gibi dün gece de ibadet ve zikirle uğraşmış, ezan okunmasına yakın uykusuzluğa daha fazla dayanamayarak seccadede uyuyakalmıştı.

Rüyasında çok kısa bir zaman diliminde kendini uçsuz bucaksız, yemyeşil çimenlerin üzerinde görüyordu. Yanında hocası Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri de vardı. Önünde göz alabildiğince her yer kadın, erkek, yaşlı, genç değişik giyim tarzında ama hepsi de İslâmiyet'e uygun insan topluluklarıyla doluydu ve şefkatle gülümseyerek ona bakıyorlardı. İnsanların yüzleri bir kendileri oluyor, bir Hacı Bayram'ın çehresine dönüşüyordu. Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri gülümseyerek:

—Bunların hepsi senin Hacı Bayram! Var git gönüllerine sultan, dertlerine derman ol dedi.

Hacı Bayram her birine tek tek el uzatmaya çalışırken silkinerek uyanmıştı.

Gündüz ise hâlâ gördüğü rüyanın etkisindeydi. Yol boyunca Şeyh Hamid-i Veli'nin tüm konuşmaları o rüyayı yorumluyordu sanki.

Masmavi göğün altında yemyeşil çimen ve çiçeklerle bezenmiş tarlalardan geçerek komşu köye vardılar. Bekir Ağa ile çok sayıda köylü onları karşılamak üzere köyün girişinde bekliyordu. Bekir Ağa geldiklerini görünce hemen koşarak yanlarına vardı ve:

—Efendim, hoş geldiniz. Böyle ayağımıza çağırılmak gibi oldu, ama gayri kusurumuza bakmayın, diyerek Şeyh Hamid-i Veli'nin elini öptü.

—Estağfurullah Ağa. Nicedir gelmek istiyorduk davetiniz vesile oldu.

Bekir Ağa köyde sözü dinlenir, ekmeği yenir yiğit bir kişiydi. Darda kalan kapısını rahatça çalar, ondan yardım isterdi. Şeyh Hamid-i Veli'ye de gönülden bağlıydı. Sık sık ziyaretine gider, yaptığı hayır işlerinde desteğini esirgemezdi.

Hep birlikte Bekir Ağa'nın evine gittiler. İki katlı ev daha çok bir konağa benziyordu. Önce yemek yenecekti. Sofra üst kattaki büyük salona hazırlanmıştı. Konaktaki kadınlar onlar yukarı çıkarken kapı aralığından gelen misafirlere baktılar. Şeyh Hamid-i Veli ve ünü buralara kadar yayılan talebesini görmek istiyorlardı. Bekir Ağa'nın anası kapıya çıkıp gönülden bağlı olduğu Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerine 'Hoş geldiniz Efendim.' dedi. Ama edebinden yüzüne bakmıyordu. Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri de:

—Hoş bulduk Hacı Ana. Sıhhattesiniz inşallah, diye mukabele etti.

—Sayenizde sıhhatimiz de gönlümüz de şükürdedir Efendim.

Sonra onlar merdivenden çıkana kadar arkalarından baktı ve:

—Mübarek ne güzel bir insan. Allah onu kem gözlerden korusun diye dua etti.

Sessizlik içinde yemek yendikten sonra, Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri:

—Eee Bekir Ağa. Söyle bakalım köyde her şey yolunda mı?

—Çok şükür Efendim. Yakın zamana kadar köyümüzde ve çevre köylerde hiçbir sıkıntımız yoktu. Ama son günlerde bazı yabancı insanlar birer ikişer köylere yerleşmeye başladılar. Adamlarımızdan biri onlardan biriyle bizim köyden birini içki içip, devlet ve hünkârımız hakkında konuşurken görmüş. Bizimkini görünce susmuşlar ama o duyacağını duymuş, göreceğini görmüş. Bunların giderek çoğalıp, halkımızı etkileri altına almalarından korkarız. Gelişinizle topraklarımız şereflendi. Bu konuda himmetinizi isteriz Efendim.

—Hacı Bayram, Bekir Ağa ve yanındakilerin Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin huzurundaki edebi, Şeyhinin de onlara şefkatle muamelesini hayran hayran izliyordu.

—Bekir Ağa ikilik çıkarmak isteyenler her devirde olur. Bu topraklar kutlu, insanların mayası sağlamdır. Ama işin içine haram girerse, her şey temelinden sarsılır. Bu haramı yerleşmeden söküp atmalı. Bunu Allah'ın izniyle birlikte yapacağız. Sen köylüne daha çok sahip çıkacaksın. Sözünün etkili olması için onlara sahip çıktığını, kolladığı-

nı bilmeleri lazım. Bir kez araya fitne girse daha önü alınmaz. Köylüne daha çok iş ve daha çok dünyalık ver. Biz de gönülleri ile uğraşalım. Yarından sonra bizim Şücaaddin'i buraya gönderelim. Birlikte çalışın. Niyet hayır, akıbet de hayır olur inşallah.

Hacı Bayram, Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin yanına geldiği günden beri hep bunu gözlemişti. Hem insanları çok çalışmaya yönlendirip hem de gönüllerini imar etmek. Yani eli kârda, gönlü yardı misali her ikisini birlikte yürütmelerini sağlamak... Bunu yaparken de her işlerinde güvenebilecekleri bir Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin olduğunu bilmek... Bu nedenle bir karar verecekleri zaman gelip Hazrete danışıyorlar, bazen bunu çok ileri götürdükleri de oluyordu. 'Kızımı falanca istiyor, vereyim mi?' gibi. O zaman Şeyh Hamid-i Veli gülümseyerek sırtını sıvazlıyor ve 'Gönlüne ve kızına danış ağa. Her ikisi de olur derse ver' diyordu.

Şücaaddin bir süreliğine komşu köye yerleşti. Sık sık insan içine karışıp sohbetler ediyor, belli zamanlarda da Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin yanına gelip istişarede bulunuyordu. Bekir Ağa da boş duran bazı tarlaları durumu daha zayıf olan köylülere yüzde olarak kendine daha az olmak üzere paylaştırdı. Böylece herkes işbirliği içinde daha çok çalışmaya ve daha çok kazanıp rahat yaşamaya başladı. Ama fitneciler boş durmuyordu. İlk zamanlar sayıları üç-dört iken şimdi ona yaklaştı. Önceleri onlar konuşurken etraftan bazı köylülerin ilgisini çekiyorlardı. Bunların bazıları meraklan bazıları da çok fakir olup buna sebep olarak Bekir Ağa ve kötü yönetiminden dolayı hünkârı gördükleri için onlara katılıyordu. Ama durumu zayıf olan yeni sistem sayesinde giderek düzeldiği için, fitneciler etraflarında kimseyi göremez oldu. Köylü de artık onları içinde iste-

miyordu. Bekir Ağa ile Şücaaddin'in bir arada bulunduğu sırada birkaç kez gelip bu rahatsızlıklarını dile getirdiler. Şücaaddin:

—Onlara zorla bir şey yapamayız. Arada çok tatsızlıklar olur. En iyisi hiçbir şey yapmadan önce gidip bir konuşalım. Bakalım niyetleri neymiş? Sonra ona göre bir yol belirleriz.

Ertesi günü Şücaaddin ile Bekir Ağa birlikte gittiler. Köye ilk gelip yerleşenlerden Asım'ın evine vardıklarında diğerleri de oradaydı. Belli ki toplantı yapıyorlardı.

Şücaaddin ile Bekir Ağa'yı görünce 'Basıldık' hissiyle bir an nasıl davranacaklarını bilemediler. Sonra, içeri buyur edip hoş geldin, dediler. Gelmelerinden hoşlanmadıkları belliydi.

Asım asık suratla:

—Niye geldiğinizi anlayamadık, ama yine de hoş geldiniz ağalar.

Şücaaddin:

—Bunca zaman size bir hoş geldiniz diyemedik; ama siz de davranışlarınızla hoş gelmediğinizi gösterdiniz.

Asım sinirlenerek:

—O nasıl söz Efendi?

Bekir Ağa dizlerini üstünde hafifçe doğrularak daha dik oturdu ve kararlı bir ifadeyle:

—Şöyle anlatayım Asım Efendi: Hocamla biz bu insanlara hizmet için gecemizi gündüzümüze katıp çalışıyoruz. Bilin ki bu toprakların da bu insanların da sahibi var. Sizin gibi nereden geldikleri belli olmayanların burada ya da başka bir yerde fitne çıkarıp huzur bozmalarına

asla müsaade etmeyiz. Nerden geldiğinizi, kimin için çalıştığınızı biliyoruz. Şimdi artık ne yapacağınıza siz karar vereceksiniz. Ama bilin ki nereye gitseniz sizi yakalamak için peşinizde askerler olacak. Dün yola çıktıkları haberini aldık. Yarın sabah burada olurlar. Gayrısını siz düşünün.

Asım ve arkadaşları öfkeden kudurmuş gibiydiler; ama seslerini çıkarmaya cesaret edemeyip kendi kendilerini yiyorlardı.

Bekir Ağa ile Şücaaddin hepsinin yüzüne tek tek baktıktan sonra kalkıp, onlar bir şey demeden evden çıktılar.

Ertesi gün bir köylü erkenden Bekir Ağa'ya geldi ve:

—Efendim, dün dağa ota gitmiştim. Vakti anlamamışım, dönerken çok geç oldu. Köyün yakınlarında Asım ile diğerlerini gördüm. Acele acele yürüyorlardı.

Bekir Ağa gülümseyerek:

—Can tatlı geldi herhalde. Peki, saydın mı kaç kişiydiler?

—Dedim ya Efendim, karanlıktı. Ama epeyce kalabalık görünüyorlardı. Telaşlarından beni bile fark etmediler.

Aynı saatte iki kişi Şücaaddin'in de kapısına gelmiş, çekinerek kapıyı çalmışlardı. Şücaaddin'i görünce de hemen ellerine sarılıp:

—Affedin Efendim. Biz bir hata yaptık...

Şücaaddin aceleyle elini çekerek:

—Estağfurullah efendiler! Affetmek Allah'a mahsusur. Siz geçin hele içeri, orada anlatın derdinizi.

Onlar süklüm püklüm geçip oturdular.

—Söyleyin bakalım n'oldu?

—Efendim dün siz gittikten sonra Asım ile diğerleri çok sinirlendiler. Bağırıp çağırdılar. Ben de Hamza'ya 'Bunlar sağlam ayakkabı değil, bundan sonra yüz altın da verseler bunlarla durmam.'dedim. Hamza da 'Hay Allah razı olsun, senden Durmuş. Ben de hiç istemiyorum bunlarla kalmayı; ama teklif ettiklerini geri çeviremedim. Malum, hepimiz sıkıntıdayız. Çoluk çocuk perişan... Ama yok artık. Ne verirlerse versinler, sizin yanınızda bulduğumuz huzuru satın alamazlar. Onlar gitti biz kaldık, şimdi kapınıza geldik.'

—Gelene her zaman kapımız açık.

—Allah razı olsun Efendim. Yalnız, Asım ve yandaşları vazgeçeceğe benzemiyor. Buradan gittiler, ama korkarız bir başka yerde aynı melaneti işlerler.

Şücaaddin kısa sakalını eliyle sıvazlayarak bir süre sesiz kaldıktan sonra:

—Hocam Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri daha önceleri de böyle kişilerle karşılaştığını ve hepsinde de onların mağlup olduğunu anlatmıştı, 'Allah rahmet ve mağfiretini kendine inanan kullarının üzerinden hiç eksik etmez. Onları hep korur.' demişti.

—Efendim Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerini çok duyduk, ama görmek hiç nasip olmadı. Siz de o zat-ı muhteremden bahsederken öyle bir hale giriyorsunuz ki neredeyse görmeden bizde de ona karşı bir muhabbet doğdu. Gidip ziyaret etmek istesek acaba bizi kabul eder mi?

—Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin kapısı dertlilerin deva bulduğu bir kapıdır.

—O gün Durmuş ile Hamza Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerini ziyaret için yola çıktılar. Durmuş:

—Biz böyle gidiyoruz ama Şeyh Efendi bakalım bizi kabul edecek mi?

—Şücaaddin Efendi'nin dediğini duymadın mı? Kapısına geleni geri çevirmezmiş.

—Çoluk çocuk da köyde sersefil kaldılar.

—Doğru diyon. Bizimkiler de öyle. Bugün Şeyh Efendi'yi ziyaretten sonra yola çıkalım.

—Üç kuruş için düştük çapulcuların peşine... Elimizdekinden de olduk.

Durmuş ile Hamza böyle konuşup dertleşerek Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin dergâhına vardılar.

O sırada dergâhta sofralar kurulmuş, uzaktan yakından ziyarete gelenler oturmuşlardı. Durmuş ile Hamza içeri buyur edildikleri halde, girip girmemeye tereddüt ederek kapıda bekliyordu. Dergâhı görünce zaten çok şaşırmışlardı. Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri hakkında duyduklarına göre çok büyük bir köşk göreceklerini sanırken bahçe içinde çok da büyük olmayan sade ev gayet mütevazı insanlar gördüler. Sofralar çok güzel yemeklerle donatılmıştı. Durmuş ile Hamza kaç gündür evlerinden uzakta, ev yemeğine hasrettiler. Kendi evleri, aileleri geldi gözlerinin önüne. Kapıda bu andan uzakta onlarla birlikte olduklarını düşünürken Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin:

—Buyurun gardaşlar. Sofrayı bekletmeyin diyen sesiyle birden irkildiler. Gayri ihtiyari sesin geldiği tarafa bakınca Şeyh Hamid-i Veli Hazretleriyle göz göze geldiler. Onun Şeyh Efendi olduğunu anlamışlardı. Ne güzel, ne mübarek yüzü vardı.

Hamza ile Durmuş çekinerek girip alt taraftaki sofraya oturdular. İnsanların onları tanıyıp tavır alacaklarını

beklerken, onlar biraz daha sıkışıp yer açtılar ve uzanamayacakları yemekleri daha rahat yemeleri için önlerine koydular.

Şeyh Efendi:

—Haydi buyurun. Yemekler soğumasın diyerek tuzla yemeğe başladı. Ardından şehirlisi köylüsü on beş kadar kişi, hepsi edep içinde yemeğe başladılar. Hamza ile Durmuş ilk defa böyle güzel ve lezzetli yemekler yiyorlardı. Ne kadar huzurlu bir ortamdı. Sofralar kalktıktan sonra Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri:

—Bugün yola çıkıp ailelerinizin yanına dönün. Daha önce başka niyetle geldiğiniz köye bu defa ailelerinizle yerleşmek üzere geri gelin.

—Efendim, köyde bizi istemezlerse... Malum az kal-sın çok kötülüğümüz dokunacaktı.

—Bunu söylerken Hamza boydan boya terlediğini hissetti.

—Siz niyetinizi doğru tutun, onlar da zamanla bunu anlar. Bizim Şücaaddin size yardımcı olur. Siz vakitlice yola çıkıp bir an önce ailelerinizin yanına varın.

Hamza ile Durmuş kalkıp saygıyla Şeyh Efendi'nin elini öptü. Dergâhtan ayrılırken ne yapacaklarını biliyorlardı. Omuzlarından büyük bir yük kalkmış gibiydi. Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri önlerinde aydınlık bir yol açmıştı. Gerisi kendilerinin doğru niyetle temiz gönüllerine kalıyordu.

3.BÖLÜM

Edirne Yolunuzu Bekliyor

Şeyh Hamid-i Veli, bir sabah namazdan sonra eve dönerken, bir adım geriden takip eden Şücaaddin'e döndü ve:

—Buyurun birlikte yemek yiyelim.

—Baş üstüne Efendim.

Çok sevinmişti. Bayram'la birlikte kahvaltı edecekleri odaya geçerken, evin kokusunu bir kez daha içine çekti. Burası şeyhinin eviydi. Her tarafa onun gül kokusu sinmişti. Şücaaddin ne kadar sık gelse, yine de buraya gelip bu huzur veren gül kokusunu duymaktan bıkmayacağını düşünüyordu.

Necmiye Sultan'ın hazırladığı yemeği yedikten sonra, Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri elini Şücaaddin'in omzuna koydu ve:

—Talebemiz olarak sizden çok memnunuz. Lakin ar-

tık talebeliğiniz bitmiş, bu kapıdan aldığınız gönül ilmini ve feyzini halka dağıtma vakti gelmiştir. Bu yol meşakkatlidir. Siz gönlünüzdeki teslimiyet ve muhabbetle benliğinizden geçip, her türlü meşakkate göğüs gerdiniz. Bundan sonra da üzerinize intikal eden bu vazifeyi, inşallah lâyıkiyla yerine getireceksiniz.

Bir an önce hazırlığınızı yapın ve yola çıkın.

Şücaaddin başı eğik hocasını dinlerken sessiz akıttığı gözyaşlarıyla cübbesinin önü ıslanmıştı. Boğazına bir şey düğümlemiş gibi konuşamıyordu. Efendi Hazretleri sözlerini bitirince, o güçlkle:

—Baş üstüne Efendim, diyebildi. Sonra da izin isteyip kalktı.

Şeyh Hamid-i Veli, peşinden gitmesi için Bayram'a işaret etti.

Şücaaddin bahçeye çıkınca, her sabah beklediği dut ağacının altına geldi. Bir süre orada durdu. Havayı derin derin içine çekti. Uzanıp şefkatle ağaca dokundu. Bayram uzaktan onu izliyordu. Şücaaddin, ağacın dibine otururken, Bayram'ı gördü ve eliyle "Gel." işareti yaptı. Bayram gülümseyerek geldi ve yanına oturdu:

—Kısmetse yolculuk ne zaman?

—Hocamı duydunuz. En kısa zamanda inşallah.

—Dergâhta yeriniz çok belli olacak.

Şücaaddin içini çekerek etrafa baktı:

—Bu güzelliklerin hepsini yüreğimizde götüreceğiz.

Bayram sevgiyle Şücaadin'in elini sıktı ve:

-Gardaşım! Karanlıktan aydınlığa, sıkıntıdan feraha

çıkmamızda, bize yoldaş oldun. Birlikte Engürü'den buraya geldiğimiz günler bizim için müstesna zamanlardır. Nerede olursan ol, hep benim gardaşım Şücaaddin olarak kalacaksın!

—Eksik olma Bayram Efendi. Bizi gardaşlığa kabul etmeniz onur verici. Allah sizden razı olsun.

Birkaç gün sonra, Şücaaddin ailesiyle birlikte Kayseri'den ayrıldı. Yola çıkacakları günün gecesi Necmiye Sultan uzun bir süre yatmayıp onlar için yolluk hazırladı. Veda anında kimse gözyaşlarını tutamadı. Şeyh Hamid-i Veli:

—Edirne, yolunuzu bekliyor. Varın sağlıcakla gidin. Dertlilerin devası, kimsesizlerin kimi, yaralı gönüllerin şifası olun.

Şücaaddin ve ailesi Kayseri'den gittikten sonra dergâhtakiler sık sık ondan söz edip, hayırla yâd ettiler. Efendi Hazretleri sohbetlerde Şücaaddin'den bahsedip, onun hakkında çok güzel sözler söyledi.

Şücaaddin ve ailesinin Kayseri'den ayrılmasının üzerinden birkaç ay geçmişti. Dergâhta işler yine eskisi gibi yoğun bir şekilde yürüyordu. Bir gün Bayram, hocasının isteği üzerine çarşıya gitmek üzere, erkenden yola çıktı. Çarşıda hayırsever bir tüccarın vereceği yüklü miktarda yardım, ihtiyacı olan birilerine ulaştırılacaktı. Yanında dergâhtaki dervişlerden İbrahim vardı.

İbrahim ile ailesi bir sene önce Erzurum taraflarından göçüp Kayseri'nin dışında, ormanlık alana yakın bir yerde yerleşmişlerdi. Babası Süleyman Ağa ağaç oyma işinde çok ustaydı. Evlerine yerleştikten sonra oğullarıyla birlikte çalışacağı bir de atölye kurdu. Yaptığı oyma eşyalarla kısa sürede Kayseri'de tanındı. Uzaktan yakından birçok müşterisi oldu.

Süleyman Ağa, insanlarla konuşurken sık sık Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin adının geçmesinden, onu iyice merak etmeye başladı. Gidip görmek istiyordu. Bir gün İbrahim'e:

—İnsanlar Şeyh Hamid-i Veli'yi dilinden düşürmüyor. Anlaşılan çok seveni var. Bir akşam ziyaretine gidip kendimizi tanıtalım. Çevresi çok geniş olduğuna göre barksın işlerimiz daha çok artar. Kısa zamanda zengin oluruz, dedi.

İbrahim, tereddüt içinde:

—Bilmiyorum ki nasıl olur? Onu ziyarete mi gideceğiz, çevresine kendimizi göstermeye mi?

Süleyman Ağa alaylı bir ifadeyle yüzünü buruşturup:

—Ne fark eder oğlum. Hem onu ziyaret ederiz, hem de kendimizi gösteririz.

Bir akşamüstü baba-oğul dergâha gitmek üzere yola çıktılar. Cemile de beraber gitmek istediye de kocası:

—Hele sen bir dur hatun. Önce biz gidelim, bir bakalım kolay gidiliyor mu? Orada nasıl karşılanıyor, herkesi içeri alıyorlar mı? Gibi sorularla onu vazgeçirdi.

Dergâha vardıklarında Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin olmadığını öğrendiler. Halil Taybi içeri buyur ettiyse de Süleyman Ağa:

—Yolumuz uzun, diyerek hiç durmadan geri döndü. İbrahim kalmak istiyordu ama babasına karşı gelemediği için çaresiz onu takip etti. Yolda:

—Baba, acaba bir hatamız mı oldu ki Efendi Hazretlerini göremedik?

—Yok oğul, ne hatası. Mübarek nereden bilsin gele-

ceğimizi. Yarın yine gelir görürüz.

—İnşallah.

O günden sonra yedi akşam daha geldiler Ve yine elleri boş döndüler. Sekizinci günün akşamüstü İbrahim, atölyedeki işleri bitince:

—Baba, dergâha yemekten önce mi gideceğiz.

—Bu gün gitmek hiç içimden gelmiyor. Hem biraz rahatsızım da...

İbrahim ısrar etmedi. Atına atladı ve yola çıktı. İçinden “Allah’ım Şeyh Hamid-i Veli kulunu görüp, dergâhına yüz sürme niyetiyle yola çıktım. Onun yüzü suyu hürmetine Efendi Hazretlerini görüp elini öpmeyi nasip et.” diye dua ederek atını sürdü.

Bir saat kadar at sürdükten sonra akşam yemeği için sofralar kurulurken dergâha vardı. İbrahim, Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin içeride olduğunu duymuştu ve içeri girmeye, onun huzuruna çıkmaya çekindiği için bahçedeki dut ağacının dibine oturup beklemeye başladı. Bahçenin güzelliğine öyle dalmıştı ki birinin kendine yaklaştığını hissetmedi. Omzuna bir elin dokunmasıyla irkildi. Dönüp baktığında Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri olduğunu tahmin ettiği zatın tam yanı başında olduğunu gördü:

—Hoş geldin İbrahim. Buyur, sofraları sizin için beklettik.

İbrahim, ne diyeceğini, ne yapacağını şaşırılmışken, gülümseyerek:

—Haydi, içeri geçelim, dedi ve önüne düştü.

İbrahim yanaklarının kızardığını, heyecandan bacaklarının titrediğini hissetti. İçerinin daha önce yedi kez

geldiğindeki çok daha farklı olduğunu gördü. Burada insanın içine dolan bir gül kokusu vardı. Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinden etrafa huzur ve güzellik dağılıyordu sanki. Sofralarda oturan insanlarda da aynı güzellik vardı.

İbrahim gösterilen yere oturdu. O zamana kadar kendi anasının yemeklerinden gayrısını beğenmezken, o sofrada hayatının en lezzetli yemeğini yediğini düşünüyordu. Şeyh Hamid-i Veli sofradakilerle tek tek ilgileniyor, herkesin bütün yemeklere uzanabilmesine, ekmeğinin, suyunun olmasına dikkat ediyordu. Yemekten sonra sohbet sırasında Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri:

—Bizim kapımız yokluk kapısıdır. Dünya kaygısıyla bu kapıya gelenler, buranın maneviyatından nasibini alamazlar. Hüsn-i niyetle yola çıkılmazsa, menzile ulaşılmaz. Sen niyetini doğru tut, hüsn-i kalp ile bağlan, Allah (c.c.) da o zaman işini rast getirir. İşin rast gelsin ya da gelmesin, her vesile ile imtihan edildiğini unutma.

—İbrahim bu konuşmanın kendisi için olduğunu biliyordu. Sıkıntıdan terlerken, bir taraftan da önceki niyetinin daha doğrusu babasının niyetinin mahcubiyetini yaşıyordu. O günden sonra her gün değilse de gün aşırı dergâha gitmeye başladı. İş olmadığı bazı günler de gidip hizmet ediyordu.

Süleyman Ağa birkaç kez Efendi Hazretlerini gördüğü halde oğlu kadar gönülden bağlanmamıştı. İbrahim onu defalarca uyarsa da, o yine de niyetini aynı tutuyordu. İnsanlara sık sık dergâha gittiklerini övünerek anlatıyor, bazen de Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin söylemediği sözleri onun ağzından insanlara anlatıyor ve böylece onları etkilemeye kendi menfaatlerine uygun çevre yapmaya çalışıyordu. İbrahim babasının bu huyundan hiç memnun değildi ama herkesin içinde söyleyerek mahcup etmek istemiyordu. Yalnızken birkaç kez:

—Baba büyüğümsün. Sana saygıda kusur etmekten Allah'a sığınırım. Yalnız Efendi Hazretlerinin ağzından bazı sözleri söylemen hiç doğru değil. Bunun vebali çok ağır. Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin gönlü incinirse, canımızı versek tamir edemeyiz, dediye de Süleyman Ağa aynı boş vermişliği ile:

—Amma da büyüttün be oğlum! Ne varmış gönlü incinecek... Nihayetinde o da senin benim gibi insan, diye karşılık verdi.

İbrahim, babasına bu konuda söz geçiremeyince, bir gün hepsiyle helalleşti ve gidip dergâha yerleşti. Anası uğurlarken ağlayınca:

—Anacığım, babam bu huyundan vazgeçene kadar dergâhta kalacağım. O böyleyken ben huzur bulamıyorum. N'olur beni anla. Ömer'e tembih ettim, seni sık sık dergâha getirecek.

Süleyman Ağa, oğlunun arkasından, "Hayırsız evlat" diyerek çok kızdı. Cemile daha fazla dayanamayıp:

—İbrahim'e hayırsız diyemezsin Efendi. Bu güne kadar ne istediysen yapmadı mı? Allah'ın bir günü saygıda kusur etti mi? Kabahati biraz da kendinde arasan böyle olmazdı. dedi ve hırsıyla evden çıkıp atölyede çalışan Ömer'in yanına gitti.

Ömer o günkü işi bitirmiş, dükkânı süpürüyordu. Anasını görünce süpürgeyi bir kenara bıraktı ve:

—Hayrola ana! Sen hiç gelmezdin buraya. Bir şey mi oldu?

—Ne olacak oğul. Babanın her zamanki halleri... Sonunda İbrahim'i de evden kaçırdı.

—Biliyorum. Ağabeyim benimle de vedalaştı. Zaten bir gün gideceği belliydi.

Anasına oturması için bir iskemle getirirken:

—Sen canını sıkma. Biraz ayrı kalmaları iyi olur. Bu gidişle birbirlerini daha çok üzeceklerdi. Hem ben seni istediğin zaman dergâha götürürüm. Cemile etrafa göz atarak:

—Atölyede de bütün işler sana kaldı. Nasıl bu aralar sipariş çok mu?

—Sen işi düşünme, büyük bir sipariş vardı, ağabeyim gideceğini bilirmiş gibi çok sıkı çalışarak çoğunu bitirdi. Geride kalanları da hallederiz inşallah.

Cemile üzüntüsü biraz geçene kadar Ömer'in yanında kaldı. Ana oğul havadan sudan sohbet ettiler. İkiisi de kendini daha iyi hissediyordu. Bir süre sonra Cemile kalktı.

—Ben gideyim artık oğul. Akşam için hiç değilse bir aş pişireyim.

Tam gitmek üzereyken geri döndü. Çekingen bir ifadeyle:

—Senden bir şey isteyeceğim ama...

—Buyur ana.

—Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerini ziyaret etmek istiyorum. İbrahim ona güvenerek gitti. İnsanlar dillerinden düşürmüyor. Mübarek dün gece de düşüme girmişti. Ama bu gün babangilin kavgalarından aklıma gelmedi ki söyleyeyim. Yarın gidelim mi, ne dersin?

Ömer, elini annesinin omzuna atarak:

—Baş üstüne anacığım, gideriz tabi. Yeter ki sen kendini üzme.

Cemile gözleri dolarak oğlunun yüzünü okşadı:

—Oğlum benim! Allah senden razı olsun. Haydi, ben

gidiyorum, sen de yemeğe geç kalma.

Bayram'la İbrahim Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin verdiği vazifeyi yerine getirdikten sonra, dergâh için de alışveriş yapıp döndüler. Halil Taybi onları bahçede karşıladı. Ayaküstü hatır sorulduktan sonra Halil Taybi:

—Efendi Hazretlerinin misafirleri var. Gelince hemen yanına gitmenizi istedi.

Bayram ile İbrahim kim olduğunu merak ederek içeri girdiler. Gelenler İbrahim'in ailesiydi. Süleyman Ağa, gözlerini yere dikmiş, mahcup bir şekilde oturuyordu. Cemile ise oğlunu görünce çok sevindi ama “Efendi Hazretlerinin yanında edepsizlik olur.” diye düşünerek sadece bir an baktı ve başını önüne eğdi. Efendi Hazretleri:

—Geldiniz mi? Buyurun, geçin.

Onlar otururken İbrahim'e hitaben:

—Eve dönme vaktin geldi. Döndükten sonra bizi unutmak yok. Seni ve aileni sık sık buraya bekliyoruz.

İbrahim ile Bayram, Süleyman Ağa'daki değişikliği merak ederken Şeyh Hamid-i Veli:

—Süleyman Ağa, bizim caminin eskiyen bütün ahşap işlerini yeniden yapmak istiyor. Senin gibi bir yardımcıya ihtiyacı varmış. Sonra da işlerinden arta kalan zamanlarda sırasıyla Kayseri'deki diğer camilerde çalışacak. Böyle hayırlı bir iş söz konusu olunca, biz de sana izin verdik İbrahim.

Bayram ile İbrahim gülmemek için kendini zor tuttu. Efendi Hazretlerinin de konuşurken sesi çok neşeliydi.

Süleyman Ağa, önceki gece heyecanla Cemile'yi uyan-

dırmıştı. Cemile oğlu gittiğinden beri zaten çok sinir oluyordu ona. Bir de uykusundan uyandırınca iyice öfkelenmişti. Hırsla doğruldu ve:

—Ne diyon herif, niye uyandırdın beni, diyerek bağırdı.

Süleyman Ağa bir ana olarak Cemile'nin üzüntüsünü anlıyordu. Oğlu gittikten sonra o da gün geçtikçe kendini suçlu hissetmeye başlamıştı. Dergâha gitmeye yüzü olsa, gidip Efendi'den özür dileyecekti. Artık dergâhtan ve Efendi Hazretlerinden hep hayranlıkla bahsediyor, İbrahim'in sinirlendiği şekilde hiç konuşmuyordu. Birkaç kez yine övünecek oldu ama kendini çok rahatsız hissetti. Efendi Hazretlerinin yüzü gözünün önünden hiç gitmiyordu. Ne mübarek insandı. Oğlu, dergâha gittiğinde nasıl da kol kanat germişti ona. Süleyman Ağa bu düşüncelerle iyice sıkılmaya başladı. Geceleri rahat bir uyku uyuyamıyordu. O gece de aynı sıkıntıyla yatmış, uzun bir süre uyuyamamıştı. Yorgun düşüp, biraz içi geçince de rüyasında kendini dergâhta gördü. İbrahim'le birlikte caminin ahşap işlerini yapıyordu. Oğlu çok mutluydu. Biraz sonra yanlarına Efendi Hazretleri geldi. İbrahim yine aynı mutlulukla yaptığı işi bırakıp onun elini öptü. Kendi de yanına varmak istiyordu ama hissettiği vicdan azabıyla yerinden kimıldayamıyordu. Bir süre o şekilde kaldıktan sonra Efendi Hazretlerinin sesiyle kendine geldi:

—Gel Süleyman Ağa! Sen de gel!

Süleyman Ağa uyandığında ter içindeydi. O heyecanla Cemile'yi de uyandırdı. Cemile ona kızarken o sürekli:

—Hanım, Efendi Hazretleri bizi çağırdı. Hazırlan, hemen gidelim.

—Dellendin mi herif. Bu saatte gidip de rahatsız edilir mi? Hem ne çağırması, kim söyledi? Düş gördün herhalde.

—He, düşümde gel dedi bana. Sabah hazırlanıp hep beraber gidelim.

Cemile çok sevindi.

—İyi, tamam. Sabah olsun gideriz, diyerek kalktı. “Uyandım bari bir teheccüd kılayım.” diye söylenerek dışarı çıktı. Sevinçten ağlıyordu. Ömer’le sık sık dergâha gidip, İbrahim’le görüşüyordu, ama kocasının hareketlerinden dolayı Efendi Hazretlerine karşı kendini mahcup hissediyordu. Şimdi her şey düzelebilirdi.

Sabah erkenden yola çıkarken Süleyman Ağa, Efendi Hazretlerine hediye olarak, çok güzel el işçiliği olan bir rahleyi yanına aldı. Bu rahleyi oğlu gittiği gün yapmaya başlamıştı. Üzüntüsüyle baş edemediği zamanlar, rahlenin başına oturuyor, çok güzel oyma motifler yaparken bir gün dergâha gidip yüz süreceği, oğlunun dönüp birlikte çalışacakları günleri düşünüyordu. Bazen de Efendi Hazretlerinin gülümseyen yüzü gözlerinin önüne geliyordu. O zaman daha bir coşarak çalışıyor, sanki yüreğini işliyordu.

O gün dergâhta bu rahleyi hediye ederken, Efendi Hazretleri yine aynı neşe içinde:

—Süleyman gardaşımız bize yüreğini getirmiş, aldık, kabul ettik.

Bayram, Süleyman Ağa ile ailesinin ne kadar mutlu olduğunu görüyordu. Bu dergâh gerçekten yaralı gönüllere bir devaydı. Hayranlıkla Efendi Hazretlerine baktı. O ise gülümseyerek:

—Yanmayan feraha çıkmanın tadına erişemez.

Bayram, Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin yanında yol almanın incelik ve güzelliklerini öğreniyordu. Bu yol

insanı Allah ve Resulüne ulaştıran bir yoldu. Şeyhinin yanında iken, hep Mekke’de, Beytullah’da ya da Medine’de Hazretleri Peygamber (s.a.v) ve ashabıyla birlikte gibiydi. O gönlündeyken namazda Allah’ın huzurunda olmanın tadına eriyordu. “İyya kena’budu ve iyya kenestain.” derken Allah’a kul olmanın verdiği vecd ile ürperiyor, secdede Allah ile arasında perde kalmamasının azametini yaşıyor; Tahiyyatı okurken Sidretül Münteha’da Hazreti Resulün arkasındaymış hissini yaşıyordu. “Eşhedü enla ilahe illallah ve eşhedu enne Muhammeden Abduhu ve Resuluhu” derken Cebrail’in sesini duyar gibi irkiliyordu.

Birkaç gün sonra Hacı Bayram gece zikir çekerken gözlerini kapattı. O anda karşısında tüm güzelliği ve tevazusu ile Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerini gördü. O önde Hacı Bayram arkasında dergâhtan çıktılar. Bir süre bahçede yürüdükten sonra, iki büyük mezarlığın önüne geldiler. Hacı Bayram, önlerindeki yazıyı okudu. Birinde İlim Sahipleri Kabristanı, diğerinde Gönül Sultanları Kabristanı yazıyordu. Onlar Kabristan’a yaklaştığı anda mezarlar açıldı ve içindeki mevtalar canlanarak ayağa kalktı ve Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerini selâmladı. Daha sonra oradaki yaşantılarına döndüler. İlim sahiplerinin bazıları huzurlu ve rahat görünüyor bazıları ise çok eziyet çekiyordu. Kimilerinin üzerlerindeki kefenleri lime lime olmuş, kimileri de çok üzüntülüydü. Gönül Sultanlarının ise bazıları rükûda kimi kıyamda kimi de secdede duruyor, sonra yüksek bir yerde oturan, alnında parlayan nur ile tüm dünyayı aydınlatan dünya güzeli zatı ziyaret ediyordu. Hacı Bayram o zatın Peygamber Efendimiz olduğunu anlamıştı. Heyecandan yaprak gibi titrerken Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri iki omzundan tuttu ve gülümseyerek hafifçe sarstı. Hacı Bayram birden irkilerek kendine geldi. Etrafına şöyle bir bakınca odasında seccadesinde oturduğunu anladı. Gözyaşları içinde zikirle sakinleşmeye çalışırken sabah ezanı okunmaya başladı.

Kalktı, soğuk su ile abdest alırken biraz kendine geldi. Namazdan çıktıklarında Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri:

—Gel Hacı Bayram, diyerek yanına çağırdı:

Birlikte yürürken:

—Bak Hacı Bayram! İlim sahiplerinin de derecelerini gördün, gönül sultanlarının da. Sen şimdi hangisini istiyorsan o yolu seç ve ilerle, dedi. Bayram ilimle de uğraşmıştı ama dergâhta Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin yanındaki huzuru başka hiçbir yerde bulamamıştı. O Şücaaddin'le Engürü'den ayrılırken Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin davetiyle bu yolu seçmişti ve bu yoldan ayrılmayı bir an bile aklından geçirmezdi. Bu elindeki manevî hazineyi kaybetmek olurdu. Verdiği cevapla irşad görevini yüklenmiş oldu.

Dergâhtan ayrılması çok acıklı oldu. Geldiğindeki heyecanın yerini, giderken hüzn almıştı. Vedalaşma anında hocasının elini öperken o da muhabbetle bağına bastı ve:

—Bu ayrılığımız uzun sürmeyecek. Sen şimdi Bursa'ya git, inşallah yakında biz de geleceğiz, dedi.

Bayram gözyaşları içinde dergâhtan ayrılırken, gece gündüz demeden yol alırken hep bu sözle teselli oluyordu. Müderris Numan olarak geldiği dergâhtan irşad görevini yüklenmiş bir gönül sultanı olarak ayrılıyordu. Yolcu etmeye gelenler gıpta ile bakıyordu ona. En çok da Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin ona olan muhabbet ve güvenine gıpta ediyorlardı. Orada bulunanlardan birçoğu o anda şöyle niyet etti. “Bundan sonra kendi benliğimi düşünmeden bu yolda hizmet edeceğim. Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri gibi bir Allah Dostunun muhabbetine mazhar olmak tüm zorlukları çekmeye değer.”

4. BÖLÜM

Bu Yolda Sizden Üstünü Yok

Emir Sultan sabah erkenden hazırlanırken eşi Hundi Fatıma Sultan yanına gelerek:

—Çok erkencisiniz Emir'im, dedi.

—Evet Sultanım. Bugün çok önemli bir gün...

—Biliyoruz Efendim. Ama önce birlikte yemeğimizi yiyelim. Siz de bilirsiniz ki, Emir'imle yemezsek, boğazımızdan lokma geçmez.

Emir Sultan gülümseyerek eşinin yanına geldi. Saçını okşayarak:

—Bu sözlerinizle bizi bahtiyar ediyorsunuz Sultanım. Yalnız geç kalmak istemiyorum.

—Kahvaltı hazır zaten... Buyurun beraber geçelim.

Birlikte odadan çıkarken:

—Akşam Sultan Babamızla görüştüğümüzde onun da en az sizin kadar heyecanlı olduğunu gördük.

—Hünkârımız çok özendi, Bursa'ya yaraşır güzellikte bir cami olması için. Gerek güzelliği gerek sade ve huzur veren havası ile hünkârımızın istediği gibi bir cami oldu elhamdülillah.

—Mübarek olsun, Allah kabul etsin inşallah. Açılış hutbesini de siz verirsiniz herhalde.

Birlikte, sofraya otururken:

—Hayır Sultanım. Bu şehirde gönlü ve dimağı bizden daha dolu, manevîyatı daha zengin bir Allah Dostu var. O varken bize düşmez.

Hundi Fatıma Sultan gülümseyerek:

—Gözlerinizin ışıldamasından kim olduğunu anladım. Cami yapılırken işçileri somunlarıyla besleyen Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri değil mi?

—Evet Sultanım. Siz de hemen tanıdınız değil mi?

—O kadar çok anlattınız ki mübarek zatı görmeden tanıdık. Onu anlatırken, öyle güzel bir hal üzre oluyorsunuz ki biz de sizin bu halinizle ona müştak oluyoruz.

Emir Sultan gülümseyerek eşinin gözlerinin içine baktı. Her ikisinin de gözleri yaşarmıştı. Emir Sultan:

—Eksik olmayın Sultanım.

Birlikte birkaç lokma yediler ve hemen kalktılar. Genellikle olduğu gibi bu sabah da yemekten çok sohbetle doymuşlardı.

Emir Sultan eşiyile vedalaştıktan sonra kendisi için hazırlanan arabasına binip Ulu Cami'ye doğru yol aldı.

Ulu Cami'nin inşaatı sırasında işçiler ve halk, Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerini dillerinden hiç düşürmüyorlar-

dı. Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri Hacı Bayram'ın ardından Kayseri'den buraya göçmüş ve yaptığı fırınında pişirdiği ekmekleri her gün işçilere satmaya başlamıştı. İşçilerin yanı sıra diğer insanlar da somunlardan almak için uğraşıyorlardı. Somunlarının ünü bütün Bursa'ya yayılmıştı. Dillerinden Somuncu Baba'yı düşürmüyorlardı.

O dönemlerde Bursa'da içki tüketimi artmış, halk arasında haram olan davranışlar yaygınlaşmaya başlamıştı. Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin Bursa'ya göçmesindeki mana bu olsa gerekti. Buradan başlayıp tüm Anadolu'ya yayılması engellenmeliydi. Bu da silahla yasakla değil, gönüllerin imarı ile mümkün olabilirdi.

Bursa'ya göçme kararını Necmiye Sultan'a söylediğinde Necmiye Sultan her zamanki güler yüzlülüğüyle:

—Acaba hikmeti nedir ki Efendim, diye sormuştu. Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri de:

—Bizi orada önemli bir vazife bekliyor. Bursa Osmanlı'ya yaraşır bir başkent olmalı. Bu andan sonra burada kalmak yerine üzerimize intikal eden bu vazife için yollara düşmeliyiz.

Ailesiyle birlikte Kayseri'den yollara düşüp Bursa'ya gelmişlerdi. Bir süre sonra Yıldırım Bayezid Han'ın damadı, bir başka gönül sultanı Emir Sultan ziyaret için fırınına gelmişti. Önce kendini tanıtmadan elindeki çömleği uzatarak:

—Somunlarınızın ünü tüm Bursa'ya yayıldı. Bizim de bir çömleğimiz var onu da pişirir misiniz, diye sordu.

Her ikisi de birbirlerinin gözünde aynı manayı okudu. Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri gülümseyerek çömleği aldı ve fırına sokmak isteyince çömlek sığmadı. Emir Sultan dikkatle izliyordu. İçinden: “İşçilerin muhabbeti, per-

vane gibi etrafına dolanması boşa değilmiş. Ne güzel, ne mübarek bir insan...” diye geçirdi. Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri mleği işaret ederek:

—Bir de siz sürün fırına.

Emir Sultan, “Bir hikmeti vardır mutlaka.” diye düşünerek fırının kapağını açtı ve mleği sürdü. Ama fırında hiç ateş yoktu. Emir Sultan: “Hazret kömür ateşinde değil de gönül ateşinde pişiriyormuş somunları. Yiyenlerin manasında düzelme bu sebeptenmiş. Tam da mananın mem-basına düştük. Haydi, hayırlısı.” diye düşünerek gülümsedi. Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri de gülümsüyordu. O andan itibaren aralarındaki gönül yoluyla sohbetin tadına vardılar. Sohbetlerine oğunlukla Hacı Bayram da katıldı. Emir Sultan, Hacı Bayram ile Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri arasındaki hoca-talebe ilişkisine hayran oldu. Sanki bir araya geldiklerinde ortada billurdan bir muhabbet ırmağı hsil oluyor, oradan ayrılırken kendini bu billur ırmakta yıkan-mış gibi temiz ve yenilenmiş hissediyordu.

Bursa kutlu bir şehirdi. Birbirinden değerli  Allah Dostu, Sultan Yıldırım Bayezıd’ı ve onlara bağlı halkıyla kutlu bir şehir. Bugün bu şehirde çok mutlu bir olay kutlanıyor. Niğbolu Zaferi’ne şükür için Sultan Yıldırım Bayezıd’ın yaptırdığı, Somuncu Baba’nın gönül ateşinde pişirerek işçilere dağıttığı somunlarla manevi yönden destek olduğu Ulu Cami’nin açılışı var. Bu mutlu olaya şahit olmak için evre illerden gelenlerle beraber büyük bir kalabalık toplanmış. Cemaat, avluya taşmış. Herkeste bir heyecan... Caminin ortasına yapılan küçük havuz ve eşmeler, İslâm’ın su gibi berrak ve temiz, gönüllere huzur veren özelliğini simgeliyor. Herkes merakla ilk hutbeyi kimin vereceğini beklerken Padişah en ön safta yanında oturan damadı Emir Sultan’dan ilk hutbeyi okumasını istedi.

Emir Sultan ayağa kalktı ve:

—Sultanım! Zamanın kutbu aramızda iken, hutbe-yi okumak bize düşmez. Bu vazifeye layık olan kişi işte bu zattır, diyerek cemaatin arasında Hacı Bayram ile birlikte oturan Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerini gösterdi.

Herkes merakla o tarafa bakınca, çok şaşırdılar. Bu zat Somuncu Baba'ydı. Her gün sattığı somunlarla insanların derdine derman olan Somuncu Baba...

Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri “Sözün yücresi tutulandır.” diye düşünerek kalkıp öne doğru ilerlerken, Hacı Bayram, Ak Bedreddin ve birkaç talebesi de gözleri yaşararak arkasından baktılar.

Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri, Emir Sultan'ın yanından geçerken her zamanki tevazûyla gülümseyerek:

—Ne yaptın Emir'im? Sırrımızı faş ettin.

—Bu yolda sizden daha üstününü göremediğimiz için böyle yaptık.

O gün minberde Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri Fatıha Suresi'nin tasavvufi açıdan yedi değişik tefsirini yaptı. Hacı Bayram gözleri dolarak izledi hocasını. “İşte böyle bir hocanın talebesisin Hacı Bayram... Kıymetini bil.” dedi kendi kendine.

Cemaatin içinde cihan padişahı, veziri, Molla Fenari gibi âlimleri Şeyh Hamid-i Veli, Emir Sultan gibi gönül erleri Hacı Bayram gibi tasavvuf yolunun talebeleri vardı. Kimi ülkeleri fethediyor, kimi ilme vakıf oluyor ama en önemlileri de gönüllere hizmet edip, gönülleri fethediyor. Sonuçta hepsi din-i mübini yüceltmek ve yaymak için kendi nefsinden geçiyor. Bu geçmede muhabbetin en güzeline sahip oluyor. Allah (c.c.) ve nuru uğruna âlemleri yarattığı

Resulünden gelen muhabbete... Gönüller bu muhabbetle coşuyor, din-i mübin yolundaki tüm engeller bir bir kalkıyor.

5. BÖLÜM

Sayenizde Muhabbetin Özünü Gördük

Üç Yıl Sonra...

Bursa'da Ulu Cami'nin açılış günü Şeyh Hamid-i Veli'nin sırrı faş olmuştur. Fatiha'nın tasavvufi açıdan yedi değişik tefsirini yapması, çıkışta caminin üç kapısında da aynı anda görünüp insanların onun elini öpmesi, onun zamanın kutbu, bir büyük evliya olduğunu herkese gösteriyordu. O zamana kadar halkın arasında sade biri olarak, gönüllere hizmet eden Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri ise gelen bu şöhreti istememektedir. Nitekim talebesi Hacı Bayram'a, "Şöhret afettir." diyerek kısa sürede hazırlandı; yanında ailesi ve talebeleri Hacı Bayram'la Akbıyık Sultan olduğu halde Bursa'dan ayrılıp, hep birlikte hacca gittiler.

Üç yıl süren bu güzel yolculuktan sonra Anadolu'ya döndüklerinde ayrılık vakti gelmişti. Hacı Bayram gerek Kâbe'de gerek Medine ve Ravza-ı Mutahhara'da birlikte geçirdikleri tüm güzel günlerin sonunda ayrılacaklarını

hissediyor ve bunun için yüreğinin bir tarafı sızlıyordu. Bu mübarek topraklarda hocası ile her an birlikte olmanın güzelliğini yaşadktan sonra ayrılma fikri onun içini acıtıyordu. Ama bu olması gereken bir durumdu. Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri de Hacı Bayram'ın hissettiklerinin farkındaydı. Bir gün sırtını sıvazlayarak, "Hepimizin bu dünyada bir vazifesi var. Bize düşen de Allah için gönüllere hizmettir. Bu vazife boynumuzun borcudur." dedi. Hacı Bayram gözleri dolarak hocasının elini öptü. Hocası da böyle bir talebesi olduğu için Allah'a şükrederek kucakladı onu.

Onlar Hac yolculuğunda iken Yıldırım Bayezid Han, Timur'la Ankara Savaşı'nı yaptı. Aslında damadı Emir Sultan bu savaşı hiç istemiyordu. Osmanlı Devleti hem Balkanlar'da küffara karşı savaşıyor, hem Osmanlı'ya karşı ayaklanan Anadolu Beylikleriyle mücadele ediyordu. Üstüne bir de Timur'la savaşa girilirse mağlubiyet kaçınılmaz olurdu. Çünkü Timur Anadolu Beylikleri'ni de kendi safına çekmişti. Ne kadar uğraşıysa da padişahı kararından caydıramadı. Nitekim sonuç mağlubiyet oldu. Yıldırım Bayezid esir düştü ve esaret altındayken öldü. Timur ise galibiyet sonucu, buralardaki bütün âlim ve sanatkârları bir araya toplayarak Semerkand'a gönderdi.

Yıldırım Bayezid'dan sonra Çelebi Mehmed zamanında Osmanlı Devleti'nin toprakları giderek genişledi. Fethedilen topraklarda Osmanlı adaleti yayılıyor, Osmanlı topraklarında yaşamayan başka halklar buralardaki adalet ve refahı duydukça, Osmanlı tebaasından olmak istiyorlardı. Bu topraklarda yaşayanların adalet, gelir dağılımı, şehir ve köylerdeki düzen ve eğitim açısından imrenilecek bir hayatı vardı. Gönül sultanları, âlimleri, düzgün yöneticileriyle her şehir, her kasaba ve köy tam manasıyla yaşanılacak yerlerdi. Anadolu'nun her köşesinde gönül sultanları Hak

için halka hizmeti, yaşayarak gösteriyor, gönüllere girerek İslâmiyet'in doğru ve muhabbetle yaşanmasını sağlıyorlardı. Zaten İslâmiyet'i doğru yaşamak, hele muhabbetle yaşamak, iki cihan saadeti için yeterdi. Halk bu gönül sultanlarının etrafında pervaneydi. Gönül sultanlarının bulunduğu beldeler böylece mübarek beldeler oluyordu.

Darende de bu beldelerden biriydi.

Hac dönüşü Darende yakınlarında Şeyh Hamid-i Veli ile talebesi Hacı Bayram ayrıldılar. Çok acıklı bir ayrılma oldu. Hacı Bayram'a kalsa birlikte Darende'ye gider şeyhinin yakınında ömrünü geçirmek isterdi. Ama aldığı tasavvufî terbiye onun şeyhinin gösterdiği istikamette gitmesini öngörüyordu. Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin yanında gönüllere hizmet etmeyi öğrenmişti. Şimdi Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri Darende'ye giderken, o da yanında Akbıyık Sultan olduğu halde Engürü'ye gidecekti.

Ayrılırken hocasının elini öptü ve:

—Bizi sıkıntıdan feraha çıkardınız. Sayenizde muhab-betin özünü gördük Efendim, demişti.

Şeyh Hamid-i Veli de gözleri dolarak:

—Bu muhabbet kalbinizde vardı zaten, biz Allah'ın izniyle tutup çıkardık. Şimdi siz de bunu etrafınızdakilere yayacaksınız. Seveniniz çok, yolunuz kutlu olsun Hacı Bayram, diyerek talebesini muhabbetle kucakladı. Hacı Bayram şeyhinde her zaman duyduğu gül kokusunun sanki daha bir arttığını hissetti. “Bu mübareğin kokusu böyle de Resullulah'ın kokusu nasıldır acaba” diye düşünerek şeyhinin kokusunu iyice içine çekti.

Hacı Bayram şeyhi, hocası Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinden ayrıldıktan sonra Akbıyık Sultan'la beraber Engürü'ye doğru yol almaya başladılar. Şeyh Hamid-i Veli

Hazretleri ise Darende'ye yerleşecekti. Necmiye Sultan yıllardır ailesini görmüyordu. Bu nedenle Darende'ye yerleşeceklerini duyunca çok sevindi. Babası, Abdurrahman Erzincanî Hazretleri de çocukları için de belki en küçük olmasından, belki ahlâkının çok üstün olmasından en çok Necmiye Sultan'a düşküdü. Onu Şeyh Hamid-i Veli gibi kıymetli biriyle evlendirince sevgisi bir kat daha artmıştı. Hem Seyyid hem de bir büyük evliyaydı. İstanbul'da yaptığı tartışmalar sonucu kırk kadar rahibin Müslüman olmasına vesile olmuştu. Ama onların can güvenliği açısından bu durum o zaman İstanbul'da gizli tutulmuştu.

Engürü...

Engürü'ye geldikten sonra Hacı Bayram'la Akbıyık Sultan ayrıldı. Akbıyık Sultan Bursa'da ticaretle uğraşıyordu. Hacı Bayram, Engürü'de kaldı, o Bursa'ya devam etti. Dostlardan ayrılmak çok zordu. Birlikte üç yıl süren hac yolculuğu boyunca hem hocası Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri, onun ailesi, Akbıyık Sultan ve orada edindikleri arkadaşlar, kurdukları dostluklar... Şimdi hepsi gönlünde kaldı. Engürü'de Hacı Bayram'ı yeni bir hayat bekliyordu.

Günler geçtikçe, Hacı Bayram'ın Engürü'de sevenlerinin sayısı artmaya başladı. Artık bir tekke inşa ettirmek gerekiyordu. Yüksekçe bir tepe üzerinde uygun yer buldular. Yalnız arsanın hemen yanında Hıristiyanlara ait Ogüst Mabedi vardı. Bazı talebeleri bu mabedin yanında bir tekkenin kurulmasının ne kadar doğru olacağını aralarında konuşurken Hacı Bayram bir sohbetinde:

—Bizim tekkemiz Allah'ın Rahmeti, merhameti, Hazreti Peygamberin hoşgörüsü ve muhabbetiyle yapı-
lıp ayakta duracak. Bu rahmet ve merhamet tekkeden çı-

kıp tüm Engürü'ye ve tüm Anadolu'ya yayılacak inşallah. Ogüst Mabedi ise olduğu yerde öylece duracak.

Tekkenin inşaatında Hacı Bayram da oğullarıyla birlikte bilfiil çalıştı. Taş taşıdı, harç kardı. Oğulları babalarının böyle çalışmasına razı olmuyorlardı. En küçüğü Ali, çoğu zaman kendi işini bırakıp babasının yanına geliyor:

—Baba, bırak ben yapayım, diyerek ya küreği elinden almaya ya da taşıdığı her neyse onu yüklenmeye çalışıyordu. Ama o:

—Oğul, bu yük ağır gelmez bize. Tekkemiz dertlere deva, gönüllere şifa olacak inşallah. Bırak harcında bizim de payımız olsun, diyerek çalışmaya devam ediyordu.

Akşam bütün işleri bitip de eşyle yalnız kaldığında Nefise Sultan onun yorgunluğunu anlıyor, biraz dinlenebilmesi için omuzlarını, belini ovuyordu. Hacı Bayram ailesinin yanında çok huzurlu oluyordu. İki kız başka şehre gelin gitmişti. Ama oğulları ile en küçük kızı Hayrünnisa yanındaydı.

Kısa sürede tekkenin inşaatı bitti. Zikrin yapıldığı bir mescit, büyük ve küçük olmak üzere iki sohbet odası, mutfak kısmı ve ailenin kaldığı haremlik kısmı vardı. Tekkenin altına ise üç tane çilehane yapılmıştı.

Bu arada Anadolu'daki beylikler ise rahat durmuyordu. Devamlı bir huzursuzluk ortamı vardı.

Hacı Bayram-ı Veli, etrafında oluşturduğu muhabbet ve hoşgörü halesiyle birlik ve beraberliği sağlamaya çalışıyordu. O, hem eski bir medrese müderrisi hem de tasavvuf yolunun önde gelenlerindendi. Sözüne çok güveniliyordu. Sohbeti etkiliydi. Çünkü halka anlatmak istediklerini sadece sözle değil, hal diliyle de anlatıyordu. Hem aile yaşantısı, eşi, çocukları hem dergâhtaki yaşayışı başlı başına bir ör-

nek teşkil ediyordu.

Her zaman olduğu gibi yine bir akşam Hacı Bayram-ı Veli çarşıdan sonra talebeleriyle beraber dergâha döndü. Hanımı Nefise Sultan, küçük kızı Hayrünnisa ve komşularından her zaman yardıma gelen Gülsüm Kadın'la yemekleri hazırlamışlardı. Hacı Bayram-ı Veli âdeti olduğu üzere önce eşi Nefise Sultan'ın yanına vardı:

—Selâmün Aleykum Hacı Hatun, nasılsın? diyerek hatırını sordu. Nefise Sultan hemen yaptığı işi bırakarak eşinin yanına geldi ve her zamanki güler yüzlü haliyle:

—Aleykum Selâm, Efendi. Çok şükür iyiyiz hepimiz. Yalnız siz biraz yorgun görünüyorsunuz.

—Yok, hanım, yorulmadık. Çok şükür, naktin çoğunu denkleştirdik. Yer de hazır. Hemen yapmaya başlayacağız, Allah'ın izniyle.

Hacı Bayram-ı Veli o günlerde topladıkları yardımlarla yoksullar için ev yaptırmaya çalışıyordu.

—İnşallah Efendim. Yemekler hazır. Çocuklara söyle de gelip sofraları alsınlar.

—Sağol Hanım. Ellerinize sağlık. Biz misafirlerin yanına gidelim, siz sofraları gönderin.

Hacı Bayram-ı Veli misafirlerin, dervişlerin olduğu odaya geçerken oğlu Edhem yan taraftaki odadan çıkıp:

—Hoş geldiniz Efendim, dedi.

—Hoş bulduk oğul. Sofralar hazırmış. Ali ile beraber serin. Misafirleri bekletmeyelim.

—Peki baba. Yalnız biraz önce sizi görmek isteyen

biri geldi. Perişan bir hali vardı. Dediğine göre uzaklardan geliyormuş. Dilerseniz biz sofraları hazırlayana kadar siz onunla görüşün.

—Peki oğul. Bir bakalım derdi neymiş.

Edhem mutfağa geçerken Hacı Bayram-ı Veli de odaya girdi. Burası oldukça büyük bir odaydı. Bayramlarda, kandillerde, Cuma günleri ziyaretçiler çok olurdu. Derghânın büyük salonuna sığmadığı zamanlarda bu odaya alınır. Odada boydan boya sedir vardı. Ayrıca yerde de minder döşeliydi. O zamanın adetlerine göre çok sadeydi ama girince insana huzur veren bir havası vardı.

—Hacı Bayram-ı Veli, talebeleriyle bazen burada sohbet eder, belirli zamanlarda birlikte zikir çekerlerdi.

—İçeride adam kapıya arkası dönük oturuyordu. Kapının açıldığını duyunca, hemen kalkıp Hacı Bayram'ın yanına geldi ve eğilip elini öptü. Şaşırmişti. “Siz” dedi, devamını getiremedi. Hacı Bayram-ı Veli gülümseyerek:

—Hoş geldiniz, buyurun oturun, diyerek oturması için yer gösterdi. Kendi de karşısına geçip oturdu.

Adam yirmili yaşlarda gösteriyordu. Gözleri acıyla kıvrılmış, omuzları çökmüştü.

—Uzaktan mı geldiniz? Çok yorgun görünüyorsunuz.

—Evet Efendim. Adım Veli. Kayseri taraflarından geliyorum. Duyduk ki kapınız dertlere devaymış.

Hacı Bayram-ı Veli, Kayseri lafını duyunca birden içi bir tuhaf oldu. “Hocamın memleketindenmiş” dedi kendi kendine. Hacı Bayram anlatın manasında:

—Buyurun, dedi.

Veli oturduğu yerden biraz doğruldu. Sonra:

—Efendim, günlerdir yoldayım. Orada kalsaydım katil olacaktım. Bir arkadaşım beni size yolladı. Git, kurtul dedi. Emmilerime demeden atıma atladığım gibi yola çıktım.

Adam biraz durakladı, derin bir nefes aldı. Çok üzgün ve yorgundu. Buna bir de Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin yanında duyduğu heyecan katılınca iyice bitkin bir hale düştü. Ağır ağır konuşurken sesi titriyordu.

—Efendim, anam, babam yok benim. Bacımla beraber emmilerimin kapısında yetim olarak büyüdüm. Sonra evlendim. Bacım Ayşe'yi de yanıma aldık. Bir oğlum oldu. Köyde varlıklı ama iyi olmayan biri oğluna istedi bacımı. Emmilerim ver dediler ama ne Ayşe ne de ben istedik. Bir gün Ayşe'yi kaçırmaya kalktılar, ben de birini yaraladım. Daha sonra bir gece ben bağda suyun gelmesini beklerken evi ateşe vermişler, hepsini birden kaybettim...

Adam sözünün burasında ağlamaya başladı. Omuzları sarsılarak ağlıyordu. Hacı Bayram-ı Veli'nin de gözleri doldu. Biraz sakinleşince:

—Emmilerim, bunun altında kalma, git sen de onların evini yak dedi. Ben de onların telkinleriyle bir gece gittim. Tam ateşe verecektim ki bir el elimi tuttu. O sizdiniz Efendim, diyerek adam birden oturduğu yerden kalkıp Hacı Bayram'ın elini tuttu. Tekrar öpmek için eğildiğinde Hacı Bayram sırtını sıvazladı.

—Bir arkadaşıma bunu anlattım. Arkadaşım, “Sen emmelerine bakma. Burada kalırsan ya ölürsün, ya da öldürürsün. Engürü'de bir büyük şeyh varmış. Git onun kapısına. Gidenler derdine derman bulurmuş. Git izini kaybettir. Buralara da bir daha dönme.” dedi. Günler geçtikçe

bir taraftan emmilerimin baskısı, bir taraftan karımın, çocuğumun, bacımın acıları beni iyice benden etti. Bir gece kimseye haber vermeden atıma atladığım gibi burada buldum kendimi. Sizin kapınıza geldim Efendim. Gayrı medet sizden...

Hacı Bayram-1 Veli:

—Bu kapıya gelen boş çevrilmez oğul. Buyurun önce bir yemek yiyelim, sonra da yatar dinlenirsiniz. Yol yorgunusunuz ne de olsa.

—Sizi gördüm ya Efendim. Artık yorgunluğum kalmadı. İzin verin bundan sonra bu kapının kulu kölesi olayım.

Hacı Bayram ayağa kalktı. Şefkatle gülümseyerek elini omzuna koydu ve:

—Haydi, oğul, gel. Misafirleri bekletmeyelim.

Sofralar hazırlanmış, Hacı Bayram-1 Veli'yi bekliyorlardı. Hacı Bayram-1 Veli gülümseyerek içeri girdi ve:

—Haydi gardaşlar. Buyurun yemekler soğumasın, diyerek oturdu. Veli'ye de yanına oturması için işaret etti.

Veli, o sofrada yediği her lokma ile yeniden doğduğunu hissediyordu. Sanki her lokma acı ile kavrulmuş gönlünü ferahlatıyor, dünyayı gözünden siliyordu.

Veli o günden sonra tekkede kaldı. Tekkeye gelen kendi gibi gönlü yaralı insanlara hizmet etti. Şeyhinin arkasında tarlada çalıştı. Zikirle uğraşıp, acıyla yanan kalbini ferahlattı. Derslere katılıp, kendini geliştirdi. Hacı Bayram-1 Veli Hazretlerinin yanında manalı, yeni bir hayata başladı.

Bu arada Engürü'nün dışında bir köyde Müslim ile

karısı Zekiye telaşlı telaşlı yürüyorlardı. Müslim yaşı elliye yakın, kısa boylu, tıknaz biriydi. Zekiye ise ondan daha uzun, ince, güzel bir kadındı. İkisinin de çok sinirli oldukları her hallerinden belli oluyordu. Müslim önden hızlı hızlı yürüyor, arada bir geri dönerek işaret parmağını tehdit eder gibi sallıyordu.

—Şimdi görün sen. Dergâha bir varalım, o vagit görecen sen!

Zekiye ise ona yetişmek için hızlı yürürken bir yandan da kendini savunmaya çalışıyordu.

—Valla herif, bi gastım yoğudi. Seni ırgalamadığımı düşünme. Emmingiller de gelince babam ‘Bu gece galın, sonra gidersiniz.’ dedi, ben de onları gıramadım.

—Ama ben gece galma, düğün bitince hemen gel dedim. Sen beni bişeye dahmıyon ki, ben ne edeyim senin gibi söz dinlemez garıyı.

Müslim çok sert mizaçlı dediğim dedik bir adamdı. Yirmi yıllık karısı da beş çocuğu da sözünden hiç çıkmaz ama o yine de kızacak bir şeyler bulur, böylece ailede otorite sağladığını düşünürdü. Önceki gün Zekiye’nin halasının kızı evleniyordu. Düğün komşu köyde olacaktı. Zaten Zekiye’nin kendi ailesi de o köydendi. Müslim bir bahaneyle düğüne gitmemiş, karısını akrabalarıyla göndermişti. Giderken de “Akşama mutlaka dön.” demeyi ihmal etmemişti. Akşama doğru Zekiye beraber gittiği akrabalarına:

—Abla düğün bitti, haydin artık kalkalım, dedi.

—Zekiye biraz sonra hava kararacak, hem babanı duymadın mı? Bu gece kalın diye nasıl da ısrar etti. Büyük sözü dinlememek olmaz.

—Ama abla, benim herifi biliyon. Akşama dönme

şartıyan izin vermişti.

—Amaan gız! Boş ver şinci Müslim'i. Bu saatte yola mı çıkırmış. Sabah erkenden çıkarız. O da anlar zahar galacağımızı.

Zekiye daha fazla ısrar edemedi. Babasına gitmesi gerektiğini söyleyemedi. “Benim sözümü mü çığniyon.” demesinden korktu. Müslim aklına geldikçe ne gece uyuyabilirdi, ne de eve varana kadar rahat bir nefes alabildi. Nitekim korktuğu başına geldi. Müslim onu büyük bir öfkeyle karşıladı. Öyle çok kızdı, bağırdı ki kendi sesinden etkilenip öfkesi bir kat daha arttı. Çocuklar araya girecek oldu ama “Siz garişman, gaybolun, gözüm görmesin.” diyerek kovdu odadan. Çocuklar çaresiz çıktılar ama kaybolmadılar. Hemen kapının dibinde oturup, sessizce içeriyi dinlemeye başladılar. İçeride ise Müslim tekrar bağırmağa başladı. Zavallı Zekiye gözlerini yere dikmiş, sinmiş bir vaziyette tir tir titriyordu. Müslim bağırmasının sonunda:

—Ben böyle söz dinemeyen avradı istemem. Seni Efendi'ye şikâyet etcem. O zaman ne yapcan bakalım, diyerek tabir-i caizse Zekiye'yi can evinden vurdu.

Baştan beri susan Zekiye, 'Efendi'nin adını duyunca irkildi ve çekingen bir sesle:

—Etme herif. Bizim aile meselemiz yüzünden Efendi'yi niye irahatsız edecen ki... Sen ne yaparsan yap. İster boşa istersen döv, hatta öldür ama Efendi'yi meşgul etme. Mübarek üzülmesin, diye yalvararak eline sarıldı.

Müslim hızla elini çekti:

—Yok yook. Ben gararımı verdim. Dilinden düşürmüyodun 'Efendi Efendi' diye. O da görsün senin ne mal olduğunu.

Zekiye o anda ne kadar ısrar etse de boşa olduğunu biliyordu. Müslim:

—Haydi, kalk gidek, çabuk, diyip kapıyı hızla açtı.

Çocuklar kapının önüne oturmuş, bekliyorlardı. Babaları hışım ile çıkınca gayr-i ihtiyarî çekilip yol verdiler. Arından da Zekiye çıktı. Çocuklara:

—Çocuklar, biz dergâha Efendi'yi ziyarete gidiyoruz. Sakine, kızım, sen gardaşlarına bak.

Sakine on beş yaşındaydı. Annesi olmadığı zaman kardeşlerine bakar, anne gibi ilgilenirdi. Müslim, bahçeden çıkıp, bir hayli yol almıştı ki, Zekiye koşarak yetişti. Bazı komşular, kavgalarını duyup kapı önüne çıkmışlardı ama karı kocanın arasına girmekten çekindikleri için bir şey demeden öylece baktılar. Zekiye aklına Efendi Hazretleri geldikçe, "Vah bize ki, eşiğinde bir zerre toz olamamışken ancak gönlüne sıkıntı oluyoruz." diye dertleniyordu.

Efendi Hazretlerini ziyarete giderken her zaman bu yol Zekiye'ye gül bahçesi gibi gelirdi. Sevinçten taşına toprağına sarılmak ister, bir an önce dergâha varmak için ne kadar gitse de yorulmazdı. Şimdi ise ayakları geri geri gidiyordu. Üzüntüden, daha doğrusu Şeyhini üzecek olmanın verdiği sıkıntıdan, bastığı yeri gözü görmüyor, Müslim'i kararından caydırmak için çabalıyordu.

Müslim önde söylenerek, Zekiye arkada kendini savunmaya çalışarak, iki buçuk saatlik yolu bir saatten biraz fazla sürede alarak dergâha ulaştılar. Zekiye, "Allah vere de Efendi Hazretleri burada olmasa. Ama olmasa da gönlüne ayan değil mi?" diye düşünerek dergâha girdi. Müslim kuşağını düzeltti. Başındaki ince sarığı çıkarıp yeniden bağladı. Dönüp, karısına baktığında gözlerinden hâlâ öfke fışkırıyordu. Bir süre bahçede yürüdüler. Zekiye mahcup

bir halde, başı önüne eğik yürürken, Efendi Hazretlerinin sesiyle irkildi.

—Hoş geldin Müslim, epey yorulmuşsunuz.

—Hoş bulduk Efendim.

Zekiye’yi Efendi Hazretlerinin görünmesiyle, mahcubiyetinden ter basması bir oldu. Efendi Hazretleri ona hitaben de:

—Hoş geldiniz. Düğününüz hayırlı mübarek olsun, deyince birden gönlünün ferahladığını hissetti. O an Müslim’in öfkesi, düğün, ev, her şey silindi. Bir tek bu dergâhta, Efendi’nin huzurunda yaşadığı an vardı. Hacı Bayram-ı Veli:

—Oğul, bizim ihvanımızı bize şikâyete mi geldin? Sen gelmeseydin biz evine gelip, “Eşinin elini öp, barış.” diyecektik. Mademki geldin, şimdi hanım kızımızın elini öp de gönlünü al.

Zekiye duyduklarına inanamıyordu. Bütün dualarında, “Allah’ım dostun eşiğinde bir zerre toz olabilesek.” derken Efendi Hazretleri “İhvanımız” diyordu onun için. Bu ne kadar hoş görülü, ne güzel bir zattı. “İyi ki bu kapım var. Allah’ım ömrümden al, Efendimin ömrüne koy.” diye içinden dua ederken Müslim geldi, Zekiye’nin elini çekmesine fırsat vermeden elini öptü. O da Zekiye kadar şaşırılmış görünüyordu. Ne umarak gelmiş, ne ile karşılaşmıştı. “Kimse görmemiş olsa bari.” diye etrafına bakındı. Efendi Hazretleri gülümseyerek:

—Haydi, yemekler hazır, dedi ve önlerine düşüp yürümeye başladı, onlar da süklüm püklüm takip ettiler.

6. BÖLÜM

Dostlar Sofrası Kurulmuş

Hacı Bayram hocası Hamid-i Veli Hazretlerinden ayrılalı on yıl olmuştu. Geçen yıllar boyunca onu bir an bile gönlünden ayırmadı. Daha ayrıldığı ilk andan itibaren gönlünde büyük bir özlem hissetti. Aslında bu özlemi Şeyhinin dergâhında olduğu zamanlar da hissediyordu. Birlikte sohbette ya da derste olduktan sonra Hacı Bayram akşam odasına çekildiğinde, hocasına karşı aynı özlemi duyuyordu. Gece boyunca yaptığı ibadet, çektiği zikirlerde Şeyhi maneviyatıyla kalbinde, gülen yüzüyle hep yanında oluyordu. Ama yine de aynı duyguları hissediyordu.

Hacdən sonra vazifeli olarak Engürü'ye döndüğünde bu duygular daha çok yoğunlaştı. Gündüz insanlara hizmette iken, gece de sabaha kadar bu muhabbetle ibadet ediyordu. Her hareketini, her anını Şeyhinin sözleri, hareketleri belirliyordu. Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri ilk

derslerinden itibaren, gece yapılan ibadetlerin feyzinden ve güzelliğinden bahsederdi. 'Kul, Rabbine daha yakın olur, onun rahmetini üzerinde hisseder.' derdi. Hacı Bayram, hocasının hasretiyle gönlü yanarken bu sözün doğruluğunu her gece yaşıyordu. Kalbi çektiği zikirle coşuyor, bazen göğsüne sığmayacak gibi oluyordu. O zaman Hacı Bayram, dışarı bahçeye çıkıyor, serin havada, ağaçların altında zikir çekerek, çok büyük olan bahçenin en uzak yerindeki pınarın başına kadar gidiyordu. Orada oturup gözleri yaşlı, gönlü Rabbine dönük zikrine devam ediyordu. Pınar da çağlayışıyla; 'Hay' diyerek ona eşlik ediyordu. Namaz vaktine kadar bu şekilde kalıyor, namaza az bir vakit kala gönlü Rabbinin rahmetiyle tamamen yıkanmış olarak, sanki sevdiğine kavuşmuş gibi rahat dönüyordu.

Gündüz yine insanlar için, kâh ders vererek, kâh sohbetle ama çoğunlukla insanlara hizmet halinde akşamı ediyor, gece yine sevdası başına çıkararak her halinden geçip gece boyunca zikrine devam ediyordu. Hacı Bayram bu şekilde her gece ölüp, her gece yeniden doğuyordu. Gönlünde Şeyhine duyduğu hasret her gece sanki daha çok artıyordu. Hacı Bayram böyle bir gecenin sabahında kararını verdi. Şeyhini ziyarete gidecekti. Zaten birkaç kişiden de onun hasta olduğunu duymuştu. Darende tarafından gelenlerden Şeyhi hakkında haberler alıyordu. İnsanlara hizmet halkasını genişleterek orada da tüm gönüllere girmişti. İnsanlar Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin kapısında dertlerine derman, yaralı gönüllerine şifa buluyordu.

—Gitme kararını kahvaltıda eşi Nefise Sultan'a söyledi. Nefise Sultan Şeyhinden bahsederken gözlerinde aynı ışıltıyı gördü. Gülümseyerek:

—Efendi, gönlün nasıl istiyorsa öyle yap. Bizden yana için rahat olsun. Ben de gelebilseydim ne güzel olurdu. Necmiye Sultanı da iyice bir göresim geldi, ama biliyon ki

gelin yüklü. Akşam sabah doğuracak. İbrahim de burada değil. Şimdi bırakmak olmaz.

Hacı Bayram:

—Eksik olma hanım. Sen gelini, çocukları yalnız bırakma.

—Kısmetse ne zaman yolculuk?

—Birkaç güne gideriz inşallah. Gardaşım Şücaaddin'i bekliyoruz. Bu tarafa gelen biriyle haber yollamış, ziyareti-mize geliyormuş.

—İnşallah Efendi. Bizim de hürmetlerimizi götür. Efendi Hazretlerinin elini bizim için de öp.

—İnşallah hanım. Şimdi Veli bekler, yardım çuvallarını yükleyeceğiz.

—Selâmetle Efendi. Allah yardımcınız olsun.

—Eyvallah hatun.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri ile talebeleri birkaç gün önce ürünleri kaldırmış, bir kısmını değirmene götürüp un haline getirmiş, bir kısmından bulgur, dövme yapmıştı. Onların yetiştirdikleri hemen alıcı buluyordu. Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin elinin bereketinden olsa gerek tarlalarda aynı büyüklükte olan başka yerlerdekine göre kat kat fazla ürün alınıyordu. Satılanlar hariç, bir kısım dergâhın ihtiyaçları için ayrılıyor, bir kısım da un, bulgur halinde yoksullara dağıtılıyordu. Dağıtılan bu yardımlarda öyle bereket oluyordu ki insanlar aylarca tüketemiyorlardı.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri hazırlanan çuvallar arabaya yüklenene kadar başında durdu. Bazılarını kendi de taşıdı. İki atın koşulduğu arabayı Veli sürüyordu. Bu dergâha geldiğinden beri yeniden doğmuş gibiydi. Bütün

acı günler her şey geride kalmıştı. Canla başla çalışıyor, çalıştıkça kendini daha iyi hissediyordu. Dergâhta her işe koşuyordu. En çok da bu yardım paketlerini dağıtmayı seviyordu. Özellikle esnaftan topladıkları giyecekleri dağıtırken çocukların sevinci bir başka güzeldi. Kendi çocuğu geliyordu gözünün önüne. Sanki bir yerlerden ona bakıyordu. İnsanların yüzündeki mutlu ifade, gözlerindeki müteşekkirci buğulanma çok etkiliyordu. Ne kadar farklı hayatlar, farklı dertler sıkıntılar vardı.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri de çocukları çok seviyordu. Onlar için şeker, lokum paketleri yaptırır, hazırlanan kıyafetlerin içine koydururdu. Bu paketleri görünce çocukların gözleri öyle ışıltıyla parlardı ki Veli gözyaşlarını tutamazdı. Çocuklar kıyafetlerinden çok bunlara sevinirdi. İşte o zaman Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri için canı gönülden Allah'a şükrederdi. 'Hazret herkes için bir deva' derdi kendi kendine.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri, Veli'yi dergâha geldikten birkaç ay sonra, Nefise Sultan'ın akrabalarından birinin kızıyla evlendirdi. Zavallı kızcağızın da kocası evlendikten bir süre sonra aniden ölmüştü. Kocasının ailesi, evdeki diğer oğullarına almak isteyince, kızın babası Halil bunu hoş görmeyerek, kızını çekip almıştı. Diğer aile vermek istemeyince arada epey mesele çıkmıştı. İş kan davasına kadar gidecekken Halil, Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin yanına gidip derdini anlattı ve:

—Efendim, kız anasına çok ağlayarak, çok yalvarmış, beni alın deye. “Gocamın gardaşıyla nasıl evlenirim, valla canıma gıyarım” demiş. Biz de alıp geldik. Daha on sekizini yeni bitirdi. Bu şekilde hayat geçer mi? Şimdi Emin Ağalar bizi tehdit edip duruyor. Gan dökülecek diye korkuyoruz Efendim.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri:

—Kızını almakla iyi yapmışsın Halil. Onun rızası olmadan başka biriyle evlendirirsen, kızın hakkı kalır üzerinizde. Peygamber Efendimiz hadis-i şeriflerinde “Dul kadın da olsa kız da olsa evlendirirken rızasını alın” der. Sen şimdi var git evine, biz Emin Ağaları bir ziyaret edelim.

Halil:

—Eksik olmayın Efendim. Allah razı olsun sizden diyerek kalktı ve Efendi Hazretlerinin elini öptü.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri hemen o gün yanında eşraftan Rıza Bey olduğu halde Sarı Emin Ağa'ya gitti. Emin Ağa üç nesildir Engürü'de oturan, varlıklı ve geniş bir aileye sahipti. Bugüne kadar Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin adını çok duymuştu, birkaç kez çarşıda da görmüştü, ama öyle benlik sahibiydi ki bir kez bile ziyaretine gitmemişti.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri ile Rıza Bey'i Emin Ağa'nın hizmetkârı Celal karşıladı. Celal, Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerini çok sever ve sayardı. Fırsat buldukça ziyaretine gitmeye gayret ederdi. Bu konakta çok güzel yemekler pişirdi ama ille dergâhtaki burçak çorbası... Onun tadına doyamazdı.

Celal onları kapıda görünce hemen saygıyla yaklaşmış Hacı Bayram-ı Veli'nin elini öptü. Rıza Bey'in de elini öpmek istedi ama Rıza Bey kısık sesle 'Büyüklerin yanında başkasının eli öpülmez.' diyerek aceleyle elini çekti.

Celal:

—Ağam içerdedir, buyurun diyerek kendi öne düşüp yol gösterdi.

Emin Ağa içeride ayaklarını uzatmış dinleniyordu.

Onları karşısında görünce çok şaşırđı, aceleyle toparlanıp kalktı ve buyur etti. Celal'e 'Neden haber vermedin?' der gibi sinirli sinirli bakıp:

—Buyurun Efendim, safalar getirdiniz. Böyle geçin, diyerek oturmaları için yer gösterdi.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri oturduktan sonra:

—Böyle habersiz geldik ama dostların evine giderken davete hacet yoktur, değil mi ağa?

Emin Ağa ne diyeceğini şaşırđı. Herkesin "Efendi Hazretleri" deyip, azami saygı gösterdiği böyle bir mübarek ona "dost" demişti. Bu sözün üzerine sadece başını eğdi ve büyük bir saygıyla eğilip hazretin elini öptü. Rıza Bey'e de "Hoş geldin" dedikten sonra geçip karşlarına oturdu.

Karşılıklı hal hatır sorulduktan sonra Hacı Bayram-ı Veli:

—Diyar-ı Rum'da bütün fitneciler gözlerini üzerimize dikmiş, dirliğimizi bozmak için fırsat kolluyorlar. Daha kendi aramızda anlaşmaya muvaffak olamazsak onlara karşı nasıl birlik ve beraberlik içinde oluruz değil mi ağa?

Emin Ağa, Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri ile birlikte içeri dolan havadan çok etkilenmiş, "Mübarek ne kadar görkemli. İçeri girince sanki Peygamber Efendimiz geldi sandım. Üstelik bana da dost dedi." diye düşünerek kendinden geçmişti.

Rıza Bey ise Emin Ağa'nın inadını bilirdi. Şimdi bu inatla Efendi Hazretlerine karşı gelip bir hata yapmasından korkuyordu. "O zaman Efendi Hazretlerinin gönlü incinir, onun incinmesi Allahu Teâlâ'nın incinmesi demektir" diye düşünerek tedirgin oluyordu.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri gülümseyerek dön-

dü, “Bir şey olmaz, korkma” der gibi Rıza Bey’in elini sıktı. Biraz sonra Celal elinde ayran tepsisi olduğu halde gelip eşikte durdu. İçeri girmek için izin bekliyordu. Emin Ağa hemen oturduğu yerden kalkıp tepsiyi aldı ve Celal’e gidebilirsin işareti yaptıktan sonra ayranları kendi eliyle ikram etti. Ayranlar içildi. Çok soğuk ve lezzetliydi. Sonra Hacı Bayram-ı Veli:

— Oğlunun başına gelene çok üzüldük. Allah rahmet eylesin. Size de bol sabır versin. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) sağlığında erkek evlatlarının hepsinin acısını görmüştü. Allahü Teâlâ sizi de onun boyasına boyamış. Buna sabredip geride kalanların isteği dışında bir şey yapmamak lazım. Sonra vebal altında kalırsın.

Emin Ağa hiçbir şey demeden başı eğik bir şekilde bir süre durduktan sonra, zor duyulur bir sesle:

— Efendim gelişinizle hanemiz şereflendi. Evlat acısıyla yanan sinemiz huzur buldu. Gayrı bizim için sadece siz varsınız, sizin kapınız var... Bu kapının eşğinde bir zerre toz olabilirsek ne mutlu bize! Gayrısı artık bizim için yalan. Hacı Bayram-ı Veli elini onun omzuna koydu ve:

— Bu kararınız bizi ziyadesiyle memnun etti. Artık sizi dergâhta da görmek isteriz.

Emin Ağa gözlerini yere dikip, boynunu bükerek:

— İnşallah efendim bu acizi kabul ederseniz...

Gözlerinden iki damla yaş süzüldü. Yüreğini daha da incelestiren, daha çok yakan iki damla yaş...

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri ayağa kalktı. Emin Ağa ile Rıza Bey de kalktılar. Emin Ağa onları geçirirken tekrar gelmeleri için ricada bulundu. Onlar atlarına binip uzaklaşana kadar arkalarından baktı. “Efendi Hazretlerinin

yanında gerçek huzuru buldum. Bu huzuru kaybetmemek için, bundan sonra artık o kapının kulu, kölesi olurum.” dedi kendi kendine.

Bir süre gittikten sonra Rıza Bey:

—Efendim, buyurun bize gidelim. Allah ne verdiyse akşam yemeğini birlikte yiyelim, diyerek davet etti.

—Eksik olma Rıza Bey. Başka zaman geliriz inşallah. Uzaktan misafir bekliyoruz. Bir an önce dergâha varalım.

Rıza Bey ısrar edip Hazreti yormak istemedi. Hacı Bayram-ı Veli ise, ondan ayrıldıktan sonra, dergâhın sokağına değil de başka bir sokağa saptı. Yaklaşık yarım saat yol gittikten sonra, dar bir sokağa girdi. Hava hafiften kararmaya başlamıştı. Atın çıkardığı tok ses dar sokaktaki yüksek duvarlarda çınılıyordu. Etrafta tek tük insanlar, bir an önce evine gitme telaşıyla hızlı hızlı yürüyorlardı. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri sokakta biraz daha ilerledikten sonra küçük bahçeli bir evin önünde durdu. Atından inip bahçeye girdi ve kapının tokmağını yavaşça çaldı. Kapıyı on iki, on üç yaşlarında bir erkek çocuğu açtı.

—Selâmun Aleykum Mehmed, destur var mı?

Mehmed Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerini karşısında görünce heyecanla karışık bir sevinçle:

—Ve Aleykum Selâm, buyurun, diyerek içeri davet etti.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri içeri geçerken Mehmed de atı oradaki dut ağacına bağladı.

Dar bir sofadan odaya giriliyordu. Burası iki odalı küçük bir evdi. Odanın bir tarafı mutfak olarak kullanılıyordu.

Bir tarafında ise yer yatağında elli-elli beş yaşlarında bir kadın yatıyordu. Kadın Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerini görünce toparlanıp kalkmaya çalıştı ama kalkacak gücü yoktu. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri gülümseyerek,

—Rahatsız olma Hacı Hatun, nasılsınız, biraz daha iyi misiniz diye sordu.

Kadın gözleri dolarak:

—Elhamdülillah, sayenizde Efendim, dedi.

O sırada Mehmed de içeri geldi ve Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerini diğer odaya aldı. Küçük oda boydan boya minder döşeliydi.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri:

—Birkaç gündür dergâha gelmeyince merak ettik seni.

—Büyük anam çok ağırlaştı Efendim. Bırakıp gelemedim.

—Hekim Fahri'yi çağırmadın mı?

—Sağ olsun sizin söylediğinizden beri her hafta gelip yokluyor, ilaçlarını veriyor ama geçen hafta Bursa'ya gitmiş. Hekimler toplanacakmış. Birkaç gün içinde dönermiş. Bekliyoruz...

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri şefkatle bakarak:

—Sen nasılsın Mehmed, çalışmaya devam ediyor musun?

Mehmed başını eğip:

—Sağlığınıza duacıyım Efendim. Her gün öğlene doğru gidip, akşam olmadan dönüyorum. Sağ olsun Topancı Hayri Dayı çok iyi. Akşama yaklaşınca, "Git anan daha fazla yalnız kalmasın." diye izin veriyor bana.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri:

—İyidir, Allah ondan razı olsun, diyerek kalktı.

Yarın sabah erkenden dergâhtan piyasa çıkılacak. Önce buraya gelirler. Bir haftalık yiyeceğiniz hazırlandı. Giderken diğer hekime bakalım eğer Engürü'de ise onun da yarın gelmesini söyleriz inşallah.

Mehmed, hekim sözünü duyunca çok sevindi. Büyük anası kaç gündür çok eziyet çekiyordu. Küçük yaşta anne ile babasını bir salgında kaybedince büyük anası bakıp büyütmişti. Ailesinden başka kimsesi yoktu. Büyük anası da altı aydır böyle hasta yatıyordu. Sağ olsun Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri onları bu zor günlerinde yalnız bırakmamıştı. Hem harçlığını çıkarması için iş bulmuştu hem de büyük anasını tedavi ettiriyordu. Bazen de böyle yalnız gelir, ihtiyaçlarıyla bizzat ilgilenirdi. Kendi gelemediği günler, mutlaka oğullarından birini gönderirdi. Arada bir de ihvanlarının eşlerinden birkaç tanesi gelip evlerini temizler birkaç günlük yemeklerini yaparlardı. Mehmed de fırsat buldukça dergâha gider derslere katılırdı. En çok da dergâhtaki muhabbetli sohbetleri severdi. Efendi Hazretlerinin kısa bir süre sohbetinde bulunmak için iki saat yürümeyi göze alırdı. Sohbetten kalkamayıp da biraz geç kaldığı zamanlar o yolu koşarak evine dönerdi. Giderken, sohbette otururken ve koşarak dönerken rabitasından Efendi'yi hiç çıkarmazdı. Efendi Hazretleri onun için "Yaşı küçük ama gönlü büyük... Bu kapıya muhabbeti gani." derdi.

Mehmed ile büyük anası görünüşte çok zor durumdaydı ama Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin şefkati ve bereketi hanelerini kuşatmıştı. Kendi de büyük anası da bu yoksul evlerinde gönülleri zengin olarak yaşıyorlardı. Zor ama muhabbetle dolu bir yaşıyordu onlarınki.

Mehmed, Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerini bahçe kapı-

sına kadar uğurlayıp uzunca bir süre baktı arkasından. Geri döndüğünde Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin oturduğu minderin dibinde küçük bir kese gördü. İçinde on tane altın lira vardı. Gözleri dolarak büyük anasına götürdü. Büyük anası da,

—Efendi Hazretleri bizi hiç bırakmıyor. Bak oğul sana vasiyetim, sen de o kapıyı hiç bırakma. Huzur ancak o kapıdadır, diyerek ağladı.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri dergâha döndüğünde akşam namazı geçmek üzereydi. Dergâhtakiler merak etmişti. Kendisini karşılayan Veli:

—Efendim çok gayıt ettik. Misafirler de geldi, yukarıda sizi bekliyorlar.

—Misafirler kim?

—Emir Sultan Hazretleri ile Akbıyık Sultan. Bir de Edirne'den Şücaaddin Efendi.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin gözleri ışıldadı.

—Oo dostlar sofrası kurulmuş dergâhta. Önce akşam namazını kılalım, sonra geçirim yanlarına. Namaz neredeyse geçecek.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri ve misafirleri sevgiyle kucaklaştılar. Hepsine sevgiyle tek tek bakıp:

—Gelişinizle dergâhımız bir kat daha şereflendi, bir kat daha feyizlendi, dedi.

Emir Sultan:

—O feyiz sizin özünüzdendir. Dergâhınızdan akan feyiz pınarının damlaları Bursa'ya kadar geldi. Gelirken yolda gördüğümüz insanlarda sizin simanızı gördük.

—Teveccüh gösteriyorsunuz.

Dördü de birbirini çok özlemişti. Dergâhtaki diğer misafirler onları yalnız bırakmak için erkenden kalktılar.

Gece geç saatlere kadar süren muhabbet dolu bir sohbetle dört gönül eri, dört güzel insan hasret giderdiler. Daha sonra sabahın ilk ışıklarıyla yola çıkmayı kararlaştırdılar. Darende'ye Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerini ziyarete gideceklerdi.

Nefise Sultan, misafirleri için, oğullarının da yardımıyla yatakları hazırladı. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri onları kalacakları odaya götürdükten sonra kendi de odasına çekildi. Nefise Sultan daha yatmamıştı. Efendi içeri girince hemen ayağa kalktı.

—Hacı Hatun bu vakte kadar niye bekledin? Yazık uykusuz kaldın.

—Zıyanı yok Efendi. Misafirlerimiz var ya belki bir ihtiyaç hâsıl olur diye bekledim. Zaten uyukum da gelmemişti. Sonra gülümseyerek,

—Sizi böyle mutlu görmek ne güzel... Gözlerinizin içi gülüyor Efendim.

—Doğru Hatun! Çok sevindik, nicedir hasret kalmıştık birbirimize.

—Gelmişken biraz kalsalar bari.

—Yok Hatun. İnşallah sabah namazından sonra yola çıkacağız.

—Hemen bu sabah mı? Bir gün dinlenselerdi hiç değilse. Misafirleriniz yol yorgunu.

—Bir an önce Darende'ye varmak istiyoruz. Efendi Hazretlerini çok göresimiz geldi. Üstelik duyduğumuza

göre biraz da rahatsızmış.

—İnşallah önemli değildir rahatsızlığı. Neyse ben gi-
deyim de size yolluk hazırlayım.

—Yok, Hanım zahmet etme. Zaten bu saate kadar
uyumamışsın.

Nefise Sultan:

—Sizi yolluksuz onca yola göndermek olmaz. Şimdi
biraz istirahat edin, ben çabucak hazırlarım bir şeyler.

Nefise Sultan odadan çıkarken Hacı Bayram-ı Veli
Hazretleri sevgiyle baktı arkasından.

7. BÖLÜM

Darende...

Gelecek Konuklar Çok Kıymetli

Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri, Halil Taybi ile birlikte öğle namazından sonra yemek için eve uğradılar. Gelini Fatıma karşıladı onları.

Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri her zaman olduğu gibi içeri girerken ilk Necmiye Sultanı sordu.

—İçeride baba. Yemekleri bölüyordu.

—Peki kızım. Haydi, biz de hemen geçelim, elimizi çabuk tutmamız lazım.

Halil Taybi:

—Niye baba? diye soracak oldu, sonra vazgeçti. “Gerek görürse nasıl olsa söyler.” diye düşünüyordu.

Halil Taybi babasının yanında, yaptığı bütün hiz-

metlerde ona destek oluyordu. Merkezden oldukça uzak bir yerde, Tohma kıyısında Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri evini ve camiye yaptırmış, inşaatında bizzat çalışarak taş taşımıştı. Kısa zamanda buldukları yer uzaktan yakından çok sayıda ziyaretçinin akınına uğramaya başladı. İnsanlar Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerini ziyaret edip sohbetinde bulunmanın, camisinde namaz kılmanın tadına doyamıyordu. Darende çok güzeldi ve Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri ve ailesinin buraya yerleşmesiyle güzelliği kat kat artmıştı. Onlar geldikten sonra Tohma bile daha bir aşkla akmaya başlamıştı.

Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri evlerinden biraz uzak bir mesafeye çilehanesini yaptı. Çilehanenin yolu çok dar ve geçmesi zordu. Hazret burada dua ediyor, Rabbiyle baş başa kalmanın tadıyla daha bir yenilenmiş gönül huzuruna ermiş olarak çilehaneden çıkıyordu. Çilehanenin yakınında iki tane balık kuyusu vardı. İnsanlar bu balıkları avlamayı hiç düşünmezdi. Ziyarete gelenler büyük bir muhabbetle, onları beslerken ilk defa görenlere, “Bu balıklar evliya gardaş! Sakın ola ki tutmaya kalkma! Savaş zamanlarında bunlar gider, savaş bitince yaralı bereli olarak geri dönerler.” diye hevesle bilgi verirlerdi.

Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri Darende’ye geldikten sonra sadece halvete girip ibadetle uğraşmadı. Kurduğu vakıfla yakın köylerden topladığı gelirlerle ihtiyaç olan su yolunun yapılması, zor durumda olanlara yardım edilmesi gibi yine halkın içinde yine gönlü Hak ile beraber hizmetlerde bulunuyordu. Halil Taybi de her zaman onun yanındaydı. Dört tane torunu olmuştu. Hepsisi birbirinden güzel ve akıllı dört erkek çocuk...

Tesadüfen buralara yolu düşen bir vali Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin sohbetinde bulunup evinde yemeğini yedikten sonra ayrılırken yanındakilere şöyle demişti:

“Darende güzel, insanlar güzel, ama hepsinden güzeli Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri ve ailesi... Buralarda oturup da onlara yakın olanlara ne mutlu.”

Yemekten sonra hemen çıkmak için hazırlandılar.
Necmiye Sultan:

—Efendi, nereye gidiyorsunuz? Biraz dinlenseydiniz.

—Yok, hanım, dinlenmenin zamanı değil. Konuklarımız var, karşılamak lazım.

—Sadece Halil Taybi gitse olmaz mı? Siz yorgun ve rahatsızsınız.

—İyiyim Hacı Hatun. Merak etme. Gelecek konuklar çok kıymetli. Biz de çok özledik. Gidip karşılayıp bir an önce görmek isteriz.

Necmiye Sultan kim olduklarını sormadı, sadece “Siz bilirsiniz.” anlamında boynunu büktü. Hiçbir zaman fazla ısrar etmezdi. Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri de kimlerin geleceğini söylemedi. Necmiye Sultan’ın da onlara muhabbetini bildiği için sürpriz olmasını istiyordu.

Kapıdan çıkarken Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri gülümseyerek:

—Haydi, hanım, Allah’a emanet, biz geç kalmayalım, dedi.

Necmiye Sultan her zaman olduğu gibi arkalarından sevgiyle bakıp, onları Allah’a emanet etti.

Onlar gidince Fatıma:

—Ana, Efendibabam pek iyi görünmüyordu, dedi.

—Evet kızım. Son günlerde epey rahatsız ama işler-

den geri kalmamak için belli etmemeye çalışıyor.

—Evde kalıp istirahat etse daha iyi olmaz mıydı? Halil Taybi gider karşıları nasıl olsa.

—Ben de dedim ama illaki gitmek istedi. Konukları çok önemli kişilermiş.

—Kim ola ki?

Necmiye Sultan yanında oturan en küçük torununu kucağına alarak:

—Bilmiyorum ki kızım. Efendi bir şey söylemedi. Gelinece göreceğiz inşallah.

Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin bir tane atı vardı. Oğluyla beraber bir yere gidecekleri zaman komşularının atını da isterlerdi. İşleri bitip de atı komşuya teslim ettikleri zaman komşu; 'At bile gül kokuyor.'diyerek atını okşardı.

At onlara alışık olduğu için üstüne binerken hiç hareket etmezdi. Daha sonra da hayvancağız Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerini sarsmamaya dikkat edencesine usul usul yürürdü.

Tohma boyunca giderken Halil Taybi, babasının at sırtındayken ne kadar dik durmaya çalışsa da acı çektiğinin farkındaydı. Daha fazla dayanamayıp,

—İyi misiniz Efendim, diye sordu.

Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri doğrulmaya çalışarak:

—İyiyim oğul, merak etme, dedi.

Karşılaştıkları insanlar saygıyla selâm veriyor, onların geçmesini bekledikten sonra yollarına devam ediyorlardı. Darende'nin merkezine yaklaştıkça kalabalık daha çok artmaya başladı. Bazıları durup hatır soruyor, kimisi

de saygıdan tek kelime konuşmadan sadece selâm vermekle yetiniyordu.

Birlikte Darende'den çıkıp Gürün'e giden yola döndüler. Biraz ileride gölgelik ve pınarı olan bir ağaç altında durdular. Bilek kalınlığında akan su ince uzun bir yol boyunca akıp bir havuza doluyordu. Atlar oradan su içerken Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri ile Halil Taybi ikinci namazını kıldılar. Sonra yüksekçe bir yere oturup uzaklara bakmaya başladılar.

Hafiften rüzgâr esmeye başladı. Yol boyunca hanım elleri sıralanmıştı. Esen rüzgârla birlikte hanımellerinin kokusu havaya karışıyor, insanın içini ferahlatıyordu.

Hacı Bayram-ı Veli ile arkadaşları Gürün'ü geçmiş Darende'ye doğru hiç konuşmadan ilerliyorlardı. Dördü de değişik sebeplerden ama hepsi de Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerini özlemiş, bir an önce kavuşmak için sabırsızlanıyorlardı. Şücaaddin yaklaştıkça Akçakaya'ya geldiklerinde ilk gördüğü anı düşünüyor, onun yanında her gün yeni bir şey öğrenerek geçirdiği zamanları hasretle anıyordu. Emir Sultan için bir büyük veli olan Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri aynı zamanda yakın bir arkadaştı. Bursa'da çok güzel sohbetler etmişlerdi. Ulu Caminin açılışında 'Zamanın kutbu aramızda iken hutbeyi okumak bize düşmez.' dediğinde Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin yanından geçerken eğilip 'Ne yaptın Emir'im sırrımızı faş ettin!' dediği gözünün önünden hiç gitmiyor, o tatlı sesi kulaklarında çınlıyordu.

—Akbiyyık Sultan, böyle mübarek bir insanla birlikte Hac yolculuğu yapmanın heyecan ve güzelliğini ayrıldığı günden beri her gün yeniden yaşıyordu. Kutlu topraklar Mekke, Medine, Harem-i Şerif, Ravza-ı Mutahhara; Şeyh Hamid-i Veli Hazretleriyle birlikte olunca onun için bir kat

daha anlam kazanmıştı.

Hacı Bayram hocasından ayrıldığı günü düşününce hâlâ yağmur gibi yaş döküyordu gözlerinden. Onu daha hiç görmeden davetini alınca gönülden bağlanmanın, teslim olmanın tadına ermişti. Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerini bazen gülen çok güzel bir yüz, bazen yaşla dolu derin ela göz ya da karanlıktan, dipsiz bir kuyudan çekip çıkararak kuvvetli bir el gibi görüyordu. Her işi ona duyduğu muhabbetle yaptığı için, manalı, güzel oluyordu. Şimdi göreceği anın heyecanıyla bacakları titriyor, yüreği hızla çarpıyordu.

Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri uzaktan bazı karaltılar görünce oturduğu yerden kalktı. Onlara doğru yürümeye başladı. Halil Taybi de “Herhalde geliyorlar.” diyerek onu takip etti.

Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri önde Halil Taybi hemen arkasında yaklaşan atlılara doğru ilerlerken atlılar da onları görmüş ve atlarından inerek yaya olarak yürümeye başlamışlardı. Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri yanlarına gelince Hacı Bayram’ın gözleri doldu. Önce Emir Sultan elini öpmeye yeltendi, Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri aceleyle engel olup:

—Hoş geldin Emir’im, safalar getirdin, diyerek hasretle sarıldı.

Daha sonra Akbıyık Sultan ve Şücaaddinle de aynı şekilde görüştüktan sonra Hacı Bayram-ı Veli gözyaşları içinde ağır ağır yaklaştı. Hocası yaşlanmış ama bir kat daha nurlanıp güzelleşmişti. Her zamanki gibi onun olduğu her yer gül kokuyordu. Ağır ağır yaklaşıp elini öptü. Hocasının da gözleri dolmuştu. Talebesi Hacı Bayram’ı kucaklarken:

—İnsanların gönüllerine girmiş, derman olmaya baş-

lamışsın. İyi haberleriniz buraya kadar ulaştı.

—Sayenizde Efendim.

Halil Taybi gelenleri görünce babasının neden bu kadar heyecanlandığını anlıyordu. Hepsi de birbirinden güzel ve mübarek insanlar ve iyi dosttular. Son gördüğünden beri daha bir yaşlanmış ama bir kat daha güzelleşmişlerdi. Birlikte zaviyeye dönerken görenler birbirinden güzel bu insanlara hayranlıkla karışık bir saygıyla bakıyordu. Şeyh Hamid-i Veli önde Emir Sultan ile birlikte gidiyor, diğerleri onları takip ediyordu. Darende sokakları bu güzeller kervanına tanık olmanın feyziyle gül gibi kokuyor, Tohma daha bir neşeyle çağlıyordu.

Necmiye Sultan da misafirleri görünce çok sevindi. Hatırlarını sorduktan sonra mutfağa geçti. Onlar gelmeden önce geliniyle yemekleri yapmışlardı. Sofrayı hazırlarken Fatıma:

—Efendibabam çok iyi görünüyordu ana. Çok sevindi değil mi?

—Hem de pek çok. Onların bahanesine, rahatsızlığı da geçer, belki şifa bulur.

—İnşallah anacığım, inşallah.

Necmiye Sultan, böyle umut ediyordu ama yanılıyordu. Birkaç gün sonra Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri iyice halsizleşip yatağa düştü.

Onların gelişinin ertesi günü Yusuf Hakiki de geldi Darende'ye. Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri hacca giderken onu Aksaray'da bırakmıştı. Yusuf Hakiki, ya da tüm sevenlerinin dediği gibi, Baba Yusuf, Melik Mahmud Dergâhı'nda hocalık yapıyordu. Sevenleri ve talebeleri çoktu. Uzun süredir ailesini görmediği için büyük bir özlemle yanıyordu.

Nihayet bir sabah eşi ile vedalaşıp büyük oğlunu da yanına alarak yola çıktı. Necmiye Sultan, oğlunu karşısında görünce gözyaşlarını tutamadı. Onun geldiği gün Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri ile misafirleri Gerimter'e davete gitmişlerdi. Necmiye Sultan'ın abisi onların geldiklerini duyunca hemen teklife gelmişti.

Fatıma yemek hazırlarken Necmiye Sultan, oğlunun yanına oturdu. Ona baktıkça ne kadar özlediğini anlıyordu. Torunuyla uzun uzun kucaklaştı.

—Nasıl da büyüyüp delikanlı olmuşsun güzel oğlum. Gardaşın nasıl iyi mi?

—İyi büyük ana, ellerinden öper.

Necmiye Sultan Yusuf'a dönüp:

—Gülmahi nasıl oğul. Keşke gelinimi de getirebilseydin.

—İyi ana ellerinden öper. Çok selâmlarını yolladı. O da gelmek isterdi, ama anası çok hasta. Bırakıp gelememi. Sana söylemeyi unuttum. Ahmet Münir'i kaybettik. Anası zaten hastaydı, bir de oğlunun acısıyla iyice ağırlaşmış yatağa düştü. Ahmet Münir'in çocukları, karısı perişan oldular. Gülmahi de onları bırakamadı. Necmiye Sultan, Ahmet Münir'in öldüğünü duyunca:

—Yazık olmuş. Pek severdim kendini. Ne kadar iyi insandı. Allah Rahmet eylesin. Safiye Hatun'a da Allah sabır versin.

—Âmin anacığım âmin.

—Babam nasıl ana, sahiden çok mu rahatsız?

Necmiye Sultan tülbindinin ucuyla gözünü sildi:

—Belli etmek istemiyor ama epey rahatsız. Aslında

gidecek hali yoktu ama gardaşımı kıramadı. Misafirlerle hep beraber gittiler.

Yemekten sonra Halil Taybi'nin büyük oğlu amcasıyla oğluna çevreyi gezdirdi. Yusuf etrafı gördükçe "Ne kadar güzel yere yerleşmiş. Sanki cennetten bir köşe gibi diyerek şaşkınlığını gizleyemedi. Akşam eve döndüklerinde Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri oğlu ile torununu görünce çok sevindi. İki gündür üst üste kavuşmanın sevincini yaşıyordu. Gönülden Allah'a şükretti. Hep beraber otururlarken:

—Hepiniz gelişinizle bizi ihya ettiniz. Çok sevindik. Allah da sizi sevindirsin. Bu gelişiniz manasız değildir. Kendimizi son zamanlarda iyi hissetmiyoruz. Bize öyle geliyor ki, bu çilesi bol dünyadan gitme vakti yaklaştı. Gitmeden emaneti teslim etmek lazımdır.

Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri böyle konuştuğunda odadakiler başlarını eğmiş gözyaşları içinde dinliyordu onu. Gitme vakti yaklaştı deyince yüreklerinin yandığını hissettiler. Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri onların üzüntüsünü anlıyordu ama takdir-i İlahî böyle olacaktı. Ağır ağır konuşmasına devam etti.

—Bizdeki emaneti, talebem, gönüller sultanı Hacı Bayram'a teslim etmek isteriz.

Hacı Bayram bu sözü duyunca, Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerini ilk gördüğü andaki heyecanı hissetti gönlünde. Kalbi öyle hızlı atıyordu ki, dışarıdan duyulacak sandı.

—Hacı Bayram, yıllar önce Engürü'de müderris Numan iken davetimize icabet edip, her şeyi orada bırakarak bir garip derviş olma ümidiyle kapımıza geldi. Teslimiyetin en güzel hallerini gördük onda. Şimdi Engürü'den gelen haberler bizi çok sevindiriyor. Duyduk ki sevenleri tüm Diyar-ı Rum'a yayılmış. Hacı Bayram sevgisi, orada birlik ve

beraberliği sağlamış.

şimdi bu evde siz kıymetli arkadaşlarım ve ailemin yanında syluyorum ki emanet bizden sonra Hacı Bayram-ı Veli'dedir.

Hacı Bayram, şeyhi konuştukça başından aşağı kaynar sular dökülmüş gibi yandığını hissediyordu. Bir yandan hocasının tevecchlerine mazhar olmak bir yandan bu sorumluluğun omzuna yüklediği ağırlığı taşımak ve onu kaybedeceğini öğrenmenin üzüntüsü... Hacı Bayram yüreğinde tüm bu duyguların hepsini birden hissediyordu ve şu anda tam olarak hiĉ bir şeyi idrak edemiyordu. Yalnız yüreğinin ĉok yandığını hissediyordu. Bu yangı, şeyhini kaybedecek olmanın verdiği yangıydı. Bu konuşmadan bir gün sonra şeyh Hamid-i Veli Hazretleri yatağa düştü. Haberi alan sevenleri akın akın Darend'e gelmeye başladı. Hazretin evinin olduğu Zaviye Mahallesi bütün sevenleriyle doldu. Bu sessiz kalabalık devamlı dua ediyor, şeyhlerinin kendilerinden razı olmasını diliyorlardı. Bazıları "Keşke daha sık ziyaretine gelip sohbetinde bulunsaydım. Bitiremedim şu dünya işini ki." diye iĉin iĉin hayıflanıyorlardı.

şeyh Hamid-i Veli Hazretleri ĉ gün yattı. Bu zaman zarfında sevenleri ve ailesi yanından hiĉ ayrılmadı. Özelikle Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri bir an yalnız bırakmadı. Yalnız kaldıklarında şeyh Hamid-i Veli Hazretleri ona bir hocanın talebesine ders verdiği gibi bu yolun inceliklerinden bahsetti. Hacı Bayram-ı Veli başında sabah akşam Kur'an-ı Kerim okuyordu. Odada yle güzel bir hava vardı ki, sanki başka bir boyutta, başka bir âlemde gibiydiler. En son ruhunu teslim ederken eli Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri avucunda, yüzü güler bir halde Kelime-i şahadet getirdi. Hacı Bayram-ı Veli şeyhini hiĉ bu kadar güzel görmemişti. Bir süre hareketsiz bir şekilde yanında durdu. Sonra dışarı ĉıktıđında halinden herkes ne olduğunu anlamıştı.

Şimdi bağırıp çağırmadan ona layık bir şekilde acıyı yaşama zamanıydı. Darende bu kadar kalabalık olmamıştı hiç. Sevenleri gözyaşlarını sessiz sessiz gönüllerine akıtıp son vazifelerini yapmak üzere toplandı.

Namazını çok sevdiği, hep huzur bulduğu camisinde sevgili talebesi Hacı Bayram-ı Veli kıldırıldı ve hazin hazin yağan bahar yağmurları eşliğinde sevenlerinin omzunda son yolculuğuna uğurlandı. Geride ise gönüllerde muhabbeti, yaşadığı örnek hayatı ve mükemmel ailesi kaldı. Bir de yol gösterici öğütleri.

Gizli ve aşikâr her yerde Allah'tan korksunlar.

Az yesinler, az konuşsunlar, az uyusunlar.

Tüm masiyet ve kötülüklerden uzak dursunlar.

Daima şehvetten kaçınsınlar.

İnsanların elindekilerden ümitlerini kessinler.

Tüm zemmedilmiş sıfatları terk etsinler.

Övülen sıfatlarla süslensinler.

Günaha götüren şiir ve şarkı dinlemekten kaçınsınlar.

Ayrı bir görüşle kendilerini cemaatten ayrı bırakmasınlar.

Aç olarak ölseler dahi şüpheli hiçbir lokmayı yemesinler.

Darende'den döneli bir hafta olmuştu. Dönüşleri çok hazin oldu. Hacı Bayram, Şeyhini görecektir olmanın heyecanıyla geldiği Darende'de, onu kaybetmenin acısıyla yanıyordu. Dönerken yolda gördüğü her şeyde sanki O vardı.

Acı ile bir yandan gözyaşı döküyor, bir yandan da “Efendim Rabbi’ne ve Habib’ine kavuştu.” diyerek kendi kendini tesselli etmeye çalışıyordu.

Konakladıkları bir handa gece çok ağlamış, içindeki acıyı zikirle hafifletmeye çalışırken yorgun düşmüştü. Oturduğu seccadede bu halde bir ara kendinden geçti. Uykuyla uyanıklık arası bir sürede Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerini gördü. Her zamankinden daha güzel, onu ilk gördüğü günden bile daha genç haliyle gülümseyerek yanına geldi. Mübarek elini Hacı Bayram’ın göğsüne tam kalbinin üzerine koydu. Bir süre orada tutarken “Biz hep beraberiz Hacı Bayram.” dedi.

Hacı Bayram birden uyandı. Ter içinde kalmıştı. Ama gönlünde tarifi imkansız bir ferahlık hissediyordu. Onulmaz derdinin çaresini yine onda bulmuştu.

Arkadaşları onun bu halini görünce çok sevindiler. Hepsi çok üzülüyordu ama Hacı Bayram’ın üzüntüsü farklıydı. Emir Sultan bir gecede nasıl böyle değiştiğini sorunca, Hacı Bayram gördüğü rüyayı anlattı. Şeyhinden bahsederken yaş dolu gözleri bir garip ışıldıyordu. Emir Sultan bu halini görünce, “Bu yolun ehli, bu işin erbabı ancak Hacı Bayramdır.” diye düşündü.

8. BÖLÜM

Müslümanlar Dinine ve Padişahına

Çok Bağlıdır

Hacı Bayram-ı Veli, Darendе'den döndükten sonra da vakit kaybetmeden yine gündüzleri gönüllere hizmet için, geceleri ise omuzlarındaki bu büyük vazifenin icaplarını layıkıyla yerine getirebilmek için çalışmaya başladı. Nakşibendilik, Halvetilik ve Ebherilik tarikatlarını birleştirerek kendi adıyla anılan tek tarikat, tek çatı altında topladı ve onların esaslarını uygulamadaki pratikleri ve en önemlisi tasavvufun özü olan muhabbet, teslimiyet, nefis terbiyesi, Melamilik gibi konuları hem bizzat yaşayarak hem de yazdığı şiir ve kitaplarda ele aldı. Muhabbet taşarak yazdığı şiirleri yaralı gönüllere derman oluyordu.

Hacı Bayram-ı Veli dergâhını kurup, insanları birleştirici bütünleştirici hizmetler yaparken, İznik yakınlarında bir aile gece karanlığında yol alıyordu.

—Az kaldı, biraz sonra orada oluruz.

—Çocuklar da yol boyunca perişan oldular Efendi. Nedir bu başımıza gelenler?

—N’olacak Güldane Hatun. Bizi çekemeyenlerin oyunu işte...

Kadın dili ile dişi arasında, “Sen de pek rahat durmadın ya neyse.” diye söylendi. Adam kadına ters ters bakıp zifiri karanlıkta dışarıyı izlemeye koyuldu.

İznik’e doğru yol alan iki atın çektiği bu arabadakiler Şeyh Bedreddin ile ailesiydi. Musa Çelebi baştayken kazaskerliğe kadar yükselmişti. Doğudaki âlimlerden senelerce ilim tahsil etmiş, Şeyh Hüseyin b. Ahlatî’den irşadla görevlendirilmiş büyük bir âlimdi. Şeyh Bedreddin batını ilimlere vakıf olmasının yanı sıra, kitleleri peşinden sürükleyebilecek kadar toplum psikolojisinden de anlayan biriydi. Musa Çelebi zamanında ülkedeki huzursuzluklardan faydalanıp dini hükümleri kendi menfaatleri doğrultusunda değiştirerek, insanları yanlış yönlendiriyordu. Çelebi Mehmet, Musa Çelebi’yi indirip kendi Osmanlı tahtına oturunca ülkede istikrarı sağlama yolunda var gücüyle çalışmaya başladı. Bu konuda yaptığı ilk işlerden biri de Kazasker Şeyh Bedreddin’i azledip İznik’e sürmek oldu.

—Bir gece ailesiyle birlikte İznik’e yerleşen Şeyh Bedreddin, aynı zamanda göz hapsinde de tutuluyordu. Ama o rahat duracak biri değildi. Nitekim hemen kendi ihtirasları doğrultusunda çalışmaya başladı. Onun düşüncesinde olanlar uzaktan yakından ziyaretine gelmeye başladılar. Bunlar arasında Börklüce Mustafa adında biri dikkatini çekti. Börklüce Mustafa, İzmir taraflarında doğmuş, çok hareketli, savunduğu fikirlerde fanatik biriydi. Şeyh Bedreddin onunla yalnız görüşürken tüm ciddiyet ve kararlılığı ile:

—Börklüce, seni kendime vekil tayin ettim, dedi.

Börklüce birden ne diyeceğini şaşırıldı. Gelmeden önce çok methini duymuştu. Kendi de Çelebi Mehmet'e muhalifti. Padişahın Şeyh Bedreddin'i kazaskerlikten azledip İznik'e sürmesiyle gözünde daha bir büyümesine sebep olmuştu. Şeyh Bedreddin şimdi de kendine vekil tayin etmişti.

Börklüce Mustafa heyecanla ayağa kalkıp, sağ elini göğsüne vurarak Şeyhin önünde eğildi ve:

—Emriniz başım üstüne, dedi.

Şeyh Bedreddin onun heyecanlı hallerine gülümseyerek baktı ve içinden “Tam aradığım insan. Çok ateşli ve az akıllı.” diye geçirdi. Sonra da ona, Karaburun'a dönünce ne yapması gerektiğini tek tek anlattı. Sözlerinin sonunda:

—Börklüce, Karaburun ve çevresi bundan sonra senden sorulur. Bizim düşüncelerimiz orada hayat bulduğunda yayılmasını sen ve yanındaki görevdaşların sağlayacaksınız. İleride devlet sahibi olduğumuzda tüm hizmetlerin meyvesini tek tek toplayacaksınız. Unutma, güvenilir birkaç adamla sürekli aramızdaki haberleşmeyi sağlayacağız.

—Peki. Başımın Sultanım. Bütün emirlerinizi olmuş bilin.

Börklüce, Karaburun'a dönerken sevinçten zamanın nasıl geçtiğini anlamadı. İktidar hırsı şimdiden başını döndürmeye başlamıştı.

Oraya varınca ilk iş olarak kendine ihtişamlı bir cübbe ile dede sarığı yaptırdı. Sonra da etrafına topladığı kendi fikrinden insanlara bol bol altın vererek onlardan halkın içine dağılmalarını istedi. Bu insanlar dervişler gibi giyinmişlerdi ve çok kısa bir sürede Börklüce'nin “Baba”

olduğunu yaydılar. Halk birer ikişer ziyaretine geldikçe, yandaşlarının ona azami saygı gösterdiğini gördüler. Darda kalanlar bir şekilde paraya kavuşturuluyor, dini hükümler doğrunun arasına daha çok yanlış katılarak halkın arasında kabul görmesi sağlanıyordu. Börklüce Mustafa bu şekilde halk arasında “Dede Sultan” olarak saygı gören bir ruhani lider konumuna geldi.

Bu yolda yardım edenlerin başında Torlak Kemal adında bir dönme de vardı. Bu arada Şeyh Bedreddin ile Börklüce arasında haberciler vasıtasıyla durmaksızın talimatlar ve faaliyet raporları gidip geliyordu. Bu talimatlar çevresinde Torlak Kemal, Manisa taraflarına görevli olarak gönderildi. Daha organize bir şekilde çalışılarak Börklüce, bütün İzmir ve Aydın; Torlak Kemal de Manisa Bölgesinde Şeyh Bedreddin’in fikirlerini yaymaya başladı. Bu fikirlere göre; “Kadınlar hariç, herkesin sahip olduğu ev, araba, silah, mal, mülk ortaktır ve olmayan olanın malını mülkünü rahatça kullanabilir. İslâmî ahlâk geçerliliğini yitirmiştir ve insanlar istediği gibi davranmakta serbesttir. Bir Müslüman gayrimüslimle, ya da gayrimüslim Müslüman’la, Müslüman olmadan evlenme hakkına sahiptir ve onun malını kullanabilir. Önce gayrimüslimler arasında bu kadar yayılmasının sebebi ise onlara çok haklar verilmesi ve Müslüman halktan üstün tutulmasıydı.

Görevinin ilk günlerinde Börklüce, Şeyh Bedreddin’e:

—Sultanım, gayrimüslim tebaaya bu kadar hak ve özgürlük vermenizın sebebi-i âlisi acaba Torlak Kemal’in dönme olmasından mıdır? diye sorunca Şeyh Bedreddin dudakları kıvrılarak kurnazca gülmüş ve:

—Müslümanlar dinine ve padişahına çok bağlıdır. Her yerde onları bu yönden besleyen gönül sultanları var. Velez ki onlardan birinin yolu buraya düşsün, saltanatımız

beş paralık olur. O yüzden gayri Müslimler bize lazım. İleride onların bol olduğu yerlerde anlayacağın Bulgaristan civarında devletimizi kuracağız. İşte o zaman kimse karşımızda duramaz.

Börklüce ne kadar büyük bir amaç için hizmet ettiğini o gün anlamış ve o devletin payesi olmak için daha bir şevkle ve acımasızca hareket etmeye başlamıştı.

Bu arada Şeyh Bedreddin, yandaşlarının giderek artmasıyla İznik'te duramaz oldu ve ailesini İznik'te bırakarak bir sabah erkenden kaçtı. Güldane arkasından:

—Bir rahat durmadı ki huzur bulalım. Gitsin bakalım. Bizi böyle bırakmasının hesabını sorarlar elbet bir gün, diyerek ağladı.

Şeyh Bedreddin doğruca Sinop'a gitti. İsfendiyar Beyi ile görüştüğünde İsfendiyar Beyi:

—Sizi buraya kabul edemem. Osmanlı Padişahının gazabını buraya çekersem hem beyliğim hem ailem yok olur, diyerek onun Sinop'ta kalmasını istemedi.

Şeyh Bedreddin, "Bir gün bu söylediklerine pişman olacak. Biz devleti kurduğumuzda affetmemiz için yalvaracak." diye söylenerek Sinop'tan ayrıldı. Yanında birkaç adamı ile birlikte limandan gizlice bir gemiye bindi ve Rumeli'ye giderek orada çoğalmaya başladı. Çoğaldıklarını gördükçe Şeyh daha çok genişleme hırsıyla Silistre, Dobruca ve en son olarak daha çok Şiiilerin yerleştiği Deliorman'a geçti. Bu defa oradan Börklüce ve Torlak ile görüşmelerine devam etti.

—Bu arada saraya gelen haberler Şeyh Bedreddin'in fikirlerinin Ege'de daha çok gayrimüslim tebaa içinde kabul gördüğünü ve Müslüman halk içinde de giderek yayılmaya başladığını söylüyordu. Bu nizamı ve toplum ahlâkını bo-

zan bir Şia hareketiydi. Bunu engellemek için bir an önce harekete geçilmeliydi. Çelebi Mehmet, bu amaçla o çevredeki beyliklere haber saldı. Beylikler onların üzerine gittiyse de başarılı olamadılar. Çünkü Börklüce daha önce onların arasına casuslarını yerleştirmiş ve üzerine gelecekleri haberini almıştı.

Beyliklerin başarısız olmalarını Şeyh Bedreddin büyük bir ziyafet vererek kutladı. Ziyafete Börklüce Mustafa ve Torlak Kemal'in yanı sıra gayrimüslimlerden de çok büyük katılım oldu. Ziyafetin sonunda Şeyh Bedreddin ayağa kalktı ve:

— Bugün buraya bütün katılanlara şükranlarımı arz ediyorum, dedikten sonra gayrimüslimlerin yoğun olarak bulunduğu tarafa dönerek:

—Özellikle melekler gibi saf ve temiz gelip soframıza bereket getirdiğiniz için sizlere de ayrıca şükranlarımı iletiyorum. Çelebi Mehmet beylikleri üzerimize saldı. Hepinizin yiğitliği ile mağlup oldular. Şimdi daha güçlü olarak başkalarını da gönderecek. Ama başarılı olamayacaklar. Biz onları mağlup edip hakkımızı alacağız ve devletimizi kuracağız. Hepiniz sağ olun, var olun.

İnsanlar Şeyhe övgüler yağdırıyordu...

9. BÖLÜM

Birlik ve Bütünlüğünüzü Bozmayın

Hacı Bayram-ı Veli sohbetlerde:

—Birlik ve bütünlüğünüzü bozmayın. Halk arasında nifak çıkarıcılar melundur. Dinimizde ikilik çıkarıcıları Allah (c.c) affetmez, diyerek halkı bu konuda uyanık olmaları için uyarıyordu.

—Hacı Bayram-ı Veli dergâha gelenlerden Şeyh Bedreddin'in yaptığı kötülükleri duyuyor ve çok üzülüyordu. Dergâha gelenlerden bazıları tüm Ege'ye yayılan bu yozlaşma sonucu toplumun bozulmasından ve devletin otoritesinin sarsılmasından korktuklarını söylüyordu. Hacı Bayram-ı Veli umudunu kesmeden muvaffakiyet için dua ediyor ve fesat çıkarıcıların, fesatlarının kendi başına döndürüleceğine inanıyordu. Tarih boyunca bu böyle olmuştu. Allahü Teâlâ dini ve Kur'an'ı korur ve ikilik çıkarıcıları cezalarını bulurdu. Ama bu arada kardeşkanı döküleceği endişesi Hacı Bayram-ı Veli'yi çok üzüyordu.

Çelebi Mehmed ise beylikler başarılı olamayınca Ay-

dın Beyine haber saldı. Ama çok kısa sürede Aydın Beyi de başarısız oldu ve isyancılar tarafından öldürüldü. Hemen ardından Manisa Sancak Beyi Timurtaş Ali Bey Torlak Kemal'in etkin olduğu bölgede isyancıların üzerine gitti ama maalesef onun da sonu aynı oldu. Tüm mağlubiyetler Şeyh Bedreddin taraflarını hem daha çok yüreklendiriyor, hem de yandaşlarının artmasına sebep oluyordu.

Çelebi Mehmed Amasya'da bulunan oğlu Şehzade Murad'a haber salarak durumu bildirdi. O sırada Şehzade Murad 12 yaşındaydı. Bu haberi alınca lalası Bayezid Paşa'ya; "Sultan Babam haber saldıysa Evelallah bize güveniyor demektir. Lala, hemen Sancak Beyine haber verile, hazırlıklar yapıla" dedi.

Çok kısa bir sürede hazırlıklar tamamlanarak Amasya Sancak Beyi, Şehzade Murad ve Lalası Bayezid Paşa komutanlığında ordu isyancıların üzerine gitti. Daha önceki galibiyetlerin sarhoşluğu içinde olan isyancılar oldukça rahat davrandılar. Kendilerine çok güveniyorlardı ve şimdiden iktidar havasına girmişlerdi. Bu benlikle girdikleri savaşta çok kolay mağlup oldular. Börklüce ile Torlak yandaşlarını yüreklendirmek, kaçmalarını önlemek için ön saflara geçtiler, büyük bir gayretle dövüşmek istediler ama sonunda canlarından oldular. Başka bir cephede ise Şeyh Bedreddin yanından bulunan birçok Yahudi ve Hıristiyan ile teslim oldu ve Çelebi Mehmed'in huzuruna çıkarıldı. Korkudan titreyerek padişahın karşısında idam fermanının imzalanacağını beklerken, Çelebi Mehmed:

—Ulema divanı kurula ve adına şeyh diyen kişi yargılana emrini verdi. Ulema Divanı tez zamanda kuruldu. Şeyh Bedreddin kendini savunmasına da fırsat verilerek âdil bir şekilde yargılandı. Sonunda toplum arasına nifak sokma, halkı devlete karşı ayaklandırma, din-i mübini bozup haramları helal kılma gibi suçlarla hüküm giydi. Şeyh

Bedreddin de bu suçları kabul etti. Mahkeme sonunda Heratlı Mevlana Haydar Acemi “İş bu zatın malı haram, kanı helaldir.” fetvasını verdi.

Şeyh Bedreddin kendi gibi düşünen, dinini yıkıp bu tür insanlara çabuk kapılan insanlara ibret-i âlem için Serrez Pazarı’nda idam edildi.

Çelebi Mehmed, bu başarısı ile toplum huzuru ve birliğini tekrar sağlamıştı. Şehzade Murad da cesareti ve isyancılara karşı sağladığı zaferle ileride büyük bir padişah olacağını göstermişti.

10. BÖLÜM

Engüre’de Hacı Bayram-ı Veli Varmış

Akşemseddin o günlerde yirmi beş yaşını bitirmiş, tıp ilmi ile dini konularda çok iyi eğitim almış, seveni çok bir müderris idi. Ailesi yedi yaşında iken Şam’dan Amasya’ya göçmüştü. Babası tarafından soyu Hazretleri Ebubekir (r.a)’e dayanırdı. Soylarında birçok şeyh vardır. Babası Şeyh Hamza, ilme çok meraklı olduğu için oğlu Akşemseddin’in de okumasını istemiş ve daha çok küçükken iyi bir dini eğitim aldırmişti. Daha sonra eğitimine devam ederek Osmançık Medresesi’ne müderris oldu. Bunun yanı sıra tıbbı da çok meraklıydı. Bugün mikrop dediğimiz, gözle görülmeyen hastalık yapan canlıların varlığını o zamanın şartları içinde ortaya çıkarmıştı. Ortadan biraz uzun beyaza yakın sarı saçları ve sarı bıyığıyla nur gibi parlayan bir yüzü vardı. Annesi onu hep “Akoğlum” diye severdi. Adı Şemseddin’dir, ama herkes ona Akşemseddin der. Görenler, “Bir insana ismi bu kadar yakışır ancak” der. Ciddi bir

yüz ifadesinin yanı sıra devamlı gülümseyen ışıltılı gözleri vardı. Her zaman çok temiz ve çok güzel giyinirdi. İnsanların arasında gerek giyinişi, gerek tip ve yapı olarak hemen göze çarpardı. Talebeleri de diğer hocalardan farklı bir muhabbet beslerlerdi ona karşı. Bir müşkülü ya da çözemedikleri herhangi bir problemde hocaları Akşemseddin'e rahatça müracaat eder, o da onları hiç geri çevirmezdi.

O gün de medresedeki odasında çalışırken yanına talebelerinden Muhammed Kasım geldi.

—Selâmün Aleykum Hocam.

—Ve Aleykümselâm Muhammed. Buyur geç.

—Efendim müsaade ederseniz sizinle bir şey konuşmak istiyorum.

Akşemseddin, başını yazdığı defterden kaldırarak Muhammed Kasım'a çevirdi. Gözlerindeki hüznün açıkça belli oluyordu.

—Buyur Muhammed. Derslerde mi anlamadığın bir şey var?

—Anlamadığım bir şey var ama derslerde değil. Sizin buradan ayrılacağınızı duyup çok üzüldüm. Acaba sizi burada rahatsız eden bir şey mi oldu? Bizlerden mi memnun değilsiniz?

Akşemseddin gülümseyerek beyaza dönük sarı seyrek sakalını sağ eliyle sıvazladı.

—Sizden de, medresedeki diğer hocalardan da çok memnunuz Elhamdülillah. Bunun sebebi çok başka...

—Peki, hastalarınız n'olacak?

—Dönünceye kadar, onlar evvel Allah'a sonra size emanet. Yarın tüm hastaları beraber dolaşıp, seninle

Abdullah'a tanıtacağım. Haklarında yaptığım çalışmalar da burada.

Akşemseddin bu sırada oturduğu yerden kalktı. Duvardaki gömme dolaptan kendi el yazısı ile yazılmış notları aldı.

—Burada hastaların günlük seyri ile yürüttüğüm tedavisi var. Merak etme çok ağır durumda olan bir hasta yok. Allah yardım edecektir. Yalnız son zamanlarda yaptığım tetkikler tamamlanmadı.

Muhammed Kasım başını yere eğdi. Hocalarının içinde en çok Akşemseddin'i severdi. Aralarında beş yaş vardı ama o bir hocaya beslediği saygı ve sevgiden çok daha fazla sever ve sayardı. Onun çalışmasına, titizliğine, ders anlatırken ya da talebelerine yardım ederken gösterdiği tevazu ve şefkate hayran olurdu. Yakın arkadaşı Abdullah ile hocalarının peşini hiç bırakmaz, mümkün olduğunca çok faydalanmaya çalışırlardı. Abdullah, iki hocanın kendi aralarında konuşurken hocası Akşemseddin'in gideceğini duymuş, bir türlü inanamayarak gidip hemen Muhammed Kasım'a anlatmıştı. Muhammed Kasım da çok üzülmüştü. Birlikte gidip hocalarıyla konuşacaklardı ama Abdullah'ın annesi rahatsızlandığı için onu evden çağırılmışlardı. Muhammed Kasım da "İnşallah Abdullah yanlış duymuştur." diye düşünerek hocası Akşemseddin ile görüşmeye gitmişti. Ama doğrudu. Hocası buradan gidiyordu.

Akşemseddin onun üzüntüsünü anlıyordu. Yanına gidip iki eliyle omuzlarını tuttu ve:

—Bu kadar ilmin içindeyim ama gönlümde bir boşluk var. Bu boşluk beni her geçen gün daha çok içine alıyor.

Bir an önce bir şeyhe bağlanıp, gerçek muhabbeti

gönlümde hissetmem lazım. Yoksa bu boşlukta yiteceğim. O zaman da ne ilmim fayda eder, ne de hocalıgım.

Akşemseddin bunları söylerken gözleri doldu. Muhammed Kasım, hocasının çok sıkıntıda olduğunu anlamıştı.

—Peki, nereye gideceksiniz Efendim?

—Engüre’de Hacı Bayram-ı Veli varmış. Ona git dediler. Sevenleri ve talebeleri çokmuş. Dediklerine göre yaralı gönüllere devaymış.

Muhammed Kasım, Akşemseddin’e bakarak:

—Hacı Bayram-ı Veli... Zatın adını ben de duymuştum. Çok mübarek biriymiş. Anamın bir akrabası onun müridiymiş. O anlatmıştı.

Akşemseddin oturduğu yerden kalktı. Pencereye doğru gitti. Dışarıda talebelerin bir kısmı bir tarafa oturmuş kendi aralarında bir konuyu tartışıyor, bir kısmı ağır ağır yürüyordu. Akşemseddin bir süre onları izledikten sonra Muhammed Kasım’a dönüp:

—Bakalım... Gidip bulacağız. Allah ne gösterir, nasibimiz nerdedir, yaşayıp göreceğiz.

Akşemseddin, ailesi ve medresedeki arkadaşları, talebeleriyle helalleşip, vedalaştı. Yanına birkaç kitap ve bir yedek elbise ile cübbesi, seccadesi ve yere sermek için ince bir şilteden başka bir şey almadı. Bir sabah namazdan sonra yola çıktı. Osmancık’tan Engüre’ye yeni bir hayata doğru gittiğini hissediyordu. Mevsim yaz sonuydu, hava oldukça sıcaktı. Atının üzerinde kasabalardan geçerken yavaşlıyor, daha sonra dörtnala sürüyordu. Yalnız yaptığı bu seyahat ona insanları ve şehirleri inceleme, tabiatta bir başına ka-

lip nefis muhasebesi yapma fırsatı vermişti. Geçtiği bazı yerler alabildiğince yeşil, su kaynakları bol, bazı yerler de kırlık, tek bir ağacın bile çok kıymetli olduğu yerlerdi. Su kaynaklarının olduğu yerlerdeki zenginlik ve canlılığı bir kaynaktan beslenen ve manevî zenginliğe ulaşmış insanlara benzetiyordu. Medresedeki günlerinde bir hocası ile bu konuda konuşurken hocasına:

—Efendim, hayatımda bir şeylerin eksik olduğunu hissediyor ama ne olduğunu bulamıyorum, demiş hocası da imalı bir şekilde gülümseyerek:

—Hâlbuki istediğin ilme de kavuştun, değil mi? diye sormuştu.

—Evet, hocam. Küçük yaşlardan okumaya çok meraklı olduğumu biliyorsunuz. Çalışıyorum, bazı meselelerde çok ilerlediğimi hissediyorum. Ağır hastaları evelallah tedavi ediyorum ama hiç biri yetmiyor bana. Sanki koşuyor koşuyor ama bir türlü varmak istediğim yere ulaşamıyorum. Aslında nereye koştuğumu da bilmiyorum.

—Evladım, yüzü gibi gönlü de ak Şemseddinim. Gönlün bir kaynaktan beslenemiyor da ondan. Oraya muhabbet kaynağının damlalarının düşmesi lazım. O damlalar düşsün ki, ak gönlünü canlandırısın, her şey bir mana kazansın.

—Nasıl olacak bu hocam?

—Bir şeyhe bağlanıp, onun rengine boyanmakla.

—Bir şeyh... Ama kim? Sokaklara çıkıp, aramayla bulunmaz ki...

—Engüre'de bir Hacı Bayram-ı Veli var. Seveni çok, gönüllere deva bir veli... Ama bu kapı yokluk kapısıdır. Hocalığını, zenginliğini, her şeyini bırakıp öyle gireceğin bir

kapıdır. Bunu göze alıyorsan bir an önce yol al.

Akşemseddin, hocasının sözleri üzerinde birkaç gün düşündü. Her şeyi bırakıp yokluk kapısından girmeli... Bu nasıl bir muhabbeti. Hocası bu muhabbetle bütün âlemler yaratıldı demişti. Gönlündeki boşluğun bu muhabbetle dolması lazımdı. Kararını verdi ve hemen bir iki gün içinde hazırlanıp yola çıktı. Gün boyunca yol alıp, akşamları bir ağaç dibine şiltesini sererek üstünde uyuyordu. Mümkün olduğu kadar insanlardan uzak kalmaya gayret ediyordu. Engüre'ye girince bir süre sokaklarda dolaştı. Bir pazaryerine geldiğinde atından inip, ağır ağır yürümeye başladı. Pazarda köylüler getirdikleri tereyağı, peynir ve süt gibi ürünleri, yetiştirdikleri sebze ve meyveleri satıyordu.

Çok kalabalık vardı ama pazara bir sükûnet de hâkimdi. Akşemseddin, bu kalabalıkta bu sükûnete bir anlam veremedi. Pazarcılardan birine yaklaşarak:

—Selâmun Aleykum Ağa, diye selâm verdi.

—Aleykum Selâm gardaş, buyur...

—Estağfurullah. Bir Hacı Bayram-ı Veli varmış. Onun dergâhına gitmek isteriz. Ama nerededir bilemeyiz.

Köylü gülümseyerek başıyla ileriye işaret etti.

—Şansın varmış gardaş. Mübarek Hacı Bayram-ı Veli bak ileride dervişleriyle beraber dükkânları dolaşıyor.

Akşemseddin biraz da heyecanlanarak köylünün gösterdiği yere baktı. Daha sonra köylüye teşekkür ederek yanından ayrıldı ve daha yakından görmek için ilerledi. Hacı Bayram-ı Veli gayet sade giyinmiş arkasında birkaç dervişle bir dükkâna giriyor, daha sonra çıkıp başka bir dükkâna giriyordu. Her dükkândan çıkarken dükkân sahibi bir kese, altın, gümüş ne olursa koyduğu akçeleri arkada-

ki iki dervişin taşıdığı torbaların içine boşaltıyordu.

Akşemseddin bu hale çok şaşırıldı. Hacı Bayram-ı Veli'yi hiç böyle düşünmemişti. Bu kadar çok seveni ve şöhreti olan bir insanın dükkân dükkân dolaşıp para toplaması çok garibine gitti.

Akşemseddin yakınında bulunan bir köylüye:

—Şu gördüğümüz zat gerçekten Hacı Bayram-ı Veli mi? diye sordu. Adam önündeki işini unutmuş hayran hayran bakıyordu. Sanki bu âlemde değil gibiydi. Akşemseddin'in sesiyle irkildi. Daldığı âlemden çıkıp:

—Buyur beyim, diye sordu.

Akşemseddin sorusunu tekrarladı.

—He ya... Mübarek yine hayra çıkmış.

—Bir veli, bir şeyh dükkân dükkân dolaşıp para toplarmı hiç, diye söylenerek pazar yerinden çıktı. “Benim bağlanacağım şeyh Hacı Bayram-ı Veli olamaz. Bunda bir yanlışlık var.” diye düşünüyordu.

Bir süre yürüdü yürüdü... Bir ağacın altına gelince dinlenmek üzere biraz durdu. Önce abdest aldı. Biraz kendine gelince ne yapacağını düşünmeye başladı.

Hacı Bayram-ı Veli hiç düşündüğü gibi çıkmamıştı. Mısır'da çok ünlü şeyh olduğunu duymuştu. Şeyh Zeynüddin Hazretleri... Onun yanına gidip intisap etmeye karar verdi. Kalkıp atına bindi, yola çıktı. Uğradığı hayal kırıklığı ile atını sürdü sürdü. Hava kararınca bir ağaç altına oturdu. Bütün gün hiçbir şey yemediğini hatırladı. Heybesinde bir parça ekmek ile biraz peynir vardı. Akşam namazını kıldıktan sonra biraz onlardan yedi. Daha sonra, kalacak bir yer bulabilmek için tekrar atına binip ağır ağır sürmeye başladı. Bu gece dışarıda yatmak istemiyordu.

11. BÖLÜM

İşte Aradığım Huzur

Hacı Bayram-ı Veli ise o gün çok yorulmuştu. Önce talebeleriyle tarlada ekinleri biçmişler, daha sonra çarşı esnafından yardım toplamaya çıkmışlardı. Tek tek dükkânları dolaşıp para toplamak hiç de kolay değildi. Ama işin içine Allah rızası girince insan nefsinin bir tarafa koyup O'nun rızası için kapı kapı dolaşıyordu işte. Toplanan paralarla hem fakirler doyuruluyor, hem de mektep, fakirlere ev, cami gibi hizmetler yapılıyordu. İnsanlar az çok güçleri yettiğince Hazret'i geri çevirmemeye çalışıyorlardı. Yardım ettikçe kazançlarının daha çok arttığını görüyorlar, bu da hem daha çok yardım etmelerine hem de etrafındakileri bu konuda teşvik etmelerine sebep oluyordu.

İzник...

Abdullah Rumi, medrese eğitimini Bursa'da tamamlamış, birkaç senedir de orada müderrislik yapıyordu.

Bugün olduğu gibi, fırsat buldukça da İznik'e ailesini görmeye geliyordu. Kendi evlerine doğru yaklaşırken, mis gibi havayı içine çekerek; "İyi ki dedem Mısır'dan göçtüğünde, gelip buraya yerleşmiş. Ne güzel ne huzurlu bir yer." dedi kendi kendine.

Evlerine vardığında babası tarlaya gitmişti. Anası Zehra Hanım hiç beklemediği bir anda oğlunu karşısında görünce her zamanki gibi çok sevinip hasretle bağrına bastı. Hatırını sorduktan sonra Abdullah'a yemek hazırlamak üzere kalktı. Abdullah:

—Ana, çıkmadan yemiştım. Zahmet edip hazırlama şimdi, dediyse de:

—Oğul, anacığının yemeklerini hiç özlemedin mi? diyerek onu dinlemedi.

Abdullah, "O zamana kadar ben de bir abdest tazeliyim bari." diyerek kalktı.

Sofra hazırlanırken babası Eşref Ağa de bağdan geldi. Oğlunu görünce o da çok sevindi. Birlikte yemek yerken Abdullah:

—Baba sizinle bir şey konuşmak istiyorum.

Babası elinde kaşığı bıraktı.

—Buyur oğul.

—Estağfurullah baba. Biliyorsunuz iki yıldır hocalık

yapıyorum. İşimi seviyorum ve çok saygım var. Buna rağmen bir süreliğine bırakmak istiyorum.

Eşref Ağa ile Zehra Hanım çok şaşkırdılar. Oğulları medresede hoca diye çok seviniyorlardı. Zehra Hanım uzanıp şefkatle oğlunun elini tuttu. Eşref Ağa:

—Neden oğul? Seni rahatsız eden bir şey mi oldu orada?

—Yok! Hayır baba. Talebeyken hep hoca olacağım günleri beklerdim. Talebelik bitip de hoca olduğumda ise hiç de beklediğim huzuru bulamadım. Önce kendime biraz zaman tanıyıp alışmayı bekledim ama nafile. Gönlümde tarif edemediğim bir hal var. Hiçbir şeyden huzur bulamıyorum.

Annesi üzülererek:

—Ya vah vah! Ne kadar sıkıntılı olduğunu daha ilk geldiğinde fark etmiştim de kuruntudur demiştim.

Babası:

—Peki, ne yapacan öyleyse?

Abdullah oturduğu yerde biraz toparlandı. Namazda imiş gibi diz çöktü ve:

—Geçenlerde Emir Sultan Hazretlerinin sohbetinde bulundum. “İşte aradığım huzur burada.” dedim kendi kendime. Yine de medreseden ayrılmadan önce size haber vermek istedim.

—Oğul, oradan tamamen ayrılmadan sohbetlerine devam etsen... Duyduğuma göre Emir Sultan Hazretleri de varlıklı ailelerin çocuklarına hocalık yapıyormuş.

Abdullah biraz durakladı, derin bir nefes aldı ve:

—Baba biliyorum o mübarek de hocalığa devam ediyor. Ben de aynı şekilde yapabilmeyi isterdim, lakin kafam ve gönlüm bu kadar meşgulken talebelerime hiçbir faydam olmaz. Önce kendi gönlümün çaresine bakmalıyım.

Oğullarının huzursuzluğunu anlamışlardı. Eşref Ağa elini oğlunun omzuna koyarak sevgiyle okşadı ve:

—Oğul sen bizden daha iyi bilin her şeyi. Gönlün nasıl istiyorsa öyle yap.

—Estağfurullah baba. Allah ikinizden de razı olsun.

Abdullah yatağa yattığında, biraz rahatlamış hissetti kendini. Anası ile babası, onu okutmak için çok fedakârlık yapmışlardı. Şimdi onlara söylemeden her şeyi bırakmazdı. Gülümseyerek, “Her ikisini de çok seviyorum.” dedi kendi kendine. Sonra Emir Sultan geldi gözünün önüne, “Mübarek ne güzel bir insan. Etrafındaki insanların yüzündeki huzurdan etkilenmemesi mümkün değil. İnşallah ben de bu huzurdan nasiplenirim.”

—Abdullah o gece, son zamanlarda olmadığı kadar rahat uyudu. Sabah kahvaltıdan hemen sonra ailesiyle vedalaşıp yola çıktı. Zehra Hanım:

—Oğlum acelen ne, bugün de kalsaydın, derken Eşref Ağa:

—Olur mu Hacı Hatun! Abdullah'ın yapacağı çok mühim işler var. Biz alıkoymayalım da bir an önce yola çıksın, diyerek susturdu onu. Abdullah çok teşekkür edip hayır dualarını aldı. Şimdi yine Bursa'ya dönüyordu. Gönlünün sultanını bulmak için yollara düşmüştü. Yollar önünde dümdüz olmuş, bir an önce bitirmek için sabırsızlanıyordu sanki. Atı da onun bu halini anlamış olacak ki hiç gitmediği kadar hızlı gidiyordu.

12. BÖLÜM

Engürü'ye Hacı Bayram'a Git

Emir Sultan'la eşi Edirne'den henüz dönmüşlerdi. Hundi Fatıma Sultan, kardeşi Çelebi Mehmet'i ziyaret etmek istemiş, Emir Sultan da yalnız gitmesine gönlü razı olmamıştı. Çelebi Mehmet, babası Yıldırım Bayezıd gibi, Emir Sultan'a, bir akrabaya duyduğu saygıdan çok daha başka bir saygı gösterirdi. Onun fikirlerine çok önem verir, sıkıntıda olduğu zamanlar sohbetinde bulunmak isterdi.

Edirne'de birkaç gün kalıp, yakın akrabalarıyla hasret giderdiler. Çelebi Mehmed, Emir Sultan'la gönül sohbeti yapıp müşkülü olduğu konularda fikrini aldı. Dönerken en kısa zamanda tekrar gelecekleri sözünü verdiler.

Yol boyunca, Edirne'deki günlerinden bahsettiler. Hundi Fatıma Sultan, babasını kaybettikten sonra kardeşlerine daha çok bağlandı. Onun yokluğunun acısını, kardeşleriyle gidermek istiyordu. Emir Sultan da çok anla-

yışlıydı. Hundi Fatıma'ya bir eşten çok yakın bir dost gibi davranıyor, her derdine ortak oluyordu. Hundi Fatıma, evlenmeden önce üç kez Peygamber Efendimizi rüyasında görmüş ve O'nun "Şefaati istiyorsan, torunum Muhammed Buhari ile evlen." demesi üzerine daha önce hiç görmediği ve tanımadığı Muhammed Buhari ya da halkın dilindeki adıyla Emir Sultan'la evlenmişti. Bu sebepten eşini çok sevmesinin yanı sıra, çok da saygı gösterirdi.

O gün Abdullah Rumi de Bursa'ya geldi. Cuma olduğu için doğru Ulu Cami'ye gitti. Öğle namazına az kalmıştı. Emir Sultan Cuma namazlarını bazen Ulu Cami'de kılardı. "Bugün de buraya gelse ne iyi olur." dedi kendi kendine.

Abdestini tazeleyip camiye girdi. Ulu Cami'nin huzurlu, serin havasını içine çekti. Ortasındaki "Su hayattır, hayatın kendisi Hazret-i Muhammed (S.A.V)'dir ve onun getirdiği din sayesinde gönülden imanla "La ilahe illallah Muhammedü'r-resullullah" diyenleri su temizliğinde, su gibi gönlü diri ve aşk ile dolu olarak Allah'a ulaştırır." manasını veren havuza doğru yürüdü. Her zamanki gibi, besmele ile üç yudum su içti. Sonra geçip ikinci safta bir yere oturdu. Ön safta caminin sürekli cemaati oturuyordu. Onlar genelde camiye herkesten erken gelir ve düzenli saf tutulması için, boşluk bırakmadan yan yana oturlardı. Ezan vaktine daha vakit vardı. Abdullah Rumi, hocanın vazısını dinlerken bir yandan da Emir Sultan'ın bugün gelmesi için dua ediyordu. Ezan okundu, namaz başladı, hutbe verildi, namaz tamamlandı ama Emir Sultan gelmedi.

Abdullah Rumi, boynu bükük bir halde camiden çıkarken, onun talebelerinden birine rastladı.

—Selâmun Aleykum Mehmed Selim.

—Aleykum Selâm Abdullah, nasılsın?

Mehmed Selim'le, Emir Sultan'ın bir sohbetinde tanışmışlardı.

—Çok şükür Elhamdülillah. Siz de afiyettesiniz inşallah.

—Allah'a şükürler olsun, bir sıkıntımız yoktur.

—Mehmed Gardaş, hocanız Emir Sultan Hazretlerine bakmıştım ama galiba her zaman gelmiyor buraya.

—Doğru diyorsun. Arada bir gelir ama bugün boşuna beklemişsin. Hocamız bugün eşiyile beraber Edirne'den döndü. Yol yorgunu olduklarından yakınlarındaki camiye gitmiş olmalı.

—Hazreti görmek istesek, nereye gitmemiz gerekir acaba?

—Akşam yemeğine eşraftan biri davet etti. Yemekten sonra da sohbet olacak. İstersen sen de gel. Hem Efendi'yi görürsün, hem de sohbete katılırsın.

Abdullah Rumi bunu duyunca çok sevindi. Hemen adresi aldı. Mehmed Selim'e de çok teşekkür ederek ayrılıp medreseye gitti.

Eşyalarını ve kitaplarını toplayacaktı. Odasında bir an işine dalıyor, gideceğini unutuyordu. Sonra aniden aklına gelince, kaybettiği değerli bir şeyini bulmuş gibi seviniyordu. Harika bir duyguydu. Akşama kadar yüreği kuş gibi çırpındı sanki.

İşi bitince, bir dakika fazla durmadan çıktı. Gideceği yer uzaktı. O yüzden atını da aldı. Daha çok vakit olduğu için ağır ağır gidiyordu. Adresi zorlanmadan buldu. Kapıya vardığında "Hazret geldi mi acaba?" diye düşünerek açık bahçe kapısından girdi. Bir süre yürüdü. Evin kapısına yakın ev sahibinin oğulları olduğunu tahmin ettiği iki genç

karşladı. Çok içten davranarak güler yüzle “hoş geldiniz.” dediler. Abdullah Rumi davetsiz geldiği bu yerde, nasıl karşılanacağını düşünerek biraz tedirgin olmuştu ama bu tedirginliğinin boşa olduğunu şimdi anlıyordu.

Gençler önde, Abdullah arkada misafirlerin olduğu salona geçtiler. Henüz sofralar kurulmamıştı. Abdullah, içeriye şöyle bir göz attı. Emir Sultan Hazretleri baş tarafta oturuyordu. Çok aydınlık ve nurlu bir yüzü vardı. Osmanlı Padişahının yakın akrabasıydı ama hareketlerine büyük bir tevazu hâkimdi. Üzerinde her zamanki toprak rengi cübbesi vardı. Yanında Akbıyık Sultan ile diğer talebeleri oturuyordu. Akbıyık Sultan, adı gibi ak bıyıkları, uzun açık sarı saçları, ince uzun boyuyla çok güzel bir insandı. Bazen Emir Sultan’la birlikte onu çarşıda görenler, “Maşallah! Her ikisi de birbirinden güzel, her ikisi de birbirinden kıymetli iki sultan.” derlerdi.

Akbıyık Sultan, Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri ve Hacı Bayram ile hac ziyaretinden döndükten sonra, Bursa’da ticarete devam etmişti. Şeyh Hamid-i Veli hac dönüşü ayrılacakları yere geldiklerinde, Akbıyık Sultan’ın gözlerinin içine bakarak “Akbıyık! Hacı Bayram’ın kapısından ayrılma. Bundan sonra biz Hacı Bayram, Hacı Bayram da biz olduk, demişti.

Akbıyık Sultan o günden sonra o an duyduğu heyecanı muhabbet bir kat daha arttı. Kendisi uzak yerlere giderken, onu yine kendi talebesine emanet etmişti. Ondaki muhabbeti artık Hacı Bayram’ın kapısında bulacaktı.

Bursa’ya döndükten sonra sık sık Engürü’yü ziyarette gidiyor, Hacı Bayram-ı Veli’nin sohbetinde bulunuyordu. Bazen işlerinin yoğunluğundan, bu ziyaretleri aksattığı oluyordu. Arayı fazla açtığı zamanlarda Hacı Bayram-ı Veli gülümseyerek:

— Gel Akbıyık gel! Bu kapı ihmale gelmez, derdi.

— Emir Sultan Hazretleri, Abdullah Rumî'yi görünce yanına oturması için işaret etti. Abdullah yüreği çarparak gösterilen yere oturdu. Emir Sultan hatırını sorduktan sonra:

—Hocalık nasıl gidiyor Abdullah Efendi?

Abdullah başını eğdi ve heyecandan titreyen sesiyle:

—Sayenizde medrese hocalığından bir pîre talebe olma şerefine nail olmak isteriz Efendim.

Emir Sultan onun sırtını sıvazladı ve:

—Bir pîre talebe olmak, medrese hocalığından evladır, lakin nasibiniz bizim elimizde değildir. Siz Engürü'ye Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin kapısına gidin.

Abdullah Rumî şaşkınlığından bir an ne diyeceğini bilemedi. Bir süre kekeleyerek, zor duyulur bir sesle:

—Başüstüne Efendim, diyebildi.

Yemekten sonra, çok muhabbetli bir sohbet oldu. Emir Sultan Hazretlerinin, insanın içine işleyen çok güzel bir sesi vardı. Öyle kibar ve nazik, öyle içten konuşuyordu ki, söz dinleyenlerde kulaktan gönle iniyor orada yer yapıyordu. Abdullah da yolunu bulmuşların sevinç ve heyecanı ile dinledi Hazreti.

Oradan ayrılırken Emir Sultan Hazretlerinin elini öptü. Emir Sultan elini onun omzuna koydu ve:

—Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerine hürmet ve muhabbetlerimizi götür. Gönlümüzdeki hasreti giderek büyütmekte... En kısa zamanda ziyaretine geleceğiz inşallah.

Abdullah açık havaya çıktığında serin hava yüzüne çarptı. Hayatında hiç bu kadar terlediğini, hiçbir sohbetten bu kadar haz aldığını hatırlamıyordu. Bir velinin sohbetinde bulunmak ne kadar güzel bir şeydi. Gerek talebelik yıllarında gerek hocalık yaparken bu lezzeti hiç duymamıştı. Sohbet boyunca Emir Sultan, Evliyaullah'tan, onlara bağlanan ve yolundan gidenlerin hallerinden bahsetmişti. "Evliyalar Allah Dostlarıdır ve Peygamber Efendimizin vekilleri, manevî mirasçılardır. Allah'tan gelen muhabbet, Resulünün gönlüne dolar, oradan evliyaullahın gönlüne oradan da onu sevenlerin gönlüne dolar, orayı dünyevî hırs ve zevklerden, nefsin esaretinden kurtarıp, gül bahçesine dönüştürür. Gönlü gül bahçesi gibi güzel ve Peygamber kokulu bir insan artık bu dünya için bir nimettir. Kimse ondan zarar görmez. Aksine bulunduğu her yerde, bağlandığı velî de ruhaniyetiyle onun yanında olur. Allah, velî kullarını göndererek bizlerden umudunu kesmediğini gösterir. Bir velî bir insanı sahiplendi mi artık onu ne nefis esareti altına alır ne de şeytan yaklaşabilir ona. Bu kapı yokluk kapısıdır. Tam gönülle teslim olanlar yok olmanın tadına erer ve Allah'ın sevgili kulu olarak var olmanın güzelliğini yaşar. Bundan sonra başına her ne musibet gelirse dildardan geldi, diye sabreder ve derde düş olduğunda da "Onulmaz dertlerin çaresi yârdadır." diyerek bende olduğu kapıya daha çok bağlanır. Bu arada devamlı hizmet ve ibadet halindedir. Riyasız ve benliğe kapılmadan..."

Emir Sultan Hazretleri bunları anlatırken sanki kendisine yeni hayatını anlatıyor gibiydi. Şimdiden bu yolun güzelliklerini yaşamaya başlamıştı. Medreseye gelene kadar, nerelerden geçti, bu uzun yolu nasıl geldi hiç farkında olmadı. Neyse ki atı yolu biliyordu.

Odasına girdiğinde, etrafa şöyle bir baktı. Belki de buraya bir daha gelmeyecekti. Bundan dolayı en küçük bir

hüzün bile yoktu yüreğinde. İnşallah gönlünün sultanını bulacak, o kapıya bende olmanın güzelliğini yaşayacaktı. Bu düşünceler içinde yatağına yattı ama uyuyamadı. Çok heyecanlıydı. Nihayet kendini uykuya zorlamaktan vazgeçip, kalktı. Abdest alıp teheccüd namazını kıldı. Namazda kendini bir başka huzurlu hissetti. Odanın havası birden değişmiş gibiydi. “İçinde bulunduğumuz mekânlar da gönlümüze uyum sağlıyor.” diye düşündü. Baktığı her şey daha bir güzeldi. Sevinçle karışık bir heyecanla dua etti. Rabbine daha çok yaklaşmış gibi hissediyordu. Bir süre seccadede sükût halinde kaldı. Sonra kalktı, anne ve babasına verilmek üzere bir mektup yazdı:

Esselâmü Aleykum Babacığım ve Anacığım:

Allah'ın bahşettiği tüm güzelliklere layık siz iki güzel insanın evladı olarak, inşallah bugün Engürü'ye gitmek üzere yola çıkacağım. Uygun olan önce gelip sizin elinizi öpmek ve hayır duanızı almaktı. Emir Sultan Hazretleri, “Engürü'deki Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerine gidin.” deyince beklemek istemedik. Siz daha iyi bilirsiniz ki, sözün büyüğü tutulandır. Biz de biraz sonra inşallah yola çıkacağız. Yolcunun işini Allah (c.c) bilir. Gidip dönmek var. Bir daha görüşemezsek hakkınızı helal edin. İznik'in en saygıdeğer ve en şerefli babası sizin ve güzel gözlü, şefkat ve merhamet timsali anacığımın mübarek ellerinizden öpüyor, bî-vefa mahdumunuzun affını istirham ediyorum.

Allah(c.c)'a emanet olun.

Abdullah Rumî

Abdullah Rumî bir mektup da medresedeki arkadaşlarına yazıp, helallik istedi. Onlardan anne ve babasına yazdığı mektubun ulaştırılmasını rica etti. Daha sonra kimseyi görmeden yola çıktı. Henüz bahçeden çıkmadan atının kulağına eğilip:

—Yolumuz bir hayli uzun. Haydi, uğurlar ola, dedi.

At anlamış olacak ki gece karanlığında dörtnala gitmeye başladı.

13. BÖLÜM

Şimdi Huzuruna Nasıl Çıkarım

Akşemseddin günlerce yol aldıktan sonra Halep yakınlarına geldi. O zamanlar Anadolu gibi bu coğrafyada da evliyalar, âlimler çoktu. Bunların sayesinde insanlar arasında cehalet azdı. İslâmiyet'i en doğru şekilde anlayan ve yaşayan gönül dostları halk diliyle insanlara örnek oluyor, onların yolundan gidenler de gerçek huzuru buluyordu.

Akşemseddin bir yerde bir gönül sultanı varsa, o yerin insanlarının daha güler yüzlü ve iyiliksever olduklarını fark etmişti. Ayrıca buralarda yoksulluk çok az görülüyordu. Manevîyat erlerinin öncülüğünde yardımlaşma ve hayır işleri çok yapıyordu.

Yolculuğu boyunca çok farklı insanlar tanımıştı. Mola verdiği köylerde onu misafir etmek isteyen oluyordu ama o kimseye yük olmak istemiyordu. Yine de kaldığı birkaç yerde hastaları tedavi etmişti. Görünüşte çok güzel

geçen yolculuğunda aslında huzursuz bir hali vardı. Hacı Bayram-ı Veli'ye intisap etmek için gittiğinde hayal kırıklığına uğramıştı. Şimdi onca yolu kat edip Mısırlı Şeyh İzzeddin Hazretlerine gidiyordu. Ama bakalım ne ile karşılaşacaktı. Garip bir tereddüt içinde yol boyunca hep bunları düşünüyordu.

Nihayet Halep yakınlarında küçük bir hana rastlayınca, geceyi geçirmek için hemen oraya doğru yöneldi. Atın sesini duyan hancı hemen dışarı çıktı ve:

—Buyurun Efendim. Hoş geldiniz, diyerek karşıladı.

—Selâmun Aleykum Ağa. Kalacak odan var mı?

—Aleykum Selâm Efendim. Var tabi, olmaz mı? Siz içeri geçin, ben de atınızı ahıra götürüyüm.

Kısa boylu, biraz şişman olan hancı konuşurken devamlı gülümsüyordu.

Akşemseddin atın yularını uzatırken:

—Uzun süredir yoldayız. Önüne biraz samanla su koyarsanız...

Hancı yine gülümseyerek:

—Siz gayıtlanmayın Efendim. Buyurun. Hancı kenara çekilip Akşemseddin'in geçmesi için yol gösterdi. Kapıdan doğru yemek yenilen yere giriliyordu. Oldukça büyük bir salondu. Girince sol tarafta 'L' şeklinde üzerinde halı minderlerle kaplı bir sedir ve önünde belirli aralıklarla konmuş küçük yuvarlak masalar vardı. Masalardaki oyma süsler hemen dikkati çekiyordu. Duvarlar taşlandı. Ama tavanı ahşaptı ve onda da çok güzel oyma süsler ve desenler vardı. İçeri girince sağ tarafta duvarda bir ocak, birkaç masa ile ikişer üçer iskemle vardı. İçerinin güzel loş bir havası vardı. Masalarda birkaç kişi yemek yiyor, üç dört kişi de sedirde

oturuyordu. Bunlar koyu bir sohbeta dalmıştı. Akşemseddin yemek yiyenleri görünce çok acıktığını hissetti. Geçip boş bir masaya oturdu. On beş – on altı yaşlarında bir çocuk gelip:

—Hoş geldiniz. Yiyecek, içecekten ne istersiniz?

—Yemek ne varsa bir kap getir, bir tas da ayran...

—Başüstüne Efendim. Hemen getiriyorum yemeğinizi.

Az sonra etli bir sebze yemeği ile büyük bir maşrapa ayran geldi. Her ikisi de çok lezzetliydi. Daha yemek bitmeden ardından cevizli bir tatlı geldi. Akşemseddin:

—Ben tatlı istememiştim, deyince, çocuk:

—Müşterilerimize bizim ikramımız. Anam çok güzel yapar bu tatlıyı.

Akşemseddin bu ikramdan çok memnun olmuştu. Gülümseyerek:

—Allah razı olsun, dedi.

Yemekten sonra hem yemeğin hem de kalacağı odanın parasını peşin ödedi ve çocuğun gösterdiği odaya geçti.

Odası oldukça büyüktü. Açık olan camdan içeriye mis gibi serin bir dağ havası doluyordu. Çocuk yatağın baş tarafındaki kandili ve duvara asılı olan gaz lambasını yaktıktan sonra:

—Allah rahatlık versin efendim. Bir dileğiniz olursa, çekinmeyin. Biz aşağıdayız.

—Sağol oğlum. Size de Allah rahatlık versin.

Akşemseddin, kendini oldukça yorgun hissediyordu. Yatsıyı zor kılıp kendini hemen yatağa attı. Döşek çok ra-

hattı. Yatak da yorgan da tertemizdi. Akşemseddin büyük bir rahatlık içinde hemen uykuya daldı. Sabaha karşı kan ter içinde uyandı. Birden nerede olduğunu anlamak için etrafına bakındı. Sonra bir rüya gördüğünü hatırladı. Gördüğü rüyanın etkisiyle nefes nefese kalmıştı. Yatağında doğrularak bir süre rüyayı düşündü. Düşündükçe heyecanlanıyor, nefesi tıkanıyordu. Rüyasında bu han odasının ortasında oturuyordu. Boynunda kalın bir zincir bağlıydı. Çok uzun olan bu zincirin bir ucu Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin elindeydi. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri zinciri çekiyor ve Akşemseddin onca yoldan bir çırpıda onun yanında oluyordu.

Akşemseddin rüyayı tekrar düşününce boynunda hâlâ o zincirin soğukluğunu hissetti. Elini gayr-i ihtiyari boynuna sürdü. Elini sürdüğü yerde hafif bir yanma vardı.

Ani bir kararla hemen kalktı ve giyinip oradan ayrıldı. Çıkarken hiç kimse görmemişti onu.

Atını alıp tekrar yollara düştü. Ama bu defa ters yöne Engürü'ye doğru gidiyordu. Gördüğü rüyadan sonra öyle bir pişmanlık içindeydi ki dille tabir olacak gibi değil. "Ne yaptım da Efendi Hazretlerini küçümsedim. Şimdi huzuruna nasıl çıkarım. Ben onun kapısına zincirle bağlı kıtmiri bile olmaya layık bile değilim." diye sık sık söylenip, atını dörtnala sürüyordu.

14. BÖLÜM

Camimiz Yeni İmamına Kavuştu

Abdullah, Bursa'dan çıktığından beri çok az duraklayarak Engürü'ye vardı. Hemen ilk gördüğü birine Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin dergâhını sordu. Arayarak vakit kaybetmek istemiyordu. Dergâh Engürü'nün biraz dışında yüksekçe bir tepenin üzerindeydi. Burada hava Engürü'nün içinden daha güzeldi. Abdullah adres sorduğu adamdan dergâhın bulunduğu çevredeki insanlara kadar herkesin yüzünde gördüğü ifadeden çok etkilendi. En başta adres sorduğu adam dergâha uzakta olmasına rağmen hemen şöyle bir toparlanıp gayet saygılı bir ifadeyle adresi tarif etmişti. Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinden bahsederken gözlerindeki ışıltıyı fark etti Abdullah. Sonra dergâhın bulunduğu sokaktan geçen insanlar sanki Hazretin huzurundaymış gibi edeple ve başları eğik, telaşsız yürüyorlardı. Yanlarından biri geçerse samimiyetle gülümseyip sesini yükseltmeden selâm veriyorlardı. Abdullah Rumi, "Büyüklerin hali sevenlerine sirayet ediyor anlaşılır." dedi kendi kendine.

Mevsim bahardı. Büyük bir bahçeden geçerek dergâha vardı. İnce, uzun yolun her iki yanında uzanan yemyeşil bakımlı çimler, renk renk güller, menekşeler ve göğe doğru uzanan asırlık çınarlar çeşit çeşit meyve ağaçları, bazı ağaçlarda kuş yuvaları vardı. Her yerden hayat fişkırıyordu sanki. Abdullah oraya vardığında ikinci ezanı okunmaya başladı. O da hemen yetişmek için camiye girdi. Camide yoğun bir gül kokusu vardı. Gündüzün bu vaktinde cami oldukça kalabalıktı. Namazdan sonra cemaatten bazıları dağılırken o bekledi. Abdullah, “Dışarıdaki güllerin kokusu buraya kadar gelmiş.” dedi.

İnsanların bazıları ön safa doğru ilerleyip arkası Abdullah’a dönük bir zatın elini öpüyordu. Abdullah onun Hacı Bayram-ı Veli olduğunu anladı. Birden kalbi daha önce hiç olmadığı kadar hızlı çarpmaya başladı. Öne doğru biraz yürümek istedi ama bacakları da titriyordu. “Kalabalık dağılana kadar durayım. Belki biraz sakinleşirim.” diye düşünerek olduğu yere çökercesine oturdu. Orada kendi özünü unutup tamamen Hacı Bayram-ı Veli’nin maneviyatında kaybolmuş gibiydi. O halde ne kadar kaldı bilmiyordu. Birden omzuna dokunan bir elle irkildi. Kafasını kaldırıp baktığında, yanı başında Hacı Bayram-ı Veli’nin gülümseyerek ona baktığını gördü.

—Hoş geldin gardaş.

Hayatında hiç bu kadar güzel yüz görmemişti. Abdullah onu görünce birden çok rahatladığını hissetti. Uzun zamandır aradığını bulmanın rahatlığıydı bu. Saygıyla kalkıp Hacı Bayram-ı Veli’nin elini öptü.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri de:

—Emir’im nasıl, sıhhattedir inşallah.

Abdullah zor duyulur bir sesle:

—Çok şükür Efendim. Size selâm ve hürmetlerini yolladılar.

—Eksik olmasın. Aldık kabul ettik. Uzun yoldan geldiniz. Buyurun dergâhın bir çorbasını için.

Dergâhta her zaman olduğu gibi o gün de burçak çorbası kaynamış, yanı sıra başka yemekler de yapılmıştı.

Hacı Bayram-ı Veli, yanında Abdullah Rumî ve birkaç dervişi ile camiden çıktılar. Abdullah yürürken bacaklarının titrediğini hissediyordu. Hacı Bayram-ı Veli bir dervişle Abdullah'ı yemek yemesi için dergâha gönderdi. Kendi de iki talebesiyle birkaç tane hasta ziyareti yapmak üzere çıktı.

Abdullah hayatında ilk defa burçak çorbası içiyordu. Ne kadar lezzetli olmuştu. Muhabbet suyuna gönül çorbası... Ne niyetle içersen o niyete giden çorba. Abdullah çorbayı içti, daha başka bir şey yemedi. Yanındaki derviş diğer yemeklerden de yemesi için ısrar ettiyse de:

—Kâfi derecede doyduk, elhamdülillah, diyerek sofradan kalktı.

Akşam namazında Abdullah Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin hemen arkasındaki safta namazını kıldı. Sonradan söyler ki Abdullah, “O namazdan aldığım tat bir başkaydı.”

Namazdan sonra sohbet sırasında Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri,

—Bizim camimize de bir hoca gerekiyor. Şimdiki hocamız vazife için Edirne'ye çağırıldı. Ama siz gelene kadar belettik kendisini. Yarın siz başlayın da, hocamız da yeni vazifesinin başına gitsin.

—Baş üstüne Efendim.

Abdullah Rumî, Hacı Bayram-ı Veli Dergâhına geldiği bu birkaç saat içinde hayretten hayrete düşmüştü. Kitaplardan evliyaların kerametlerini okumuş, birkaç defa da Emir Sultan'ın kerametlerini duymuştu ama bariz bir şekilde ilk defa

tanık oluyordu.

O gece dergâhta ilk gecesiydi. Heyecan ve sevinçten sabaha kadar gözünü kırpmadı. Öyle mutluymuş ki buraya gelmeyi nasip ettiği için Allah'a şükrediyor, vesile olduğu için de Emir Sultan'a devamlı dua ediyordu. Engürü'ye ayak bastığı ilk andan itibaren buraya ait olma hissini yaşadı. Daha tanımadan her haliyle benimsedi. Bu ne güzel bir duyguydu. Dergâha girip camiye doğru yürürken sanki kendi yurdunda gibi rahat hissetti kendini. Hacı Bayram-ı Veli'yi gördüğü anda kalbinin sıkıştığını hissetti. Kalbi hızla çarparken, "İşte sahibin orada, onun ayağının tozu olman için çalış." der gibiydi. Geleli saatler olmasına rağmen yıllardır burada mesut yaşıyor gibiydi. "Allah'ım ne güzel bir duygu bu!" dedi kendi kendine. Dua ederken ağlıyordu. Ağlamanın tadına varıyordu. Ağlamak ne güzelmiş. Bu güzelliği hissediyordu.

Bu duygular içinde odasında daha fazla duramadı. Kalıp bahçeye çıktı. Mevsim bahardı ama geceleri oldukça ayaz oluyordu. Yüzüne çarpan serin hava, rüzgârda ağaçların çıkardığı hışırtı ne güzeldi. Çeşmenin başına vardı. Soğuk suyla abdestini aldı. Akan ab-ı hayattı sanki. Her zerresiyle vücudu hayat buldu. Bahçede biraz gezindikten sonra camiye girdi. Sabah namazıyla imamlık görevi başlıyordu. "Allah'ım şeyhimin önünde mahcup etme beni." diyerek dua etti. Abdullah Rumî sabah namazını kıldırırken arkasındaki cemaat, onun duyduğu muhabbetten etkilendi. Hacı Bayram-ı Veli camiden çıkarken gülümseyerek sırtını sıvazladı.

—Hayırlı olsun Eşrefoğlu Rumî! Camimiz yeni imamına kavuştu, dedi. Abdullah'ın kalbi yine hızlı hızlı çarpmaya başladı.

Babasının adı Eşref olduğu için doğduğu yer olan İznik'te de ona "Eşrefoğlu" diye hitap ederlerdi. Abdullah gülümsedi ve içinden, "Aynı doğduğum yerde gibi Efendim bana Eşrefoğlu

dedi. Ama artık ben buralıyım. Ne mutlu bana.” dedi.

İmamlıkla beraber Abdullah, Hacı Bayram-ı Veli dergâhında sülûka girdi. Allah o kadar büyüktür ki dört duvar arasına sığmaz. Ancak mümin kulunun kalbine sığar bu kalbin de dünyevi zevklerden, hırslardan, malayani meşgalelerden kurtulması gerekir. Şeyhinden aldığı feyizle kalp arınır, temizlenir. Çünkü bu feyiz Allah ve nuru uğruna âlemleri yarattığı Resulünden gelmektedir. Bu sayede kişi şeyhinin maneviyatında yok olur. Artık gayrisi yoktur. Şeyhinin boyasına boyanmıştır.

15. BÖLÜM

Zincirle Gelen Misafır Böyle Ağrlanır

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri o gün kahvaltıyı ailesiyle birlikte yapacaktı. Dergâhta sürekli misafır olduğu ve çoğunlukla dışarıda da işleri çok olduğu için çok nadir birlikte yemek yiyorlardı. Böyle zamanlarda eşi Nefise Sultan ile kızı Hayrünnisa çok sevinirdi. Hacı Bayram-ı Veli de ailesiyle birlikte olmayı çok severdi. Bu sayede onlarla konuşur, dertleri ya da istekleri olup olmadığını öğrenirdi. Oğullarının da sık sık kendi aileleriyle birlikte vakit geçirmelerini istedi. Sohbetlerinde sık sık, “Kuvvetli, huzurlu aileler toplumun temelini oluşturur. Ailenize, çocuklarınıza iyi davranın, onların gönüllerini alın.” diyerek Peygamber Efendimizin aile hayatından örnekler anlatırdı.

O gün kahvaltı yaparken kendi eliyle dürüm yapıp kızına verdi. Hanımının hatırını sordu. Nefise Sultan:

—Çok şükür Efendim. Sizi böyle talebelerinizin ve

ailenizin başında sıhhatle görünce daha iyi oluyoruz, dedi.

—Eksik olma hanım. Biz de sizden çok memnunuz. Allah'a şükürler olsun. Dergâhta da dışarıda da yapacak çok iş var. Sizden içimiz rahat olunca işler de kolay oluyor.

—Rabbim her zaman kolay eder inşallah. Bugün tarlaya gidecek misiniz?

—İnşallah hanım. Bugün tarlada çok iş var. Ekinleri kaldırmaya başlayacağız. Oldukça kalabalık gideceğiz. Akşam için de hazırlığınızı yapın, bugün önemli bir konuk bekliyoruz.

—Başımızın üstünde yeri var. Yalnız Efendi güneşin, sıcağın altında çok çalışıp hasta olmanızdan korkarız.

—Çalışmamız lazım hanım. Ekinler kalkıp bir an önce satılsın ki, kazanılan yerini bulsun. İhtiyaç sahiplerini, yetişen gençleri gördükçe, "Daha çok çalışmak lazım." diyoruz. Allah da çok şükür yardım ediyor.

—Allah Razı olsun sizden Efendim.

—Âmin hanım. Cümlemizden inşallah.

O gün de yine her zaman olduğu gibi önce dergâhtaki işler gözden geçirildi. İhtiyaç sahiplerine götürülmek üzere hazırlanan yardımlar atlara, arabalara yüklendi. Bunları götürecek olan dervişler yola çıktı. Geride kalanlarla Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri gerekli malzemeleri alarak tarlaya gitmek üzere yola çıktı. Öğleye üç saat vardı. Yarım saat kadar yol aldıktan sonra tarlaya vardılar. Hava iyice ısınmaya başladı. Kızgın güneşin altında iki saat kadar çalıştılar. Talebeleri her zaman olduğu gibi şeyhlerini az çalıştırıp daha çok işi kendileri yapmak istiyorlardı ama Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri buna fırsat vermiyordu.

Akşemseddin Engürü'ye girdikten sonra Hacı Bayram-ı Veli dergâhının yerini öğrendi. Dergâhın olduğu tepeye çıkarken bir yandan da, "Bu kara yüzle Hazretin huzuruna nasıl çıkacağım." diye dertleniyordu. Ama çare yoktu. Gidecekti. Değil mi ki rüyasında boynundaki zincirinin bir ucu onun elindeydi o zaman sahibini bulmalıydı. İki cihan saadeti için bunu yapması şarttı.

Dergâhın bahçesinde heyecanla yürürken Veli'ye rastladı. Veli o gün dergâhta görevliydi.

—Selâmun Aleykum gardaş. Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerini görecektim. Nerededir acaba? diye sordu. Veli uzuna yakın sarı saçlı tek tük sarı sakallı, uzun boylu, insan güzeli Akşemseddin'e bakıp,

—Ve Aleykum Selâm, hoş geldiniz. Kendileri talebeleriyle birlikte tarlaya gittiler. Siz uzaktan geldiniz herhalde. Buyurun, dinlenin biraz, akşamüstü gelirler.

—Yok arkadaşım. Sağol. Sen bana tarlanın yerini tarif et, ben oraya gideyim.

—Peki, siz bilirsiniz, diyerek yolu tarif etti.

Akşemseddin:

—Hazret tarlaya giderken yürüyerek mi gitti, atla mı? diye sordu.

—Bütün talebeleriyle birlikte yürüyerek gittiler.

Akşemseddin bunu duyunca atının yularını Veli'ye uzatarak:

—Şu atımı müsait bir yere bağlarsan çok memnun olurum. Sana zahmet olacak ama...

—Yok, gardaş ne zahmeti, ver bana, diyerek yuları aldı ve:

—Bu dergâha geldiniz ya, atın da sen de bizim konuğumuzsunuz artık.

—Sağol gardaş. Haydi eyvallah.

Akşemseddin Veli'nin tarif ettiği yoldan gidebildiği kadar hızlı yürümeye başladı.

O sırada tarlada öğle namazı için ara verdiler. Abdestlerini tazeleyip cemaatle namazlarını kıldılar. Huşu içinde abdest alıp namaz kılarken Allah'ın huzurunda olmanın tadıyla yorgunluktan eser kalmıyordu. Bir de yanlarında şeyhleri vardı ya Allah'tan daha ne isterlerdi. Talebeleri, şeyhlerinin yanında ne kadar yorulular da bunu düşünme yerine işte bu duygularla doluyorlardı.

Namaz bitince birkaç kişi hemen sofrayı hazırladı. Her zamanki gibi azıklarını getirmişlerdi. Kendileri sofraya otururken iki tane çoban köpeğinin de yiyeceğini ihmal etmemişlerdi. Onların da kendi çanaklarına koydular. Hep beraber sofraya oturulmuştu ki Akşemseddin geldi. Yorgunluk ve heyecandan perişan bir haldeydi ama belli etmemeye çalışıyordu. Gülümseyerek sofraya yaklaşacak oldu ama Hacı Bayram-ı Veli ne başını kaldırıp yüzüne baktı, ne de sofraya buyur etti. Şeyhleri gelen misafirle hiç ilgilenmeyince, “Vardır bir hikmeti.” diyerek talebeleri de bir şey yapamadılar. Başları eğik, ağır ağır yemeye devam ettiler. Akşemseddin bir an ne yapacağını şaşırды. Yaptığı hatayı çoktan anlamış yol boyunca pişmanlığın acısını ta yüreğinde yaşamıştı. Şimdi Hazretin huzurunda bir kez daha içi acıyarak pişman oldu ve “Kucak açmış seni bekliyorlar sandın değil mi? Şu âciz halinle Hacı Bayram-ı Veli gibi bir mübarek zat hakkında ‘Evliya dükkân dükkân dolaşıp yardım toplar mı’ diyerek hüküm verir misin? Bunu söylerken acaba müderrisliğine mi güvendin? İşte şimdi gör halini. Kaftan kafa konmayan aciz nefsim işte senin yerin

burasıdır.” diyerek çoban köpeklerinin yanına vardı. Oturup onların yiyeceğine elini uzatıp bir tane kemiği almıştı ki dervişlerden biri gelip elini omzuna koydu ve:

—Gel gardaş, şeyhimiz sizi sofraya davet ediyor, dedi.

Akşemseddin o anda sevinçten ne yapacağını bilemedi. Elinde köpeklerin kemiği olduğu halde yaşlı gözlerle gelen dervişe baktı. Derviş omzunu sıkarak:

—Haydi, bekletmeyelim Efendi Hazretlerini, dedi.

Akşemseddin köpeklere teşekkür edercesine baktı ve hemen kalkıp dervişin arkasından sofraya geldi. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri gülümseyerek başıyla “Oturun.” işareti yaptı ve “Köse! Kalbimize çabuk girdin. Buyur otur sofraya!” dedi.

Akşemseddin iki dizinin üzerine oturdu. Utancından başını yerden kaldıramıyordu. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri:

—Zincir ile gelen misafir böyle ağırlanır işte, dedi.

Akşemseddin o anda terden sırlıslıkam oldu. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri keramet gösterip, gördüğü rüyayı söylemişti.

Akşemseddin, o gün o sofrada başını yerden hiç kaldırmadı. Ancak bir iki lokma bir şey yedi. Zaten yemesine de gerek yoktu. Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin mübarek yüzünü görmüş, Onun sofrasına oturmuştu ya gayrı ne yemek düşünürdü ne içmek.

Akşemseddin o akşam bir boy abdesti alarak halvete girdi. Dergâhın alt katında üç tane halvete odası vardı. Bunlardan birinde halvete girerken, “Asıl dünyada huzuru bulmak buymuş işte.” diye sevinliyordu. Halvette idare edecek

kadar günde en fazla iki ama çoğunlukla tek öğün yemek yiyerek bütün gün ve gecesini tövbe, ibadet ve zikirle geçirmeye başladı.

16. BÖLÜM

Gönül Sultanı Olmak Kolay mı?

İlk halveti kırk gün sürdü. O halvette iken dergâhta da işler her zamankinden daha yoğun bir şekilde devam ediyordu. Bu arada Hacı Bayram-ı Veli'nin ailesi de oğlanlar, gelinler, damatlar, torunlar, torunların çocukları derken giderek genişliyordu. Bu yakınlarda hem bir düğünleri vardı, hem de en küçük oğlunun bir çocuğu olacaktı. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri gönüllere hizmet yolunda günler geceler boyu çalışırken ailesini de ihmal etmiyordu. En küçük kızı, kıymetlisi Hayrünnisa'yı dergâhın imamlığını da yapan sevgili talebesi Eşrefoğlu Rumi ile evlendirecekti.

Düğünün olacağını duyanlar hem şeyhlerini görüp ziyaret etmek, hem de bu mutlu gününü paylaşmak için uzak yakın demeden dergâha geldiler. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri kızını Eşrefoğlu ile evlendirmeye karar verince:

—Git ana ve babanı gör, ellerini öp, kararımızı bildir,

diyerek onu İznik'e göndermişti.

Eşref Ağa ile Zehra Hatun oğullarının verdiği habere çok sevindi.

Zehra Hatun'un analık hassasiyetiyle gözleri doldu ve:

— Mübarek ne kadar düşünceli... Onca meşguliyetin içinde nasıl da dört bir yanı düşünüyor, dedi.

Eşref Ağa başını sallayarak:

— Eee Hatun. Gönül sultanı olmak kolay mı?

Abdullah İznik'te bir gün kalıp hemen ertesi günü yola çıktı. Çıkmadan önce onlara üç ay sonra düğün olacağını ve o zamana göre Engürü'ye gelmelerini söyledi.

Eşref Ağa onu kucaklarken:

—Sen gayıtlanma oğul. Biz ağalarınla beraber geliriz inşallah. Yalnız sen dikkatli ol. Başına devlet kuşu kondu. Böyle bir zatın kızını almak güzel olduğu gibi bir o kadar da zordur. Aman şaşıp yanılıp bir hataya düşme. Haydi, yolun açık olsun. Efendi Hazretlerinin elini benim için öp, yüzüne benim için bak.

Düğün çok kalabalıktı. Akbıyık Sultan, Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin büyük oğlu Baba Yusuf, İnce Bedreddin, Kızılca Bedreddin gibi maneviyat yolunun bazılarının deyimiyle gülleri, bazılarının deyimiyle de sümbülleri de vardı. Hazırlanan yemekler sanki yendikçe bereketleniyordu. Gelenlerden yemek yemeyen kimse kalmadı. Hava çok güzeldi. Düğün güzel geçiyordu, konuklar güzeldi ama en güzeli Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin yanında olmaktı.

Abdullah herkesten daha çok mutlu ve heyecanlıydı. Talebe olmak için geldiği Hacı Bayram-ı Veli'ye şimdi damat da oluyordu. Bunun sorumluluğu elbette çok fazlaydı

ama Hayrünnisa Hanım'ın çok methini duymuştu. Ona her konuda yardımcı olacağından emindi.

Duğunde gelen hediyelerin k c k bir kısmını yeni kurdukları ev için kullandılar. Kalanlar ise Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin  nc l ğunde insanlara hizmet için oluŐturulan vakıfa bađıŐlandı. Hacı Bayram gençlerin bu hareketinden çok memnun oldu. Nefise Sultan:

—Efendi yeni ev kuruyorlar, ihtiyaçları olur. Kendilerine daha çok ayırsalardı, deyince:

—Ev kurana Allah yardım eder Hacı Hatun. Hem sen de bilirsin ki Allah bire bin verir.

Nefise Sultan hata ettiğini anladı:

—Doğrusun Efendi. Ben hata ettim. Sen kusuruma bakma.

Hacı Bayram-ı Veli hanımının  z ld ğun  anlamıştı. Gülümseyerek ellerini tuttu ve:

—Ne kusuru Hacı Hatun? Sen analık hissiyle hareket ettin. Bunda kusur olmaz.

Duğun sonrası uzaktan gelenler yolcu edildikten sonra Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin “Birkaç gün kalın.”demesiyle, Akbıyık Sultan, Baba Yusuf ve diğerleri kaldılar.

O günlerde Akşemseddin de kırk günlük halvetini tamamlamış daha bir ak ve nurlu olarak aralarına katılmıştı. Hep birlikte otururlarken Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri dünya malının geçiciliğinden, tasavvuf kapısından girmek için gönülde dünya sevgisinin olmaması gerektiğinden bahsetti. O sırada Akbıyık Sultan da dalmıŐ, “Bursa'ya gidemedim. İŞler n'oldu acaba?” diye düŐünüp tedirgin oluyordu. Şeyhi böyle söyleyince başını kaldırdı ve “Efendim!

Çalışıp dünya malı da edinmek gerekmez mi?” diye sordu.

Efendi Hazretleri:

—Dünya malını terk etmek gerekir. Sen eğer bunu yapamıyorsan o zaman bizi terk et!

Akbıyık Sultan o anda büyük bir hata ettiğini anladı. Şu anda artık özür dilemek de yakışık almazdı. Çaresiz izin aldı ve çıkmak üzere ayağa kalktı. Odadan çıkarken tarikat sarığı kapıya takıldı ve yere düştü. Tarifi imkânsız bir üzüntü içinde alt dudağını ısırarak, “Ben ne yaptım! Büyük bir hata ettim. Efendi Hazretlerinin kapısından çıkarken hem de tarikattan çıktım.” diye düşünerek gözyaşları içinde Engürü’yü terk etti. Yol boyunca öyle üzüldü, öyle acı çekti ki, “Efendi Hazretlerinin huzurundan öyle çıkacağıma kaldırıp bir dağdan atsalar canım daha az yanardı herhalde.” diye ağladı. Bursa’ya vardığında onu atının üstünde başı açık üzüntüden perişan bir halde görenler, “Akbıyık Sultan’a ne olmuş böyle?” diye çok şaşırdılar. Bazıları durdurup soracak oldu ama Akbıyık Sultan onları görmez bir halde geçip evine gitti.

Büyük bir evi, çok sayıda hizmetkârı vardı. Kapıda görünce karşılayıp hemen attan inmesine yardım ettiler. Eşi Melike Hatun onun perişan halini görünce çok telaşlandı.

—Hoş geldin, safalar getirdin Efendi, derken Akbıyık Sultan daha fazla konuşmasına fırsat vermeden sağ elini kaldırıp:

—Sağol hanım, hoş bulduk. Ben hemen geçip dinleneyim, diyerek odasına girdi ve kapıyı kapattı. Odanın bir duvarında gömme olarak bulunan dolap şeklinde hamamda bir boy abdesti aldı. Su soğuktu ama Akbıyık Sultan hiç farkında bile değildi. Sonra en sade, en basit giysisini gi-

yip seccadenin başına oturdu. Bir yandan tövbe ediyor, bir yandan da ağlıyordu. Bir ara sakinleşiyor sonra şimşek çakar gibi odadan çıkarken sarığının düşmesi gözünün önüne geliyor daha çok ağlayıp tövbe ediyordu.

17. BÖLÜM

O Kapıda Yerim Yok Artık

Akbıyık Sultan bir karar verdi. Artık kendini dünya işlerine çok vermeyecek, ibadetlerini aksatmayacak, çevresindeki yardıma muhtaç insanlarla daha çok ilgilenecekti. Efendi Hazretleri hizmet adına ne yapıyorsa o da onu yapmaya çalışacaktı ve Efendi onu affedene kadar asla başına bir şey örtmeyecekti. Konağa geldiğinde öğleden sonraydı, ama odadan çıktığında akşam olmuştu. Melike Hatun onun perişan ve yorgun haline çok meraklanmıştı. Ama rahatsız etmemek için kapıya gelmedi hiç.

—Efendim çok merakta bıraktınız bizi. N’oldu, anlat-sanız da biz de bu halinizin sebebinin öğrensek.

Akbıyık Sultan sedirin ucuna ilişir gibi oturdu. Melike Hatun yüzüne üzülerek baktı. Çok bitkin görünüyordu. O da geçip yanına oturdu. Elini avucunun içine alıp

—Efendi Hazretleri nasıl, iyi mi? Düğün nasıl geçti? diye sorarak bir şeyler öğrenmeye çalıştı.

Melike Hatun, Efendi Hazretlerini sorunca Akbıyık Sultan'ın gözleri doldu. Yine aynı sahne geldi gözlerinin önüne. Başını eğdi ve:

—Efendi Hazretleri iyi çok şükür. Ailesi ve diğer arkadaşlar da iyi ama ben kötüyüm. O kapıda yerim yok artık.

Melike Hatun daha fazla sormak istemedi. Eşi gerçekten kötüydü. O anlatana kadar soru sorup yormak istemiyordu.

Bir süre sessiz kaldılar. Sonra Akbıyık Sultan eşine dönüp:

—Hanım Sultanım! Benim için üzülme. Sadece dua et. Tekrar o kapının eşığının tozu olabilmem için dua et, dedi.

Akbıyık Sultan ertesi günü her sabah olduğu gibi evden çıktı. Ama bu defa işe gitmedi. Bursa'nın en fakir mahallelerinden birine gitmek istiyordu.

Önce sokağı baştan sona ağır ağır yürüdü. Başı açıktı. Gelip geçenler başı açık zengin giyimli bu adama, Akbıyık Sultan da gördüğü sefaletle aynı şekilde bakıyordu. Evler çoğunlukla derme çatma ve etrafı kuru topraktı. Evlerden çıkan insanların yüz ifadesinde bile fakirliğin izleri vardı. Sokağın karşı tarafından gelen yaşlı adamın giysileri yıpranmaktan yer yer açılmış, bazı yerleri ise yamalıydı. Sokakta oynayan çocukların çoğunun ayağında bir şey yoktu. Akbıyık Sultan tüm bunları üzüntüyle izleyerek saatlerce dolaştı, dolaştı. Büyük bir üzüntü içindeydi. Kendi rahat dünyasında yaşayanlar, böyle bir sefaletin olacağına inanamazdı. Ancak görmek ve yaşamak gerekirdi. Bir süre din-

lenmek için yüksekçe bir duvarın üzerine oturdu. Sokakta oynayan çocuklardan birinin dikkatini çekti. Böyle uzun açık sarı saçlı, beyaz bıyık ve sakallı birini ilk defa görüyordu. Akbıyık Sultan'ın tam karşısında durdu. Gözlerini kısıp gülümseyerek ona bakmaya başladı. Akbıyık Sultan

—Gel öyle ayakta durma, otur şuraya diyerek yanını gösterdi. Çocuk hiç çekinmeden geldi ve çevik bir hareketle duvara çıkıp oturdu.

Akbıyık Sultan:

—Adın ne senin?

—Memik'tir ağam. Sen ne yapıyon burada?

—Yorulдум biraz, dinleniyorum.

—Bizim buralara senin gibiler hiç gelmez.

Akbıyık Sultan gülümsedi.

—Nasıl benim gibiler?

Çocuk dönüp baştan aşağı onu süzerek,

—Böyle zengin, güzel urbaları olanlar... Yalnız senin başın niye açık?

Akbıyık Sultan gülümseyerek çocuğun başını okşadı.

—Sen burada mı oturuyorsun?

Memik tam karşısındaki tek katlı küçük evi göstererek:

—Hıı. Aha şu ev bizimki...

Memik'in gösterdiği ev sanki her an yıkılacakmış gibi duran eski kerpiç bir evdi. Akbıyık Sultan kendi oturdukları evle burayı kıyas etti. Arada uçurum vardı.

—Baban ne iş yapıyor?

Memik umursamaz bir şekilde omuz silkti.

—Ne iş yapıyo bilmiyom da, bir gün çalışıyo, iki gün evde oturuyo. Anam sorunca, “Napiyım gadın, iş yok.”diyo.

Akbıyık Sultan:

—Başka kardeşin var mı?

—İki tane ablam var. Ama birini heç görmedim. Babam benim gadarken zengin bir çiftliğe iş görsün diye vermiş. O günden sonra onu hiç göndermemişler. Anam çok dertleniyo, hep ağlıyo ama babam, “Bıraksalar bir de onun boğazı, biz gendimize bakamıyok. Yaşı da geldi, belki evlendirirler de onu” diye susturuyo.

Akbıyık Sultan’ın içi sızladı. Burada sefaletin en alt sınırı vardı. Şimdiye kadar bu insanlar için bir şey yapmamış olmanın verdiği vicdan azabıyla içi yanarak Memik’e bir “Allah’a ısmarladık.” bile demeden kalktı ve oradan uzaklaştı. Bir süre sıcağın altında yürüdükten sonra dükânlarından birine vardı. İkinci vakti olmuştu. O olmadığı zaman işlerini idare eden Yusuf, uzun zamandır görmediği Akbıyık Sultan’ı karşısında görünce heyecanlanarak:

—Ooo hoş geldiniz, safalar getirdiniz Efendim. Bu yurun, diyerek elini öptü.

—Hoş bulduk Yusuf. Nasılsın? Maşallah iyi görünüyorsun.

Yusuf bir yandan soğuk şerbet koyarken bir yandan da:

—Çok şükür Efendim, iyiyiz. İşler de çok iyi. Siz buradaymışsınız gibi idare etmeye çalıştık. Acem’e mal almaya giden adamlarımız dün döndüler. Hepsi de çok güzel,

kıymetli şallar, ipekler almışlar, diye anlatırken Akbıyık Sultan:

—Sana güvenimiz sonsuz Yusuf, işlerden yana bir kaydımız yok. Sana şunu söylemek için geldim. Diğer iki dükkâmı en kısa zamanda sat. Yalnız satın alacak kişi, şimdiki çalışanların aynı şekilde işlerine devam etmelerine izin versin. Bunun karşılığında biz de fiyatı ucuz tutacağız. Satış akdine de bu şartı mutlaka koydur.

Yusuf satma lafını duyunca telaşlandı.

—Nasıl olur Efendim. Onlar Bursa'nın en güzel yerinde...

Akbıyık Sultan ayağa kalkarken:

—Ne diyorsam onu yap, şimdi eve gidiyorum, yarın yine uğrarım, dedi ve Yusuf'un şaşkın bakışları altında çıktı.

Akbıyık Sultan, o günden sonra fakir mahallelere daha çok gitmeye başladı. Önce bir sokağı seçti. Bir gün içinde yiyecek ve giyecek bulunan çuvallar hazırlatıp, akşam el ayak çekildikten sonra herkesin kapısına birer tane koydurdu. Bir süre sonra da sokakta küçük bir araştırma yaptırıp işsiz olanları tespit ettirdi. Küçük iş yerleri açıp rahat geçinecekleri kadar maaşla o insanlara iş sağladı. Çocukların eğitim ve öğretimleri için küçük de olsa bir mektep yaptırıp, yakındaki bir mescidin bünyesine dâhil etti.

Tüm bunları yaparken kendini hiç açık etmedi. Ama Memik, “Ben biliyom kimin yaptığını. Başı açık olan o emmi yaptı hepsini.” diyordu. Kimse onu dinlemiyordu ama Memik emindi.

Akbıyık Sultan tüm bunları yaparken kendi derdini unutup, onları karnı tok sırtı pek gördükçe mutlu oluyor-

du. Yalnız tüm bunlardan başka kafasını meşgul eden bir konu daha vardı ki o da Memik'in ablasının akibeti...

Bu arada Melike Hatun eşini çok az görüyordu. Gündüz devamlı dışarıda hayır işleriyle, gece ibadet ve taatde. Ama Melike Hatun bundan şikâyetçi değildi. Akşam onun çok yorgun da olsa huzurlu halini görmek ona yetiyordu. Engürü'den döndükten sonraki halini de biliyordu. Akbıyık Sultan şimdi bu hallerden sıyrılmış huzura kavuşmuş görünüyordu. Yalnız son günlerde düşünceli bir hali vardı. Kendisinin anlatmasını bekledi ama o anlatmadı. Bu defa dayanamayıp:

—Efendi, nedir bu haliniz? Anlatsanız da biz de paylaşmanın tadına ersek, dedi.

Akbıyık Sultan o zaman hanımının üzüldüğünü anladı. Gülümseyerek:

—Bu hallerimle seni de üzdüğümü biliyorum ama anlatamam... Sadece senin de canını sıkmamak için. Yoksa başka bir sebebi yok.

—Bilirsiniz ki bizi asıl sıkın sizin bu halleriniz.

—Ah benim anlayışlı eşim, yoldaşım. Derdim şudur ki... Memik'i anlatmıştım hatırına geliyor mu?

—He, hani ablası için anası ağlıyormuş.

—Hay yaşayasın Hanım. İşte ben de o kızcağızı bulmak istiyorum.

Melike Hatun derin bir "Oh!" çekti.

—Hay Allah iyiliğini versin Efendi. Sıkıntın bu muydu? Bunu duyunca zaten bulmadan rahat edemezsin ki. Yarın ilk iş bir adam gönder, kızı verdikleri çiftliğin yerini öğrensin. Sonra da gider alırsın.

—Babası biraz aksi. Kızın yanına gelmesinden korkuyor.

—O zaman ben gideyim anasıyla konuşayım.

Akbıyık Sultan sevindi.

—Bunu yaparsan çok sevindirirsin bizi.

—Yaparız tabi, n'olacak. Ah Efendim tek siz iyi olun da ne isterseniz yaparım ben.

Ertesi günü Melike Hatun yardımcısı Zehra ile Memiklere gitti. Memik'in annesi Gülizar kapılarında iyi giyimli, çok güzel ve kibar bir hanım görünce çok şaşırды.

—Buyurun kime bakmıştınız, diye sorarken gözlerini ondan alamıyordu.

Melike Hatun nazik ve samimi bir şekilde:

—Memiklerin evi burası mı acaba, dedi.

—Hee burası. Hayrola Memik bir kabahat mi işledi?

Melike Hatun gülümsedi.

—Siz de Gülizar Hanım olmalısınız. Müsaade eder misiniz içeri girelim. Orada konuşuruz. Gülizar kenara çekilerek içeri buyur etti.

—Buyurun Efendim. Kusura bakmayın, ev hali.

—Asıl siz kusura bakmayın. Böyle habersiz rahatsız ettik sizi.

Gülizar mahcup bir şekilde onları nereye oturtacağını bilemezken, Melike Hatun, hiç çekinmeden geçti ve yere oturdu. Zehra'ya da yanına oturması için işaret etti.

Gülizar'ın şaşkınlığı hâlâ geçmemişti.

Melike Hatun:

—Çok şaşırdığını biliyorum Gülizar. Ben Akbıyık Sultan'ın zevcesiyim. Memik büyük kızınızla ilgili her şeyi anlatmış ona. Biz de onu bulmadan rahat edemedik. Size yardım etmek istiyoruz.

Gülizar bunları duyunca derin bir nefes aldı.

—Oh çok şükür! Ne güzel şeyler söylüyorsunuz. Allah sizden razı olsun.

Melike Hatun gerçekten de kızın anasından yerini öğrendi. Hem çok uzak olduğu için, hem de kocasından korktuğu için bugüne kadar gidememiş. Melike Hatun hâlâ oradaysa bulabileceklerini söyleyince, Gülizar gözyaşları içinde eline kapandı:

—Ayşe'mi bir kez göreyim tek ölünceye kadar kulu-nuz köleniz olayım, dedi.

Melike Hatun onun başını okşayarak:

—Estağfurullah hanım. Bulamazsak zaten bize de rahat yok ki, mecburuz bulacağız.

Çiftliğin sahipleri Ayşe'yi aldıktan iki yıl sonra birer sene arayla vefat etmiş, şimdi oğulları ile onların ailesi oturuyorlarmış. Ayşe çiftliğe geldiğinde daha yedi yaşındaymış. İlk sahipleri kızı ailesine bir kez bile götürmemişler. Sonra onlar terk-i diyar edince kız ailesinin yanına gidecek mi kalacak mı kimse ilgilenmemiş. Zaten çiftliğin işlerine de giderek alışıyormuş. Öylece kalmış orada. Yüreğinde ailesinin hasreti, elinden bir şey gelmemenin çaresizliği ile seneler geçmiş.

Akbıyık Sultan çiftliğe varınca gerek tipinin güzelli-

ği ve temiz giyimi, gerek hareketlerindeki vakar ve tevazu aynı yaşlarda olan çiftliğin sahibi Fahri'yi çok etkilemiş. Biraz konuştuktan sonra Akbıyık Sultan esas konuya girmiş. Ailesinin adını, şanını oturduğu yeri hepsini anlatmış.

Fahri dinledikten sonra kâhyayı çağırılmış. Yaklaşık beş-on dakika sonra kâhya gelip karşılarında saygılı bir şekilde durmuş. Fahri:

—Çiftlikte on altı- on yedi yaşlarında bir kız var mı? Hani babamların sağlığında Bursa'dan getirilen...

Kâhya biraz düşündükten sonra:

—Var beyim. Adı Ayşe. Daha çok mutfakta yardım ediyor ama boş kalınca çiftlikte her işi yapıyor.

—Peki, kâhya, sen git o zaman.

Akbıyık Sultan:

—Kızcağız burada çok işe yarıyormuş alıp götürmeyi teklif edemem. Ama eğer uygun görürseniz ailesini buraya getirelim, anası babası genç insanlar bir bacısı ile bir gardaşı daha var. Hep birlikte sizin için çalışırlar.

Fahri, Akbıyık Sultan ne teklif etse baştan kabul etmeyi kafasına koymuştu zaten. Böyle bir teklif de onun işine gelirdi.

—Çok güzel düşündünüz Efendim. İsterseniz ben araba göndereyim ailesini buraya aldırma için.

—Yok, sizden bir de bunu isteyemem. Yalnız yerleşecekleri yeri hazırlatın yeter. Biz onları en kısa zamanda, çiftliğimize iletiriz. Yalnız yeni çalışanlara ihtiyacınız yoksa aylık masraflarını da karşılamak isteriz.

Fahri telaşla:

—Yok, olur mu öyle şey. Burada her zaman adama ihtiyaç vardır.

Akbiyık Sultan çok memnun oldu. İkrâm edilen ayranı içtikten sonra, müsaade isteyerek kalktı.

Fahri:

—Yemeğe kalın Efendim. Uzak yoldan geldiniz.

Akbiyık Sultan gülümseyerek elini omzuna koydu ve:

—Bu iş hayırlısıyla hallolsun inşallah daha çok geliriz. Allah sizden razı olsun. Topraklarınız gibi gönlünüz de geniş. Allah sizden razı olsun, bizi geri çevirmediniz. Kızın ailesine elimiz boş dönmeyeceğiz.

Fahri, Akbiyık Sultan'ı bahçe kapısına kadar uğurlarken:

—Bizi böyle bir hayra vesile ettiğiniz için asıl sizden Allah razı olsun. Hem bu sayede sizi de tanımış olduk. Bu ayrıca memnun etti bizi.

Akbiyık Sultan atına binerken:

—En kısa zamanda Bursa'ya bekliyoruz sizi. Haydi, Esselâmü Aleykum.

—Ve Aleykum Selâm. Haydi, yolunuz açık olsun.

Fahri bir süre Akbiyık Sultan'ın arkasından bakarken: “Ne güzel bir insan... Başkalarının derdiyle bu kadar dertleneni de ilk defa görüyorum.” demekten kendini alamadı.

Ayşe, çiftliğe getirildiğinde yedi yaşındaydı. Babası, Memik doğduktan sonra evden bir boğaz eksilsin diye bir tanıdığı vasıtasıyla çiftliğe yerleştirmişti onu... Çiftliğin sahipleri iyi insanlardı. Onu herhangi bir istismara uğrama-

ması için çiftlikte yemekleri yaparken Satı Kadın'a emanet etmişlerdi. Buraya alışması için de ailesiyle bir kez bile görüştürmemişlerdi.

Ayşe buraya alışmakta çok zorluk çekti. İlk sene her gece ağlıyordu. Anası, bacası, yeni doğan gardaşı burnunda tütüyordu. Yalnız buraya gönderdiği için babasına çok kızıyordu.

Zaman geçtikçe buraya alıştı. Artık ailesi çok sık gelmiyordu aklına. Arada çiftlikte birinin yeni doğan bebeği olunca kendi gardaşı geliyor gözünün önüne ve burnunun direği sızlıyordu, o kadar. Bir de diğer çalışanların çocukları, ana dedikçe gözleri doluyordu. Aradan seneler geçmişti. O buraya alışmış, Satı Kadın'ı kendi öz teyzesinin yerine koymuştu. Ama aklının bir köşesinde vardı. Bir gün bir fırsatını bulursa mutlaka ailesini görmeye gidecekti.

Melike Hatun, Akbıyk Sultan'ın gelmesini sabırsızlıkla bekliyordu. Memik'in annesine söz vermişti, kızını bulup, onları kavuşturacağına dair. Akbıyk Sultan iyi haberlerle dönünce çok sevindi ve:

—İzniniz olursa Efendim, bu müjdeyi kızın anasına ben vereyim.

—İzin ne demek hanım. Zaten bunu yapmanı isteyecektim.

Akbıyk Sultan birkaç gün sonra yine o mahalleye gidip aynı yıkık duvarın üzerine oturdu. Biraz sonra Memik çıktı evlerinden. Elinde bir parça ekmek vardı. Ekmeği bölüp yerken Akbıyk Sultan'ı gördü. Hemen koşarak yanına geldi ve hiç teklif beklemeden duvara çıkıp oturdu. Sonra da ekmeğinden bir parça koparıp uzattı.

—Çok tatlı, anam bu sabah yaptı.

Akbıyık Sultan ekmeği yerken:

—Gerçekten güzelmiş. Gözlerinin içi gülüyor bu gün.

Memik heyecanla anlatmaya başladı:

—Ablamı bulduk. Hemi de çok iyiymiş. Biz de yanına çiftliğe gideceğiz. Artık hep beraber yaşayacağız. Babam, “Çok çalışmamız lazım.” diyor. Olsun, ben çok çalışırım. Yeter ki ablam da bizimle olsun. Anam artık ağlamasın.

Akbıyık çocuğun sevincinden çok etkilendi. “Sadece Memik’in gözlerindeki bu ışıltı ve sevinç her şeye değer.” diye düşündü. Sonra,

—Çok sevindim. Ne zaman taşınıyorsunuz buradan?

Memik, “Yarın” derken sesi sanki neşeli bir türkü söyler gibi çıktı. Sonra gizli bir şey söyleyecekmiş gibi omuzlarını kaldırıp, başını eğdi. Akbıyık Sultan’a biraz daha yaklaşıp,

—Biliyor musun? Burada herkes bu iyilikleri kimin yaptığını merak ediyor. Ama ben biliyorum. Hepsini sen yaptın değil mi?

Akbıyık Sultan:

—Nereden anladın bunu?

—Çünkü sen çok iyisin ve bakarken çok güzel bakıyorsun.

—Öyleyse bunu kimseye söylemezsin değil mi? Aramızda sır olarak kalsın.

Çocuk birden ciddileşti, kaşlarını çattı ve:

—Hiç gayıtlanma. Bu ikimizin sırrı olacak. Şey yalnız

buradan gidince ben seni bir daha göremeyecek miyim?

—İstiyor musun bunu?

Memik, iki kolunu iki yana açtı ve “Hem de çok.” diye bağırdı.

—Sen hep böyle iyi çocuk olursan ben de seni çiftlikte görmeye gelirim.

—Tamam, sana söz ve yemin, Memik hep iyi olacak.

Akbıyık Sultan, işini küçülttüğü için insanlara yardım etmeye daha çok vakit buluyordu. Fakirlerin yardımına koşup dertlerine çare olmaya çalışırken, kendi derdini unutuyor, onları iyi ve mutlu gördükçe o da mutlu oluyordu.

Nilüfer çayı kıyısındaki çiftliğini de insanların hizmetine açtı. Çiftliğin çok büyük ve verimli arazilerini yoksul ailelere yarıya verdi. Onlar toprakları ekip biçiyor, hem de gösterilen evlerde kalıyor, kaldırdıkları ürünün yarısı Akbıyık Sultan'ın yarısı da kendilerinin oluyordu. Akbıyık Sultan da kendi payına düşenle, bu defa başka ihtiyaç sahipleri için yatırım yapıyordu. Tüm bunları yaparken yine başı açık ve yine affedileceğinden umudunu kesmeden, gece gündüz zikir çekip tövbe ediyordu. Gariptir, Akbıyık Sultan tüm kazandığını yoksullar için, hizmet için harcadığı halde malı, sürekli artıyordu.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri de onun Bursa'da yaptıklarını, oradan gelenlerden duyuyor, gülümseyerek, “Bizim Akbıyık gönlüyle de ak oldu.” diyordu.

Bir gün sohbette bu bahis geçerken dervişlerden biri:

—Efendim aradaki fark neydi, diye sordu.

—Arada çok ince bir çizgi var. Niyet çizgisi. Öncele-ri dünya sevgisiyle mal toplama gayretindeydi. Şimdi malı daha çok ama gönlünden dünya sevgisini sildi. Zahirde dünya malı için çok çalışıyor ama gönülden devamlı zikir ve tövbe halinde insanların yardımına koşuyor.

18. BÖLÜM

Nur Gibi Oldun

Dergâhta Akşemseddin üçüncü sülûka girmiş, yemeğini ise yedi günde bir kaşık sirkeye indirmişti. Halvette iken dünya gaileleri ve nefsin isteklerinden kurtulup, Allah'a kulluk çizgisinde gecesini gündüzüne katarak sadece ibadet ederken beyaz olan yüzü hafif solmuş ama manevî bir güzellik de gelmişti. Yemeğini azaltıp yedi günde bir kaşık sirkeye düşünce, Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri müdahale etmek zorunda kaldı.

Bir gün eline bir tas burçak çorbası alarak Akşemseddin'in yanına vardı. Akşemseddin seccadesinde oturmuş, rabıta halinde kendinden geçmişti. Hacı Bayram-ı Veli onu rahatsız etmemek için bir süre bekledi. Akşemseddin, uzunca bir süreden sonra onun geldiğini fark edip seccadeden kalktı ve saygıyla eğilip hocasının elini öptü. Hacı Bayram-ı Veli, çorba dolu tası uzatarak:

-Akşemseddin'im. Bu kadar yeter. Nur gibi oldun, dedi.

Akşemseddin halvet odasından çıkarken, bir kez daha dönüp baktı. Günler boyu bu küçük odada halvette iken, manevî yönden tam bir gönül huzuru hissetmiş, Allah (c.c.)'a yakın olmanın doyumsuz güzelliğini yaşamıştı.

Dışarıya çıkınca, bahçedeki hafif rüzgârlı serin havayı içine çekti. Şeyhinin ardı sıra ağaçlıklı yolda yürürken, baba evinde güven içinde bulunan çocukların rahatlığını hissediyordu. İçinden sürekli şükretmek geliyordu. Gördüğü, yaşadığı her an için devamlı şükretmek... Etrafında gördüğü ağaçlar, çiçekler, yerdeki toprak, gökyüzü, her şey o kadar güzeldi ki... Bu güzellikler içinde şeyhinin ardı sıra sonsuza kadar yürüyebileceğini düşünüyordu. Bu anda Hacı Bayram-ı Veli arkasına döndü ve:

—Allah'ın izniyle bu hep böyle olacak, dedi.

Akşemseddin o anda bu cümlenin gerçek anlamını kavrayamasa da, hep şeyhinin ardınca olacağına işaret etmesinden çok mutlu oldu.

Akşam dergâhta çok muhabbetli bir sohbet oldu. Başta Hacı Bayram-ı Veli olmak üzere, Akşemseddin, Eşrefoğlu Rumi, Akbıyık Sultan, Ak Bedreddin, Baba Nahhaç, İnce Bedreddin gibi birbirinden güzel ve kıymetli gönül sultanları bulunuyordu. Akbıyık Sultan başındaki dervişlik sarığı düştüğünden sonra yıllarca açık gezmiş, bu arada hizmetlerini daha çok artırarak Şeyhinin yolunca gitmişti. Ama o günden, Şeyhi tarafından affedildiğini duyduğu bu güne kadar dergâha gelmemişti. Şeyhinin huzuruna çıkma yüzünü kendinde bulamamıştı. Ne zamanki Efendi Hazretleri ona haber yollamış ve dergâha çağırılmış, işte o zaman affedildiğini anlayarak, iki gözü iki çeşme şükür secdesine kapanmıştı. Daha sonra da hemen Melike Hatunla veda-

laşarak Engürü yollarına düşmüştü. Atı, Akbıyk Sultan'ın sevincini paylaşmak istercesine kanatlanmış uçuyordu sanki. Önünde Şeyhinin gülümseyen yüzü olduğu halde, at sürerek ne zaman geldi Engürü'ye hiç farkında değildi. Şeyhinin kapısına geldiğinde heyecanı son haddindeydi. Şeyhi onun perişan ve gözü yaşlı halini görünce gözleri doldu ve gülümseyerek kucakladı.

—Neredesin Akbıyk Meczub? Özlettin.

Akbıyk Sultan o anda kavuşmanın gönül titreten zevkini, teslimiyetin güzelliğini yaşadı. Sanki yeniden doğmuş gibiydi. O gece sohbette tüm bu duygularla sessiz sessiz o kadar çok gözyaşı döktü ki; ak bıyıkları, aksakalı bu yaşlarla ıslandı. Dergâhtan ayrıldıktan sonra hiç burçak çorbası içmemişti. Sohbetten önce sofrada sadece burçak çorbasını kaşıklayıp, onun zerre zerre damarlarına dağılmasını hissetti. Elbette dağılan çorba değildi, hasret kaldığı Şeyhinin dergâhının muhabbetiydi, kokusuydu.

O akşam sohbetin sonunda Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri:

-Gardaşlarım! Yolumuz Allah (c.c.) ve Resulünün yoludur. Yolumuz gönül yoludur. Hak için halka hizmet uğruna benlikten vazgeçmedir. Her biriniz bulunduğunuz yerlerde bu yolda gidiyorsunuz. Hepinizden biz memnunuz, Allah (c.c.) da memnun olur inşaallah.

Akşemseddin, halvetten çıktığı o gün sanki yeniden doğmuş gibiydi. Bir de üstüne bu sohbet, daha bir güzel olmuştu. Dünya ve ahiretin tüm güzellikleri yağmur gibi üzerine yağıyordu sanki. O akşam orada hocasını dinlerken son nefesine kadar hizmet eri olmak için Allah'a dua etti. Gönülde ve hizmette sevdikleriyle beraber olmak ne güzeldi. Sonra dergâhta bir süre daha kaldı. Hem çevreyi dolaşıp hastaları tedavi ediyor, hem sürekli ibadet halinde Allah'a

daha çok yaklaşmanın tadına varıyordu. Hacı Bayram-ı Veli talebesinden çok memnundu. Bazen dergâhtan birlikte çıkar, Akşemseddin'in tedavi ettiği hastaları birlikte yoklardı. İnsanlar karşılarında Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerini görünce daha bir mutlu olur, hanemize nur yağdı diye sevinirlerdi. Bir akşam dergâhta yine çok sayıda misafir vardı. Yemekler yendi, sohbet edildi, herkes Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin dergâhında olmanın huzurunu yaşarken Hazret:

—Bir büyük hekim ve müderris olarak kapımıza geldi. Kelplerin sofrasına oturacak kadar kendinden vazgeçti ve gönlümüze girdi. Kısa zamanda bu yolun sırlarına vakıf oldu. Şimdi ise ona bir başka yerde hizmet yolu açıldı, dedi.

Orada bulunanlar Akşemseddin'den bahsettiğini anlamıştı. Akşemseddin oradan gitme vakti geldiğini anladı. Şeyhinin dergâhındaki saadetli günler bitmişti. Bir gün bunun olacağını biliyordu. Şimdi omuzlarına irşad görevi de yüklenmişti. Bu zor bir görevdi; ama şeyhi tarafından böyle bir göreve layık görülmek çok güzeldi...

Orada bulunanlardan biri:

—Efendim, dergâhta senelerce bulunup irşadla görevlendirilmeyenler var. Akşemseddin'e ise daha geleli çok kısa bir süre olduğu halde böyle bir görev verildi. Bunun hikmeti ne ola ki, diye sordu.

Efendi Hazretleri bu soruyu bekliyordu. Orada bulunanların çoğunun böyle düşündüğünü biliyordu. Hafifçe gülümseyerek:

—Bu köse ki geldi dergâhımıza yüz sürdü, o andan sonra hiçbir şeyin hikmetini sormadan teslim oldu. Bu yol teslimiyet yoludur oğul.

Ertesi günü sabah namazından sonra camide Hacı

Bayram-ı Veli Hazretleri Akşemseddin'in yanına gelip oturdu. Akşemseddin onu görünce ayağa kalkmak için yeltendi ama o omuzlarından tutarak otur işareti yaptı. Gözlerinin içine bakarak:

—Bu dergâhta eksikliğin çok hissedilecek, ama gönüllerimiz hep birlik olacak, dedi.

Akşemseddin gözyaşları içinde şeyhinin elini öptü, şeyhi de onu bağrına bastı. Dışarı çıktıklarında Veli, dergâha ilk geldiğinde bırakıp, daha sonra hiç binmediği atı ile birkaç parça eşyasını hazırlamış bekliyordu. Akşemseddin onunla da kucaklaştı ve helallik istedi. Veli gülümseyerek, “Helal olsun Efendim, ben de sizinle geliyorum. Hemen vedalaşmayalım.” dedi. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri yoldaşlık etmesi için Veli'nin de onunla gitmesini istemişti.

Dergâhın önü çok kalabalıktı. Sanki bütün Engürü oraya toplanmıştı. Hacı Bayram-ı Veli, Akşemseddin'e dönüp:

—Bu yolun sevgisi, dedi.

Akşemseddin başta Efendi Hazretleri olmak üzere, oğulları, damadı ve diğer arkadaşlarıyla gözyaşları içinde vedalaştı ve dergâhtan ayrıldı. Beypazarı'na gidiyordu. Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinden aldığı ışığı orada yayacak, insanların derdine derman olacaktı. İnsanlar uzunca bir süre yanında yürüyerek ona eşlik ettiler. Dergâha son bir kez baktığında, orada Efendi Hazretlerini gördü, gülümsüyordu. Akşemseddin, gözlerini silerek, “Size layık olmak boynumuzun borcudur Efendim.” dedi.

Önlerinde uzun bir yol vardı. Akşemseddin dergâhta baba ocağında gibi kendini rahat hissediyordu. Şimdi ise bu oaktan ayrılmış, insanların arasında bir başına kalmış gibi hafif bir ürküntü duyuyordu. O anda böyle düşün-

mekten korkup, yüreğinin sıkıldığını hissetti. Sonra hocası geldi gözlerinin önüne, hemen toparlandı. “Kişi sevdiği ile beraberdir.” demiş Hazret-i Peygamber, evvel Allah sonra hocam bırakmayacaktır. Sen gereksiz vehimlere kapılıp sakın hataya düşmeyesin.” diyerek kendini uyardı. O ana kadar hep arkasından gelen Veli atını Akşemseddin’in yanına sürerek yan yana yürümeye başladı. Bir yandan da dönüp gülümseyerek:

—Ne mutlu size ki Efendi Hazretlerinin halifesi oldunuz, dedi.

Akşemseddin de ona gülümsedi ve konuyu değiştirerek:

—Beypazarı bizi bekliyor mudur Veli, diye sordu.

—Eminim bekliyordur Efendim. Beypazarı’ndakiler kıymetinizi bilirlerse başlarına devlet kuşu kondu.

Akşemseddin cevap vermeyerek atını topukladı ve Veli’yi geçti. Kendi ile alakalı bu tür konuşmalardan hoşlanmıyordu. Hayatında bir kez nefesine uymuş, Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerini küçümseyerek hakkında konuşmuştu, ceremesini günlerce çektiği vicdan azabıyla ödemişti. Bu vicdan azabının kör kuyularından evvel Allah yine şeyhinin himmetiyle kurtulmuştu. Bir daha nefesine uyup benliğe kapılmaya hiç niyeti yoktu. Bunun için bu tür övgülere hep kulağını tıkayacak, sadece Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin kutlu yolunda insanları irşad etmek için durmadan çalışacaktı. Gece ve gündüz hep çalışacaktı.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri ise Akşemseddin’den ayrılınca çok üzüldü ama bir taraftan da bu kadar kısa bir sürede böyle yol almasına seviniyordu. Nefise Sultan o akşam eşinin çok üzgün olduğunu biliyordu. Her zamanki güler yüz ve şefkatli sesiyle:

—O ziyaretimize gelir, siz de gider onu ziyaret edersiniz Efendim, dedi.

Hacı Bayram-ı Veli gözleri dolu gülümseyerek:

—Elbette Hacı Hatun. Bundan sonra inşallah daha çok birlikte olacağız, dedi.

Akşemseddin'in ayrılmasından kısa bir süre sonra damadı Eşrefoğlu'nun da dergâhtan ayrılma vakti geldi. O da irşad vazifesiyle İznik'e gidecekti. Abdullah bir akşam eşi Hayrünnisa Hanım'a:

—Hanım, bugün Efendi Hazretleri akşam namazından sonra dervişleriyle yemekte söyledi. En kısa zamanda İznik'e gideceğiz. Bizim de omuzlarımıza büyük bir vazife intikal etti, dedi.

Hayrünnisa Hanım'ın aklına ilk "Ailemden nasıl ayrılacağım?" sorusu geldi. Çocukluğundan beri babasına çok düşküdü. Bütün ailesi de ona öyleydi. Onlardan ayrılma fikri Hayrünnisa Hanım'ı birden çok üzdü. Ama kendini çabuk topladı. Babası böyle söylediyse itaat etmeleri gerekiyordu. Bu sadece eşine yüklenen bir vazife değildi. Kendi de bu vazifede hep eşinin yanında olmalıydı. Aynı annesi gibi...

19. BÖLÜM

O Zat Devlet Düşmanıdır

Osmanlı Sarayı- Edirne...

Sultan 2. Murad, o sabah her zaman yaptığı gibi önce validesi Emine Hatun'un yanına vardı. Henüz yirmili yaşlardaydı ama devlet yönetiminde başarılıydı. Çocukluğunun geçtiği Amasya'da lalası Bayezıd Paşa'nın gözetiminde çok iyi yetişmişti. Özellikle Şeyh Bedreddin isyanının bastırılmasındaki cesareti ve başarısı babası Çelebi Mehmed'i çok sevindirmiş ve "Devletin başından ayrılmamız gerektiğinde, gönül rahatlığıyla oğlumuz Murad'a her şeyi emanet edebiliriz." demişti. Geçen zaman içinde Sultan 2. Murad da babasını haklı çıkarmıştı. Emine Hatun, oğlu içeri girince hemen ayağa kalktı ve güler yüzle ona doğru ilerledi. Sultan Murad:

—Sabah şerifleri hayırlı olsun valide. Sıhhattesiniz inşallah, diyerek hatırını sordu.

—Sağlığınıza duacıyız Sultanım. Buyurun oturun güzel yüzünüzü biraz da yakından görelim.

—Eksik olmayın validem. Eğlenecek vakit yok. Toplantıya bekliyorlar.

Emine Hatun dikkatle oğlunun yüzüne bakarak:

—Nur-ı ayinim, canım oğlum. Sizi epeydir düşünceli görmekteyiz. Yüreğinizi daraltan her ne ise validenize bağışlamaz mısınız?

Sultan Murad gülümseyerek annesinin iki elini de tuttu ve saygıyla sağ elini öptü.

—Her halimizi bilirsiniz değil mi?

—Eee siz cihan sultanı olsanız da, bizim ciğerparemizsiniz. Her halinizi bilir, her derdinizle dertleniriz.

—Canım validem. Siz canınızı sıkmayın. Biz iyiyiz. Evvel Allah'ın sayesinde her dert deva bulur. Şimdi kalın sağlıcakla.

—Peki oğul. Allah yardımcınız olsun.

Sultan Murad her sabah validesiyle böyle görüşmeden günlük işlere başlamazdı. İllaki onun hayır duasını alacaktı. Yoksa işi rast gitmez gibi gelirdi ona.

Son günlerde oldukça sıkıntılıydı. Zira Şeyh Bedredin'den sonra şimdi yine ortada bazı söylentiler dolanır olmuştu. Dediklerine göre Engürü'de Hacı Bayram-ı Veli dedikleri biri çıkmış, neredeyse tüm Anadolu'yu etkisi altına almıştı. Bugün toplantıda bunu görüşeceklerdi.

Sultan Murad salona girdiğinde üst düzey devlet erkânı hazır bekliyorlardı. Hepsisi saygıyla padişahlarını selâmladılar. Sultan Murad herkesin tek tek fikrini sordu. Genelde Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin gönül sultanı

olup, tüm gönül sultanları gibi hak için halka hizmette olduğu yönünde düşünceler vardı. Ama birkaç kişi çok ciddi ve kararlı bir şekilde:

—Sultanım! O zat devlet düşmanıdır. Arkasında bunca seveniyle korkarız ki devletimiz için Şeyh Bedreddin'den daha tehlikelidir, deyince Sultan Murad:

—Devletimizin devamı, tebaamızın huzuru ve dedelerimizden kalan bu emanetin korunması ve en mühimi din-i mübinin selâmeti için ihtimaller göz ardı edilemez. Tez yola çıkıla ve Hacı Bayram alınarak getirile, buyruğunu verdi.

Sultan Murad, bu kararı verirken yüreğinin daraldığını hissetti. Ama bunu yapmasa ileride pişman olabilirdi. Devlet ve milleti korumak adına bazen hoşuna gitmese de yapılması gereken ne varsa yapılmalıydı.

Engürü...

Hacı Bayram-ı Veli sabah namazından sonra, bir süre dergâhın bahçesinde dolaştı. Veli her zaman olduğu gibi evine girmeyip dışarıda şeyhini beklemeye başladı. Hava oldukça ayazdı. Dergâh yüksekçe bir tepenin üzerinde olduğu için çok sıcak havalarda bile burada bir serinlik olurdu. Şimdi yaz ortasıydı ama yine de geceleri çok ayaz oluyordu. Ortalık ancak öğlene doğru biraz ısınıyordu.

Hacı Bayram-ı Veli bahçede bir süre dolaştıktan sonra bir ağacın dibine oturup bir süre rabıtaya daldı. Bahçenin bir köşesinde, bir ağaç altında böyle tek başına olduğu zamanlarda çok huzurlu hissederdi kendini. Gönlündeki muhabbet ateşinden olacak, havanın ayazını hiç hissetmezdi. Bir süre rabita halinde kaldıktan sonra kalktı, yürümeye

başladı. Tüm ağaçların, otların, öten kuşların zikrini duyar gibiydi. Hepsi zikirleriyle Hacı Bayram'ın gönlündeki muhabbetine eşlik ediyorlardı sanki. Hacı Bayram gözyaşları içinde dolaşırken gönlünden gelen muhabbetle dilinden şu dizeler döküldü:

alabım bir şar yaratmış

İki cihan aresinde

Bakıcak Didar görünür

O şarın kenaresinde

Nâgehân ol şara vardım

Anı ben yapılır gördüm

Ben dahi bile yapıldım

Taş u toprak aresinde

şakirtleri taş yonarlar

Yonub üstada sunarlar

Tanrının adın anarlar

Her bir taşın paresinde

Ol şardan oklar atılır

Gelür sineme dokunur

Âşıklar canı satılır

Ol şarın bazaresinde

Şar dedikleri gönüldür

Ne âlimdür ne câhildür

Âşıklar kanı sebildür

Ol şarın kenaresinde

Bu sözümü ârif anlar

Cahiller bilmeyüp tanlar

Hacı Bayram kendi banlar

Ol şarın minaresinde

Daha sonra camiye geldiğinde Veli hâlâ onu orada bekliyordu. Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin geldiğini görünce hemen ayağa kalktı. İçinden, “Efendi Hazretleri bir kat daha nurlanıp güzelleşmiş. Kim bilir neler gördü, neler yaşadı.” diyerek ona doğru yürüdü. Hacı Bayram-ı Veli onu görünce gülümsedi ve:

—Veli hazırlan, ailenle vedalaş, kismetse bir saat sonra burada ol, dedi.

Veli ‘neden?’, ‘niçin?’, ‘nereye gideceğiz?’ diye sormadı. Sadece başını eğip büyük bir teslimiyetle:

—Başüstüne Efendim, dedi.

Hacı Bayram-ı Veli eve geçince kahvaltı hazırlanmış,

oğulları, hanımı, gelinler hepsi onu bekliyordu. Nefise Sultan eşinin hep beraber sofrada olmalarını istediğini bildiği için yanlarında oturmayan iki oğlu ile ailelerini de sık sık yemeğe çağırırdı.

Hacı Bayram-ı Veli dışarıdan gelip de hepsini bir arada görünce çok sevindi.

—İsabet oldu. Hepiniz buradasınız. Biz de uzun bir yola çıkacaktık. Hepinizi görmemiz iyi oldu, diyerek iki yaşlarında olan torununu kucağına aldı ve içeri geçti. Hep birlikte sofraya oturduklarında Ahmed Baba:

—Efendim, validem böyle bir yolculuktan bahsetmedi, nereye gideceksiniz acaba, diye sordu.

—Kismetse Edirne'ye. Hünkârımız istemiş bize de icabet etmek kalıyor.

Nefise Sultan:

—Hemen mi çıkacaksınız Efendim?

—Evet, Hacı Hatun. Kismetse hemen yemekten sonra...

Nefise Sultan başını yere eğdi. Eşini daha önce de birçok kez böyle yolculukları olmuştu. Ama ondan ayrı kalmaya hiç alışamamıştı. Daha gideceğini duyduğu ilk anda özlemeye başlıyordu. Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerine duyduğu muhabbet, bir eşin zevcesine duyduğunun yanı sıra bir müridin şeyhine duyduğu muhabbet gibiydi. Bazen hangisi ağır basıyor diye düşünür cevabını kendi de veremezdi.

Bir saat kadar sonra yola çıktıklarında Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri önde, Veli biraz arkasında gidiyorlardı. Sessiz olan ortamda sadece atların nal sesleri duyuluyordu. Yolda onları görenler saygıyla kenara çekiliyor ve selâm veriyorlardı.

Hacı Bayram-ı Veli de herkese aynı saygı ve sevgiyle gülümseyip selâmlarını alıyordu. Çarşıdan geçerken bir iki esnaf, “Efendim bir soluklanıp soğuk bir şerbetimizi için.” diye davet ettiyse de Efendi Hazretleri:

—Yok, oğul, başka bir zaman inşallah... Bizi bekleyenler var, yazık bu sıcakta bekletmeyelim onları, diye geri çevirdi.

Veli, “Kim bekliyor acaba?” diye merak etse de sormadı. “Nasıl olsa biraz sonra anlarız. Şimdi sorularıyla Efendiyi rahatsız etmeyeyim.” diye düşünüyordu.

Engürü’nün dışında ise Bekir ve Ali adında yirmi-yirmi beş yaşlarında iki adam kendi aralarında konuşarak yol alıyorlardı. Giyimlerinden saray görevlisi olduğu anlaşılıyordu.

Bekir:

—Engürü’ye de az kaldı. Hacı Bayram’ı nasıl bulacağız acaba?

Ali:

—Dediklerine göre dergâhı yüksek bir tepenin üzerindeymiş. Engürü’ye bir girelim, kime sorsak gösterir herhalde.

—Nasıl biri acaba? Sahiden devlete kast eden biri midir ki?

—Valla bilmiyorum ama bir kimse ardına bu kadar kişiyi toplayabiliyorsa her istediğini yapabilir gibi geliyor bana.

Bekir kafasını kaşıyarak:

—Hava da iyice ısındı. Başımıza güneş geçmeden bir an önce varsak iyi olacak.

Onlar böyle konuşarak yol alırken uzaktan iki kişinin onlara doğru geldiğini gördüler. İkisi de atlarından inmiş yularını tutarak yürüyorlardı. Bekir onları göstererek:

—Şu gelenlere bir soralım belki tanıyorlardır.

Biraz sonra yaklaştıklarında Bekir ile Ali de attan indi. Bekir öne doğru eğilip soracakken Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri:

—Bizi almaya geliyordunuz herhalde? Buyurun gidelim, dedi.

Bekir de Ali de şaşkınlıktan bir süre ne diyeceklerini bilemediler. Sonunda Bekir kekeleyerek:

—Şey, Efendim, siz...

—Evet, oğul biz Hacı Bayram'ız diyerek bağlaması için elini uzattı.

Her ikisi de ne yapacaklarını bilemez bir halde duruyorlardı. Tutup saraya götürmekle görevlendirildikleri zat bu olamazdı. Hayatlarında o zamana kadar böyle temiz yüzlü güzel bir insan görmemişlerdi. Konuşurken sanki etrafa inciler saçılıyordu. Bir süre sonra kendini toplayan Bekir telaşla:

—Estağfurullah Efendim. Ne bağlaması, diyerek elini öptü. Ali de saygıyla elini öptükten sonra kenara çekilip:

—Buyurun Efendim, diyerek önden geçmesi için yol verdiler. Veli ile de görüşükten sonra kendileri de yanları sıra yürümeye başladılar.

Veli de hayret içindeydi. “Demek ki erkenden yola çıkmamızın sırrı buymuş. Bakalım daha neler göreceğiz.”

dedi kendi kendine. Şeyhinin yanında olduğu için çok seviniyordu.

Hep birlikte yol alırken Bekir ile Ali, Hacı Bayram-1 Veli Hazretlerini tanıyan ve sevenlerin çokluğuna şaşırıyorlardı. İnsanların onu gördüğü anda yüzlerinde gördükleri sevinç ve gözlerinden okunan muhabbet karşısında çok etkilendiler. Ayrıca azami saygı gösteriyorlardı. Hacı Bayram-1 Veli de onlara bir babanın evladına gösterdiğinden daha fazla bir şefkat ve sevgiyle davranıyordu. Aralarındaki samimiyetin yanı sıra hissedilen saygı da ayrıca çok şaşırtıcıydı. “Bu kadar iyi hasletler ancak bir şeyhi ile müridi arasında bir araya geliyor herhalde.” diye düşünüyorken Hacı Bayram-1 Veli Hazretleri onlara döndü ve gülümseyerek, “Allah için, muhabbetle gönül yolunda birleşmek.” diyerek bu durumu özetledi. Bekir, Ali’ye dönüp baktı. İkisi de böyle bir vazifenin kendilerine verilmesine çok seviniyorlardı. İçlerinden devamlı Allah’a şükrediyorlardı. Bu sayede Hacı Bayram-1 Veli Hazretlerini tanımışlardı.

20. BÖLÜM

Sizin Yolunuz İçin Taçtan da Geçilir Tahttan da

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri, Veli, Bekir ve Ali on sekiz gün süren bir yolculuktan sonra Engürü'den Edirne'ye vardılar. Yolda Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri bazı müritlerine uğrayıp ziyaret etti. Çanakkale'deki Yazıcıoğlu Ahmed Bican ve Muhammed Efendi kardeşler bunlardandı. Çanakkale'de tekkeleri vardı. Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinden ders aldıktan sonra, ona duydukları muhabbetten Muhammed Efendi uzun bir süre uğraşarak, "Muhammediye" adlı bir kitap yazdı. Şeyhini ziyarete gittiğinde kitabı da ona takdim etmişti. Hacı Bayram-ı Veli her iki kardeşte de büyük bir gelecek görüyordu. İnsanlara çok faydalı olabilirlerdi. Kitabı inceledi ve gülümseyerek:

—Oğlum Muhammed! Reslü Kibriya Efendimize layık bu kitabın mübarek olur inşallah. Biz sizin gönül yap-

manızı, gönüllere hizmet etmenizi isteriz, dedi.

Böylece iki kardeşi birden irşad ile görevlendirdi. Bunun üzerine Çanakkale'ye dönen kardeşler denize karşı bu yüksek tepede tekkelerini kurup, insanlara hizmet etmeye, şeyhlerinin dediği gibi gönüllere girmeye başladılar. Tekkeye denizin dalgalarının sesi geliyordu. Muhammed ve Ahmed Bican kardeşler gece boyu ibadet ve zikirle gönüllerini tazelerken, deniz de kendi dilinden zikirle onlara eşlik ediyordu.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri talebelerinin yaptıklarını duydukça çok seviniyor ve Allah'ı şükrediyordu. Şimdi hazır yolları buraya düşünce görmeden geçmek istemedi.

Muhammed ile Ahmed Bican da uzun zamandır şeyhlerini görememenin hasretiyle yanıyorlardı. Bir gün onu karşılarında görünce çok şaşırıldılar. Sevinçten ne yapacaklarını, nasıl ağırlayacaklarını bilemediler.

Veli de dergâhta birkaç kez adlarını duymuştu. Şimdi onlarla tanışınca, "Duyduklarımın hepsi doğruymuş. Ne güzel, ne iyi insanlar. Efendi Hazretlerine layık birer dervişler." diye düşündü.

Hacı Bayram-ı Veli oradan ayrılmadan kardeşlerle yalnız görüştü ve onları tekrar sülûka soktu. Damadı Abdullâh Rumî bir gün Hacı Bayram-ı Veli'ye sormuştu:

—Efendim! Bu sülûka girmelerle manevî olgunluğa erişebilir miyiz? Yoksa devam etmemiz gerekir mi?

—Oğul! Bir veli bin yıl yaşayıp ibadet etse bir Peygamberin topuğuna erişemez. Bu sebepten sülûkta son yoktur.

Edirne...

Edirne'ye vardıklarında Bekir, Sultan'ın huzuruna çıktı ve:

—Hünkârım emriniz üzerine Hacı Bayram'ı getirdik, dedi.

—Nasıl biri Bekir?

—Hiç söylenilen gibi devlete kast eden biri değil Efendim. Yol boyunca öyle çok seveni vardı ki... Çok huzurlu bir yolculuk geçirdik. Hazret tam bir gönül sultanı... Birçok kerametini gördük. Bunun üzerine Sultan Murad:

—Bekletmeyin! Hemen içeri alın, emrini verdi.

Yalnız görüşeceğini söyleyerek bütün görevlilerin çıkmasını istedi. Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerini ayakta karşılamak için kapıya doğru yöneldi. Aslında onu devlete karşı bir isyancı olabilir zannıyla saraya çağırılmıştı ama şimdi önemli bir konuğu karşılayacakmış gibi hareket ediyordu. Bu durumu kendi de anlamış değildi.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri kapıdan girerken gülümseyerek:

—Bizi emretmişsiniz hünkârım, dedi.

Sultan Murad onu görünce çok şaşırıldı. Ünü ve sevgisi tüm Anadolu'ya yayılan Hacı Bayram'ı daha bir gösterişli giysiler içinde, daha yukarıdan bakan biri olarak düşünmüştü. Şimdi karşısında duran bu zatın ise her halinden tevazu akıyordu sanki. Sesindeki canlılık gözlerindeki ışıltı ile sanki odanın havası bir anda değişmiş gibiydi.

Sultan Murad:

—Etağfurullah Efendim. Buyurun, hoş geldiniz, diyerek elini öpmek için eğildi. Hacı Bayram:

—Eksik olmayın Sultanım, diyerek sırtını sıvazladı.

Sultan Murad o gün sarayın bu büyük salonunda Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin nazarına mazhar oldu. Bir per-

vane gibi aşkın ateşine yandı. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri ile karşılıklı sohbetlerinde onun her sözü sanki derdine derman oluyordu. Devleti yönetmek gibi büyük bir yükümlülüğün altında iken Efendi Hazretleri gibi bir ummanla karşılaşmak, onun için dost tarafından gönderilmiş bir hediye gibiydi. Bu ummana kavuşmuşken hemen bırakmak istemiyordu. Birkaç gün sarayda kalmasını rica etti. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri de onun gönlüne nazar etmiş, orada temizlik ve güzelliği görmüştü. Sultanın bu ricasını kırmak olmazdı.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri ile Sultan Murad, o gün akşama kadar sohbet ettiler. Sultan Murad an be an gönlünün açıldığını, ferahladığını hissediyordu. Bu hislerle:

—Sizin yolunuz için taçtan da geçilir, tahttan da dedi.

Hacı Bayram gülümseyerek:

—Sultanım, siz taç ve taht ile ülkeyi yönetip, adaleti yayıyor, din-i mübine hizmet ediyorsunuz, biz de gönüller yaparak. Ne siz bu vazifeden geçebilirsiniz ne de biz.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri şerefine o akşam sarayda bir yemek verildi. Sultan Murad'ın, onu getirmesi için adamlarını gönderdiği günden beri, sarayda nasıl biri olduğu merak konusu olmuştu. Saraya geldikten sonra ise Sultan Murad'ın uzunca bir süre onunla yalnız görüşmesi ve hemen ardından şerefine yemek verilmesi meraklarını daha çok artırdı. Akşam yemekte ise Efendi Hazretlerini görenlerden bazıları, "Hazretin bu kadar çok seveninin olması boşuna değilmiş." diye düşündüler. Birkaç hasetçi ise ona gösterilen bunca ilgiden özellikle padişahın azami saygı göstermesinden hiç hoşlanmadılar.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri gönül gözüyle onların kalplerinin karasını gördü ama hiç itibar etmeyerek diğerleriyle sohbetine devam etti.

Sohbetinde Hacı Bayram, “Adaletle hükmedin. Zulümden uzak durun. Elinizdeki gücü gönüller yıkmaya değil, gönüller yapmaya harcayın, kendi nefsi arzularınız için doğruluktan ayrılmayın.” diyordu. Aslında düşündüklerinde bu, akli başında her hocanın söyleyebileceği sözlerdi ama o söyleyince bir pınardan etrafa saçılan billur taneleri gibi gönüllere işliyor, orayı temizleyip güzelleştiriyordu.

Padişahın ısrarı ile iki ay kadar Edirne’de kaldılar. Bu süre içinde Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri bazı camilerde halka nasihatlerde bulundu. Onlara tasavvuf yolunun güzelliklerini anlattı. Bu güzelliklerden geçerek Allah ve Resulüne kavuşmanın mümkün olacağından bahsetti. “Müslüman elinden ve dilinden kimsenin zarar görmediği insandır.” hadis-i şerif’ini açıklayarak doğru ve dürüst insan olmanın en kısa yolunu anlattı.

—Birlik ve bütünlüğünüzü bozmayın. Fitneye meydan vermeyin. Bir fitne karşısında birleşerek tek vücut olursanız, küffar ve nefsiniz size zarar veremez. Kimseyi incitmeyin. Evlatlarınızı din-i mübin yolunda devletini ve milletini seven insanlar olarak yetiştirin! Gibi nasihatlerde bulunarak gönül yolunun kapılarını açtı.

Bu birkaç gün içinde Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin sevgisi gönüllerde yer etti. Camilerde sohbet sonrası çıkarırken elini öpmek nazarına mazhar olmak için büyük yığınlar oluşturdular. Hacı Bayram-ı Veli’nin yazdığı bazı şiirler dilden dile dolanıp söylenmeye başladı. Özellikle:

N'oldu bu gönlüm, n'oldu bu gönlüm
Derd ü gamınla doldu bu gönlüm

Yandı bu gönlüm yandı bu gönlüm
Yanmada derman buldu bu gönlüm

Gerçi ki yandı gerçeğe yandı
Rengine aşkın cümle boyandı

Kendi de buldu kendi de buldu
Matlabını hoş buldu bu gönlüm

El-fakru fahri el-fakru fahri
Demedi mi âlemlerin fahri

Fakrını zikret fakrını zikret
Mahv u fenada buldu bu gönlüm

Sevda-yı a'zam sevda-yı a'zam
Bana k'olupdur arş-ı muazzam

Mesken-i canan mesken-i canan
Olsa aceb mi şimdi bu gönlüm

Bayrami imdi bayrami imdi
Yar ile bayram eyledi şimdi

Hamd ü senalar hamd ü senalar
Yar ile bayram kıldı bu gönlüm

şiiiriyle gönüllere yar oldu, halk bu şiirde kendini buldu.

Sultan Murad, Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerine gönülden öyle bağlanmıştı ki elinden gelse hiç göndermeyip sarayda kalmasını isteyecekti. Hatta bu isteğini Efendi Hazretlerine söylemiş ama o gülümseyerek:

—Sultanım! Her birimizin vazifesi ayrı... Biz burada kalıp boynumuza borç olan halkımızı ihmal edemeyiz, siz de tacı tahtı bırakıp üzerinize emanet olan tebaanızı... Siz küffar üzerine seferler yapıp, ülkeler fethederek din-i İslâm'ı muzaffer kılın biz de gönül yaparak size yardımcı olalım.

Sultan Murad mahzunlaşarak:

—Bize Resul-i Zîşan Efendimizin yolunun güzelliklerini yaşattınız, muhabbetin özünü gösterdiniz. Biz de size bir hediye vermek isteriz. N'olur Efendim bizi bu hediyeyi vermekten mahrum ve mahzun bırakmayın.

—Esağfurullah Sultanım. Sizin varlığınız bizim için hediyedir. İlla ki ısrar ediyorsanız o zaman, bizim müritlerin askerlik ve vergiden muaf tutulmasını arzu ederiz.

Padişah hemen hiç düşünmeden fermanın hazırlanmasını emreder.

Saraydan ayrılma vakti gelmiştir. Önceki akşam yine bir yemek verilir. Bu yemekte Veli de Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin yanında yer alır. Sultan Murad, onun talebesi olması hasebiyle ona da ayrı bir alaka ve sevgi göstermiştir.

Padişahın bütün saygı ve muhabbetini, halkın ilgisi- ni kıskanan saray erkânından kötü niyetli bir adam üstüne bir de müritleri vergi ve askerlikten muaf tutulunca Efendi Hazretlerine iyice düşman oldu. Ne olursa olsun onu ortadan kaldırmak istiyordu. Bunu yapmak için de o akşamdan başka vakti yoktu. Kendi gibi niyeti bozuk Yakub adında bir

hizmetkârı ayarlayarak, zehirli bir şurup hazırlattı. Yemek sırasında Efendi Hazretlerine, Yakub kendi eliyle ikram edecekti. Karşılığında ise bir kese altını çoktan almıştı.

Yemek sırasında Yakub şerbeti getirdi ve sahte bir saygıyla Efendi Hazretlerinin önüne koydu. Efendi Hazretleri bir şuruba baktı, bir de hazırlayan kişiye ve sonra şurubu aldı.

—Bismillahirrahmanirrahim! Şurubu bize, zehri sahibine, diyerek ağır ağır içti ve bardağı sofraya koyarken, “El-hamdülillah!” dedi. Aradan iki dakika geçmeden hazırlatan kişi olduğu yerde titreyip morarmaya başladı. Bir yandan da iki eliyle boğazını tutuyordu. Herkes daha ne olduğunu anlamadan yere yığıldı ve başı yere gelirken ağzından köpükleri saçıldı.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri yakalanıp, sorguya çekilme amacıyla getirildiği saraydan, başta Padişah 2. Murad olmak üzere tüm Edirne halkının gönlünde yer eden bir “Sultan” olarak ayrıldı. Sultan Murad yolcu ederken:

—Tez vakitte tekrar teşriflerinizi bekliyoruz Sultanım, dedi.

Padişahın validesi Emine Hatun da yolcu edenlerin arasındaydı. Emine Hatun:

—Sizin dualarınıza muhtacız Efendim. Bizi, hele ki Sultan oğlumu gönlünüzden çıkarmayın, dedi.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri gülümsedi ve Sultan Murad’a bakarak:

—Her daim dualarımızda ve gönlümüzde olacaksınız

Sultanım, dedi.

Edirne'nin çıkışına kadar iki görevli ile çok büyük bir kalabalık onlara eşlik ettiler.

21. BÖLÜM

Bizim Köse'ye İyi Bakmışsın

Akşemseddin Beypazarı'na gittikten bir süre sonra Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri ile birkaç talebesi ziyaretine geldi. Akşemseddin mescitte talebelerine ders vermiş, evine doğru giderken yolda karşılaştı. Yanlarında köyün ileri gelenlerinden Hasan Ağa da vardı. Hasan Ağa Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerine gönülden çok bağlıydı. Varlıklıydı ama sadece kendine zengin olanlardan değildi. Her yıl elde ettiği gelirin belli bir miktarını hiç aksatmadan dergâha gönderir, dergâhta Efendi Hazretlerinin eliyle dağıtırdı.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri, Akşemseddin ile beraber Veli'yi de gönderirken, "Ona Hasan Efendi gardaşımıza söyle, Beypazarı'na göz bebeğimizi gönderiyoruz. Ona iyi baksınlar." demişti. Hasan Efendi bu kadar duydu ya artık ona yeterdi. En güzel şekilde Akşemseddin'in kalacağı evi hazırlattı.

Güz ortasıydı. Ağaçlarda kalan sararmış yapraklar hafif bir rüzgâra dayanamayıp dökülüyordu. Köyde kışlık yakacak odunu temin etme, kışlık erzak ve kavurmaları hazırlama gibi yoğun bir hazırlık vardı. Bütün tabiat canlılığını yitiriyor gibi bir hüznün içindeyken Akşemseddin de şeyhinden, dergâhtan ayrılmanın hüznü içindeydi.

Hasan Ağa sabah akşam yemeğinin hazır olacağını söyledi. Akşemseddin ise:

—Eksik olma Hasan Ağa. Böyle düşünmenizden ayrıca çok memnun olduk, lakin buna hiç lüzum yok.

Hasan Efendi fazla ısrar edip, onu huzursuz etmekten çekiniyordu. Ama hocasının emanetine sahip çıkamayıp, onun gönlünü kırmaktan da korkuyordu. Akşemseddin onun hissettiği bu duyguları anlamış, onu daha fazla üzmemek için neşeli bir sesle:

—Hasan Ağa, ben yabancı mıyım? İstedğim zaman gelir, yemeğinizi yerim, dedi de Hasan Ağa da rahat etti.

—Tabi ya. Kapımız her zaman açık, dilediğin zaman buyur.

O günden sonra Akşemseddin, onu memnun etmek için arada bir onlara yemeğe gitti. Hasan Ağa'nın sofrasında misafir eksik olmazdı. Akşemseddin'in geldiği akşamlar ise sofrası daha bir bereketlenir, daha bir mutlu olurdu.

Akşemseddin uzaktan onları görünce heyecandan ne yapacağını şaşırırdı. Sevinçten gözleri yaşarmıştı. Koşar adımlarla gidip hemen hocası Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin elini öptü. O da sevgili talebesini muhabbetle kucakladı. Onun da gözleri dolmuştu. Hasan Ağa da herhalde hepsinden daha mutluydu. Bütün sevdikleri bugün onda olacaktı.

Akşam namazdan sonra Hasan Ağa'nın eşinin yaptığı güzel yemekler yendi. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri Hasan Ağa'ya dönüp:

—Bizim köseye iyi bakmışsınız Hasan Efendi. Yalnız böyle tek başına olmaz. Bir an önce yuvasını kuralım.

Hasan Ağa başını kaldırmadan:

—Baş üstüne Efendim, dedi.

Akşemseddin ise ayrı bir heyecanlıydı. Şeyhi ondan bahsederken, “Bizim” demişti ya bu dünyaya değeri.

O gün Beypazarı'na bir kez daha bahar gelmişti. Akşemseddin, hocası ondan her bahsettiğinde aynı heyecan ve bunun yanında aynı tedirginliği hissederek. Tedirginliği, onun bu teveccühüne layık olamama korkusundandı. Bunun üzerine daha çok çalışır, nefsi ile daha çok mücadele eder, insanların yardımına daha çok koşardı.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin isteği oldu. Bir süre sonra eşraftan birinin gönlü güzel, kendi güzel bir kızıyla evlendi. Hasan Ağa sağdıç olarak yapılacak her işi üstlenmişti. Akşemseddin, dünya evine girmenin heyecanının yanında Şeyhinin ve oğullarının da düğüne gelmesiyle çok mutlu oldu. Düğünden sonra onları yolcu ederken Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri:

—Akşemseddin'im, yuvan huzurlu, ocağın hayırlı olsun. Sevenlerinin yardımına koşarken artık yanında sana destek olan bir eşin de var. Birbirinizin kıymetini bilin, dedi.

Akşemseddin düğünden kısa bir süre sonra evinin yanında müsait olan bir arsaya mescit yaptırmaya başladı. Başta Hasan Ağa olmak üzere kayın pederi ve köyün diğer ileri gelenleri her türlü yardımda bulunuyorlardı. Ayrıca

köylüler kendi işlerinden kalan zamanlarda inşaatında çalışmak için yarışıyorlardı.

Akşemseddin de aynı zamanda çok bilgili ve başarılı bir hekim olduğu için irşad görevini yürütürken bir taraftan da hastaları tedavi ediyordu. Bütün Beypazarı ondan çok memnundu.

Zahireyi öğütmek için komşu köye yakın bir değirmen vardı. Bu değirmeni komşu köylüler işletiyordu. Beypazarlılar, Akşemseddin geldikten sonra ürünlerinin de bereketlerinin arttığını söylüyordu. Gerçekten ürünler artınca onların diğer köyün değirmenine götürmek zorlaştı.

Akşemseddin Hazretleri bu durumu görünce, mescidin yanına bir de değirmen yapılması için ön ayak oldu. Mescit inşaatı ile birlikte yürüyordu. Köylüler başlanılan bir işin imkânsızlıklar olsa bile çok çabuk ilerleyip sonuçlandığını gördükçe çok şaşırıyorlardı. Bir gün Hasan Ağa'nın olduğu bir mecliste bu konudan bahsederken Hasan Ağa gülümseyip:

—Böyle mübarek insanların elinin bereketi bu. Allah Dostları, Allah'ı Dost bilip her işi O'nun rızası için yapıyorlar. Sonunda bizim gibi insanlar da bundan faydalanıyor. Allah Rızası için yola çıkılınca zaten Allah rast getirir.

—Doğru diyorsun Hasan Ağa. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri onu bize nimet olarak gönderdi. Biz de onun kıymetini bilip bu nimete sahip çıkmalıyız. Yoksa maazallah elimizden kaçırırız.

Orada bulunanlardan, "Allah korusun." sesleri yükseldi.

Evet, Beypazarılılar çok memnundu. Öyle ki Akşemseddin geldikten bir süre sonra, başta Hasan Ağa olmak üzere bir heyet oluşturup teşekkür etmek için Hacı

Bayram-ı Veli Hazretlerinin dergâhına gittiler. Giderken de yanlarına hediye nispetinde birçok yiyecek aldılar. Onlar götürüyor dergâha gelen başkaları da faydalanıyordu. Daha fazla olursa, Engürü'de fakirlere dağıtılıyordu. Dergâh manevî bir alışveriş merkezi gibiydi.

Heyettekiler yolda giderken içlerinden birinin Hayrettin adında bir tanıdığına rastladılar. Hayrettin'in evi Engürü'ye çok yakındı. Onları görünce bir iki hoş beşten sonra ayran içmeye evine davet etti. Heyettekiler gerçekten yorulmuştu. Bazıları daveti kabul etme eğiliminde olunca Hasan Ağa karşı çıkarak:

—Biz Şeyhimizi ziyaret için yola çıktık. Niyet böyle olunca daha önce bir yerde oturmak uygun olmaz. Gidelim dostu bir görelim, dönüšte kismet olursa görüşürüz, dedi.

Hayrettin daha fazla ısrar etmedi ama Hasan Ağa'nın ne demek istediğini de pek anlamamıştı. Ne mahzuru olabilirdi ki önce kendilerine gelmenin.

Hasan onun gözlerindeki soru işaretini görmüş gibi:

—Bak gardaş, çok özlediğin, çok saygı ve sevgi duyduğun, bir yakınını ya da sevgilini görmeye giderken bir yerlerde eğlenip vakit kaybetmek ister misin? Sen eğlendiğinde, yanına gittiğin sevgilin, benden daha çok önemsiyor diye sana gönül koymaz mı?

—Tamam da, Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin bu dediklerinle ne ilgisi var?

—İşte o bizim için bir sevgili, Gönümüzün Sultanı. Biz ona gitmeyi niyetimize aldığımız andan beri o da bizi bekler. O mübarek zatı bekletmek olur mu? Sonra gönü kırılırsa cihanı versek yerine getiremeyiz. Daha iyi anlamak istersen sen de gel bizimle.

Hayrettin:

—Tamam, ben de geliyorum, diyerek peşlerine takıldı.

Yolda Hasan Ağa:

—Sen dergâha hiç gidiyor musun?

—Gidiyorum ama çok sık değil. İş, güç fırsat olmuyor.

—Gitmeyi gerçekten istersen Allah'ın izniyle işin de ona göre ayarlanır. O zaman sen ayarladın sanma sakın ha. Sen niyetini doğru tut, Güzel Allah'ım her bir şeyi kolay getirir. Sen bile nasıl oluyor böyle diye şaşırır kalırsın.

—İnşallah Ağa. Allah bize de nasip etsin.

Bir süre sonra dergâha vardıklarında Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri de biraz önce gelmişti. Yanında Veli ve birkaç müridi ile çarşıdaki esnaftan yardımcıları toplamış, birkaç fakire dağıtmışlardı. Geldiklerini görünce gülümseyerek onlara doğru yürüdü ve:

—Hasan Ağa gardaşım, nerede kaldınız. Sizi bekletmeyelim diye işimizi yarım bırakıp hemen döndük, dedi.

Hasan Ağa dönüp, “Şimdi anladın mı? der gibi Hayrettin’e baktı. Hayrettin kan ter içinde kalmıştı. Bunca zamandır seyrek de olsa dergâha gelir, sofrasında, sohbetinde bulunurdu ama şu anki gibi güzel görmemişti hiç Hazreti. Bu bahçede kim bilir kaç kere yürümüştü ama şimdiki gibi kokmamıştı hiç. Hayrettin şimdiye kadar, gözü gönlü kapalı gelip gitmiş sadece el gördülük, adet yerini bulsun diye ziyaret etmişti. Şimdi Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin manasını görüyordu. Maneviyatının zenginliğinin, onun benliğini nasıl kuşattığını fark ediyordu. Hemen öne geçip telaşla Hazret'in elini öptü. Efendi Hazretleri onun sırtını sıvazlayarak:

—Dergâhımıza hoş geldin Hayrettin, dedi. Bu güne kadar bir kez olsun kendisiyle konuşmamıştı. İçinden “Demek ki sadece cismimle buradaymışım. Öz olmayınca Hazret görmedi beni.” diye içinden geçirdi yolda heyetle karşılaştığı için Allah’a sayısız şükrediyordu. Bundan sonra bitmek bilmeyen dünya gailerini Efendi’ye ulaşmak için bir araç olarak kullanacaktı. Dünya gailerini yaşayacaktı ama elde ettiklerini bu yolda harcayacaktı. Tüm gücü ve varlığıyla...

22. BÖLÜM

Bu Kapı Dost Kapısı

Vergi toplama zamanı gelmişti. Vergi memurları Emin ile Asım sabah erkenden kendi sorumlularını sokakta göreve başladılar. Havalar çok sıcak olduğu için “Serinlikte ne kadar yer dolaşsak kârdır.” diye düşünerek her zamankinden daha erken davranmışlardı. Önce sokağın ilk hanesi olan İsmail Ağa’nın kapısını çaldılar. İsmail Ağa otuz yaşlarında, güler yüzlü bir adamdı.

—Ooo buyurun, hoş geldiniz gardaşlar. İçeri geçin de önce bir soğuk ayranımızı için.

—Yok, Ağa, işimiz çok. Önce tahsilâtımızı yapalım, diyen Emin bir yandan da elindeki kâğıda bakıyordu, ne kadar olduğunu söylemek için.

İsmail Ağa neşeli bir sesle:

—Boşuna kendini yorma gardaş. Ben Hacı Bayram-ı

Veli Hazretlerinin ihvanıyım, dedi.

Asım doğru mu der gibi yüzüne bakarken:

—Duymadınız mı gardaşlar? Padişahımız Efendimiz, Efendi Hazretlerinin talebelerine vergi ve askerlik muafiyeti getirdi, dedi.

Emin ile Asım elbette duymuşlardı ama İsmail Ağa'nın onun talebesi olduğuna inanmamışlardı. Çünkü İsmail Ağa'yı bunca senedir tanırlardı, ne namaza gittiğini gören olmuştu ne de dergâha. Hatta zekât toplanırken bile vermemek için bin dereden su getirirdi.

Asım ile Emin daha sonra dolaştıkları tüm evlerden bir kaç hariç aynı cevabı alıp döndüler. Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin Edirne'den döndükten sonra, ona intisap edenlerin askerlik ve vergiden muaf oldukları haberi bütün Engürü'ye yayılmıştı. Aslında onun gerçek ihvanı olanlar; “Bu kapı dost kapısı... Benliğin yok olduğu, dünyevî menfaatlerin ayaklar altına alındığı kapı... Biz maddiyat için bunu kullanmayız.” diye düşünüyor ve kendilerini gizliyordular. Daha sonraki dönemlerde de yine vergi toplanamadı. İş o hale geldi ki Engürü çevresinden vergi ve asker toplanamamasından iktisadî ve askerî sistem bozulmaya başladı. Bu durum padişaha kadar intikal edince, Sultan Murad; Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerine bir name gönderdi. Nameye gayet nazik ve saygı dolu hitap cümlelerinden sonra, Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerini incitmemeye dikkat ederek, müritlerinin gerçek sayısının kaç olduğunu bildirmesini istedi. Nameyi götürme işi yine Bekir ve Ali'ye verildi. Her ikisi de bu görevden çok memnundu.

Yola çıktıklarında Bekir:

—Bahtımız ne kadar açık Ali. Bu vazife sayesinde Efendi Hazretlerini bir daha görebileceğiz, dedi.

—Sorma gardaş. Ben de kaç vakittir, bir bahane

olsa da yine Engürü'ye gitsek diye dua ediyordum. Allah (c.c.)'im kabul etti çok şükür.

Bekir ile Ali Engürü'ye giderken, Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri ile birlikte geçtikleri yerlerde, hep o günleri hatırladılar. Kâh gözleri dolarak, kâh gülümseyerek o uzun yolun nasıl bittiğini anlamadılar.

Dergâhın kapısına geldiklerinde, saraydan çıktıklarından o ana kadar sanki zaten hep buradaymış gibi hissettiler. İkisi de aynı hislerle birbirine bakıp gülümsedi ve Bekir:

—Peygamberimiz “Kişi sevdiği ile beraberdir.” demiş ne güzel söylemiş, dedi.

Bahçede ilk Veli'yi gördüler. Veli de onları görünce hem çok şaşırды, hem de muhabbetle gülümseyerek:

—Hoş geldiniz gardaşlarım. Ne iyi ettiniz de geldiniz, diyerek kucakladı.

Bekir:

—Hoş bulduk Veli gardaş. Nasılsın? Maşallah her gördüğümüzde daha gençleşiyorsun.

Veli boynunu bükerek:

—Estağfurullah. Efendimizin kanatları arasındayız Elhamdilullah.

Ali:

—Eee her gün Efendimizle beraber Veli gardaş. Ona Efendi Hazretlerinin şavkı vuruyordur mutlaka.

Veli kendisinden bahsedilmesinden çok sıkılırdı. Acele ile lafı değiştirerek:

—Uzun yoldan geldiniz. Önce buyurun biraz istirahat edin, diyerek misafirhaneyi gösterdi.

Bekir:

—Yok, Veli gardaş. Hiç yorgun değiliz. Hemen Efendi Hazretlerini görmemiz lazım.

—Peki, nasıl isterseniz... O da zaten yeni tarladan gelmişti.

Ali:

—Tarladan mı? Hazret bir de tarlada mı çalışıyor?

—Tabi ya. Ben bu dergâha geldiğimden beri hiç ak-sattığını görmedim. Herkesle birlikte hiçbir işten geri kalmaz. Bir gün oldukça rahatsızdı. Ben “Efendim çok yoruluyorsunuz. Hem iyi de görünmüyorsunuz. Bugün de gitmeseniz.” deyince; “Olmaz oğul. Nefse aldanıp hizmetten geri kalırsak Allah ve Resulünün huzurunda mahcup oluruz. Yorgunluk ve hastalık geçicidir. Yapılan hizmetler kalır.” dedi. Ben de daha bir şey demedim. Hazret bizden daha iyi bilir.

—Doğru gardaş haklısın.

Bekir ve Ali yemyeşil bahçeden geçerken bir başka huzur duyuyordu. Yaz ortası olmasına rağmen yeşilin bu kadar canlısını çiçeklerin böyle çeşitlisini hiçbir yerde görmemişlerdi. Ağaçlarda kuş yuvaları, yüksekçe bir duvarın üzerinde ise büyükçe bir kuş evi vardı.

Ali:

—Efendinin şefkat eli sadece insanlara değil, tüm mahlûkata uzanmış, dedi.

Veli kuş evindeki leylekleri göstererek:

—Baharda bize misafirliğe gelip, havalar soğuyana kadar gitmezler. Efendim der ki; “Bu dergâhın kokusunu bir kez aldılar ya artık nereye gitseler, dönüp tekrar buraya gelirler, başka bir yerde rahat edemezler.” Bazen sabah

erkenden görürüm, Efendim kendi elleriyle yiyeceklerini, sularını koyar.

İçeride ise Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri tarladan döndükten sonra ikindi namazı için abdestini almış hem dinleniyor, hem de şiir yazıyordu.

O gün tarlada olan bir olaydan çok üzülmüştü. Çalışmaya öğle namazı ve yemek için ara verdiklerinde yaşlıca bir adam ziyaretine geldi. Efendi Hazretleri onu görür görmez tanıdı.

—Buyur Halil gardaş, önce soframıza buyur, diyerek yemeğe çağırdı.

Halil bir yandan sessiz gözyaşı döküyor, bir yandan yemek yemeye çalışıyordu. Kaşığı tutan eli hafif titriyordu. Efendi Hazretleri onun bu halini gördü ama sofradakilerin huzuru bozulmasın diye hiç sesini çıkarmadı. Yalnız arada bir kendi önündeki ekmekten, üzüm ve peynirden ona uzattı. Adam şifa niyetine bu lokmaları yerken uzun zamandır olmadığı kadar karnının doyduğunu hissediyordu.

Yemekten sonra Efendi Hazretleri:

—Hayrola Halil, ne derdin var da böyle için için ağlarsın?

Halil derin derin içini çekerek konuşmaya başladı. Konuşurken sesinin titremesine engel olamıyordu.

—Efendim uzun yıllar önce ziyaretinize gelmiş, ticarete başlayacağımı söylemişim. Siz de bana bir altın vererek; “Bu senin bereketin olsun.” demiştiniz. O altınla ticarete başladım. Zamanla malım arttı. Evlendim. Üç oğlum oldu. Hanımım, oğullarım büyüyünce sık sık dergâha gelirdi ama ben işlerin çokluğundan hiç gelemedim. Ama Allah (c.c.) biliyor ya hep gönlümdeydiniz. Allah kısmet etti oğullarımı peş peşe everdim. Ama geçenlerde biri askerde

şehit oldu, biri de hastalıktan öldü. En küçükleri ise okumak için önceden baba ocağından ayrılıp Aksaray'a gitmişti. Onu orada evermiştik. Oğullarım ölünce eşleri de baba evlerine geri döndüler. Ben de o acıyla işe güce bakamaz hale geldim. İş güç de yitti. Şimdi sadece oturduğumuz bir ev ve bir küçük dükkânım kaldı.

Halil bunları anlatırken gözünden yaş değil de kan akıtıyordu sanki.

—Dünya işi için bir gün bile ziyaretinize gelemeyen şimdi ne evlat kaldı ne de iş. Hanım ana olduğu halde, benden daha müsterih. Bana; “Herif, Efendi Hazretlerinin kapısına git. Huzuru, dertlerinle baş etme gücünü orada bulursun inşallah.” diyor. Ben de “ne yüzle giderim hanım.” diyorum ama o vazgeçmeden; “Öyle deme herif. Efendi Hazretleri kapısına geleni hiç geri çevirmez. Onun öyle merhametli yüreği var ki her derde deva olur inşallah.” diye zorluyordu. Ben de dayanamayıp geldim. Sizden başka dayanacak bir kapım yok.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin de gözleri doldu.

—Evet, Safiye Hatun'u biliriz. Muhabbetli bir ihvanımızdır.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri Halil'in kötü bir niyeti olmadığını bilirdi. Evet, Halil dergâha hiç gelmezdi ama etrafındakilere çok yardım ederdi. Yardım etmesi için ona kimi gönderdiyse, o hiç boş çevirmemişti. Bu kapıya duyduğu muhabbet ona ayandı. Halil'in sırtını sıvazlayarak:

—Senin acın bizim yüreğimizi de yaktı Halil. Ama hayır görünende şer, şer görünende hayır vardır. Allâhü Teâlâ seni Habibi'nin imtihanına tabi tutmuş. Sen de Habibullah'ı örnek alarak buna sabredeceksin değil mi?

Efendi Hazretlerinin her sözüyle Halil'in yüreği biraz daha ferahlıyordu sanki. Efendi Hazretleri:

— Oğlum, hocamız Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin göz bebeği Yusuf Hakiki Hazretlerinin memleketindeymiş. Sen de buralarda kalma artık. Hanımını da al, onun yanına git. Bu yaştan sonra yalnız kalmayın, dedi ve cebinden bu defa iki tane altın çıkararak Halil'e verdi.

—Bunu da yol parası yapın.

Halil gözleri dolarak kalktı ve Efendi Hazretlerinin elini öptü.

—Allah sizden razı olsun Efendim. Aciz Halil'in daralan gönlü yine sizin kapınızda ferahladı. Yalnız sizden bir ricamız daha olacak. Bir evim ve küçük bir dükkanım var. Müsaade ederseniz ben de onları bağışlamak istiyorum. Gayrı siz bilirsiniz ne edeceğinizi.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri elini Halil'in omzuna koyarak:

—Allah hayrını kabul etsin Halil. Sizi Baba Yusuf'a gönderiyorum. Şeyhimin oğlu, arkadaşım, dostum Yusuf Hakiki'ye. Gidince doğru onun kapısına var ve selâmımızı söyle. Bir daha da o kapıdan ayrılma.

—Baş üstüne Efendim.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin yufka yüreği Halil'in acısıyla acılanmış, Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri ve oğlunu hatırlayınca da bir tuhaf olmuştu. Şeyhini ne kadar da çok özlemişti. Tüm bu duyguların tesiriyle dergâha döndüğünde şu şiiri kaleme aldı:

Hiç kimse çekebilemez

Pekdir feleğin yayı

Derdine gönül verme

Bir gün götürür vayı

Gelür güle oynaya
Aldar seni çapüktür

Bir bunculayın fitne
Kande bulur arayı

Bir fani vefasızdır
Kavline inanma hiç

Gâh yohsulu bay eyler
Gâh yoksul eder bayı

Çün yüzünü döndürdü
Bir lahza karar etmez

Nice seri pay eder
Döner ser eder payı

Denir vâhid vahdette
Kesretde kanı tefrik

Hızr ermedi bu sırra
Bildirmede Musa'yı

Hayran kamu alimler
Bu maninin altında

Kaf'dan Kaf'a hükmeden

Bilmez bu muammayı

Miskin *Hacı Bayram* sen

Dünyaya gönül verme

Bir ulu imarettir

Alma başa sevdayı

Tam yazmayı bitirmişti ki önde Veli, arkada Bekir ve Ali olduğu halde içeri girdiler. Hacı Bayram-ı Veli onları görünce çok sevindi.

—Buyurun gardaşlar. Bize Edirne'nin kokusunu getirdiniz, diyerek karşıladı onları.

Onlar ise saygıyla ellerini öptükten sonra Bekir:

—Efendim, hünkârımızdan size bir name getirdik, diyerek mektubu uzattı.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri okuduktan sonra:

—Gardaşlar, birkaç gün burada kalın, biz hünkârınızın isteğini yerine getirince sizi yolcu ederiz, dedi.

Bekir ile Ali'nin sevincine diyecek yoktu. Onlar için birkaç gün dergâhta kalmak, bulunmaz bir nimetti.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri ise hemen ertesi günü birkaç talebesiyle birlikte her tarafa haber yolladı. Haberde yarın Efendi Hazretlerinin bütün ihvanları Kanlıgöl'de toplanmaya çağrılıyordu.

Ertesi günü sabah erkenden “Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin ihvanıyım” diyen herkes Kanlıgöl'de toplan-

maya başladı. İnsanların çoğu meraktan geliyordu. Kimileri de, “Onun müridiyim.” demekle edindikleri kazanımlara bir yenisi ekleneceği umuduyla gelmişti.

Halil ile Hanımı da hemen o gün hazırlanmış ertesi günü yola çıkacaklardı. Ama yola çıkmadan önce, Efendi Hazretlerini son bir kez görüp vedalaşmak istediler. Safiye Hatun Efendi Hazretlerinin verdiği karara çok sevinmiş, Halil’e, “İyi ki Efendi’ye gittin. Bak ne güzel yol gösterdi.” diyerek Allah’a çok şükretmişti. Tüm ihvanların Kanlıgöl’de toplanacağını duyunca, onlar da oraya gelmişlerdi.

Gelenler, büyük bir çadırın kurulu olduğunu gördüler. Merakları bir kat daha artarak:

—Bu çadır da ne? Hazret ne yapmak istiyor acaba? diye birbirlerine sormaya başladılar. Kalabalıktan büyük bir uğultu yükseliyordu. Biraz sonra Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri çadırdan çıktı. Elinde büyük bir satır vardı. Susmalarını için iki kolunu birden kaldırıp, “Susun!” işareti yaptı ve yüksek sesle:

—Bugün bizim kapıya bağlı olanların kurban olması günüdür. Sizler mademki bizim ihvanımızsınız, o zaman bu yolda seve seve canınızı feda edersiniz. Şimdi canını feda edecekler sırayla çadıra girsin, dedi.

Topluluktan, “Nasıl olur? Canımızı mı vereceğiz?” uğultuları yükselirken Halil karısına dönüp:

—Tam yerine gelmişim. Efendimin yoluna feda olmayan canı ben neyleyim, dedi ve kalabalıktan sıyrılıp sevinç içinde çadıra doğru yürümeye başladı. O biraz ilerlemişti ki Safiye Hatun:

—Bu durumda bize de durmak yaraşmaz. Bu yola giren canlar şen olur diyerek eşinin arkasından yürümeye başladı. Her ikisi de sevinç ve heyecan içindeydiler. Ha-

lil arkasını dönüp de eşinin de geldiğini görünce sevgiyle gülümsedi. İnsanlar ise, “Bunlar aklını kaçırmış, göz göre göre ölüme gidiyorlar.” diye söylenip merakla beklemeye başladılar.

Çadıra girdiklerinde Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri:

—Bizi yanılmadınız Halil gardaş. Hoş geldiniz dedi.

Halil gözleri dolu başını eğerek:

—Sayenizde Efendim. Biz bıraksak da siz bırakmadınız bizi. Şimdi hem malımızın, hem de canımızın tapusu sizindir, dedi ve kuşağından iki tane kâğıt çıkarıp uzattı. Bunlar ev ile dükkânın tapularıydı. Sonra da yere diz çöküp boynunu vurulmak üzere ileri doğru uzattı. Hanımı da aynı hareketi yaptı. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri gözleri dolarak omuzlarından tuttu ve ayağa kaldırdı.

—Aldık, kabul ettik Halil gardaş, dedi ve çadırın arka tarafında bulunan Veli’ye işaret etti. Veli elinde bir koçu tutarak kesmek için hazır bekliyordu. Efendi Hazretlerinin işareti üzerine Veli koçu yatırıp, “Bismillah!” diyerek kesti. Koçun kanı süzülerek çadırdan dışarı doğru aktı. Beklemekten sıkılan halk kanı görünce dehşete kapıldılar ve:

—Adamla kadını gerçekten kestiler. Dedikleri doğruymuş, diye bağırarak kaçmaya başladılar. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri, çadırdan çıktığında onları kaçarken gördü ve:

—Sahte muhabbet, can korkusuyla kayboldu gitti, dedi.

Dergâha dönünce hemen bir name yazdı.

“Devletlüm:

Bize hitaben yazdığınız kıymetli nameyi aldık, bahti-

yar olduk. Engürü'deki menfi gelişmeler bizi de ziyadesiyle üzmüştür. Size gerçek sayıyı bildirip, memurlarınızın ona göre vazife yapmasını dileriz. Biz burada devlet ve milletimizin bekası ve huzuru için çalışırken, onların zarar görmesi asla kabul edemeyeceğimiz bir durumdur. Üstelik de bizim kapı kullanılarak yapılırsa çok daha vahimdir. Size güvenle bildiririz ki asker ve vergi muafiyeti açısından bizim bir buçuk ihvanımız vardır. Bu böyle biline ve buna göre hareket edile.”

Sonsuz hürmet ve muhabbetlerimizle

Engürülü Hacı Bayram-ı Veli

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri nameyi Bekir'e verdi ve yolcu ederken:

—Sultanımıza çok selâm söyleyin. Sağlığı ve muvafakiyetleri için her zaman duacıyız. En kısa zamanda inşallah ziyaretine gelmek isteriz, dedi.

Onları yolcu ettikten sonra Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri de hemen o akşam hazırlanmaya başladı. Nefise Sultan onun hazırlanmasına yardım ederken çok mahzun bir hali vardı. Bu durum eşinin gözünden kaçmadı. onu öyle görünce kendi de üzülmüştü.

—Hacı Hatun, sen de hazırlan beraber çıkalım yola. Uzun zamandır Hayrünnisâ'yı da görmüyorsun. Sen orada kalırsın, dönerken İznik'e uğrar beraber döneriz inşallah, dedi.

Nefise Sultan buna çok sevindi ama:

—Dergâhtan bu kadar uzun süre ayrılmak olur mu ki Efendim? İşler ne olacak?

Hacı Bayram-ı Veli gülümseyerek:

—Oğlanlar, gelinler var. Hem Veli'nin hanımı da her işe bakabiliyor. Evelallah bir şey olmaz. Haydi, sen de hazırlan. Sabah erkenden çıkacağız inşallah.

—Şey Efendim, Hayrünisa'ya, torunlara birkaç parça hediye alsaydık.

—Yoldan alırsın Hacı Hatun. Sen şimdi bunları düşünme.

Edirne...

Sarayda ise Sultan Murad, Mimar Muslihiddin'i çağdırtmış görüşüyordu.

—Mimar başı, bilirsin ki Ergene'ye bir köprü yaptırma isteğimiz vardır.

—Evet Devletlüm.

—İşte o köprü için tasarladıklarını hemen çizmeye başla. Ergene Çayı ve etrafı Osmanlı Tabası'nın hizmetinde olmalı.

—Haklısınız Sultanım. Yalnız köprü ile beraber etraftaki bataklıkları da kurutmak lazımdır.

—Onu da düşündük Mimar başı. Bataklıkları kurutulup, ekilen tarlalar haline gelecek. Sonra da rahat evler yapılarak kasaba oluşturulacak. Ergene Kasabası. Orası bir Türk kasabası olacak. O çevre artık Osmanlı'nın başını ağrıtmayacak inşallah.

Engürü'de ise sabah erkenden yola çıkıldı. Hacı Bay-

ram-1 Veli Hazretleri, Nefise Sultan ve sadık derviş Veli olduğu halde önce Beypazarı'na uğrayıp Akşemseddin'i aldılar. Birlikte tekrar yola çıkıp Bursa'ya doğru yollandılar.

23. BÖLÜM

Gelirseniz Memnun Oluruz Emir'im

Emir Sultan Hazretleri sabah namazından sonra eve geldiğinde eşi Hundi Fatıma Sultan hasta yatıyordu.

—Ne oldu Sultanım. Rahatsız mısınız? diyerek başucuna geldi ve gayri ihtiyari elini alnına koydu. Eşi ateşler içinde yanıyordu.

—Hasta olduğunuzu neden söylemediniz? Camiye gitmez size bir hekim getirirdim.

Hundi Fatıma Sultan gülümsemeye çalışarak:

—O kadar mühim değil Efendim. Daha erken, biraz vakit geçsin hekimi çağırırız. Belki o zamana kadar iyileşirim.

—Yok, Sultanım beklemenin bir manası yok. Ben hemen getiririm hekimi.

—N'olur Sultanım. Önce yemeğimizi yiyelim. Belki iyileşirim.

Emir Sultan daha fazla ısrar edip eşini yormak istemedi. Kahvaltı hazırlanana kadar başucunda biraz şifa ayetlerinden okudu. O okudukça Fatıma Sultan ferahlıyordu sanki. Sonunda okuduğu suyu şifa niyetine kendi elleriyle eşine içirdi. O sırada kahvaltı da hazırlanmıştı zaten. Birlikte kahvaltılarını yaptılar. Hundi Fatıma Sultan eşini üzmemek için zorlayarak da olsa biraz yedi.

Yemekten sonra kendini az da olsa iyi hissetmeye başladı. Her ikisi de iyice yaşlanmışlardı ama yaşlarına göre çok dinçlerdi. Sürekli hayır işlerinde ve hizmet halinde olunca yaşlanmıyordu insan. Hundi Fatıma Sultan eşine:

—Maşallah hâlâ sizi tanıdığımdeki gibi genç ve sağlıklı görünüyorsunuz, der; o da gülümseyerek:

—Ben mi yoksa siz mi, diyerek eşine iltifatta bulunurdu. Hundi Fatıma, hem Emir Sultan'ın eşi, hem Yıldırım Bayezıd'ın kızı olma vakar ve güzelliğini üzerinde çok güzel taşıyordu. Eşi gibi gönüllere hizmet eder, hayır işlerinde birbiriyle yarışlardı.

Kahvaltıdan sonra kapıları çalındı. Emir Sultan:

—Hizmetçi duymadı herhalde, diyerek kalkıp kapıyı kendisi açtı. Karşısında birden Hacı Bayram-ı Veli Hazretleriyle Akşemseddin'i görünce hem çok şaşırdı, hem de sevindi. Muhabbetle birbirlerini kucaklarken, Hacı Bayram-ı Veli:

—Habersiz geldik, misafir kabul mü, dedi gülerek.

Emir Sultan:

—Ne demek Bayram'ım. Gelişinizle hanemiz şerefledi. Buyurun burası sizin eviniz, diyerek içeri buyur etti.

Veli içeri girmek istemedi ama Emir Sultan:

—Gel Veli gardaş, gel. Sen de konuğumuzsun. Sıkılma.

Emir Sultan, Akşemseddin'i de kucaklarken:

—Daha bir nurlanıp, daha bir ak olmuşsunuz. Hacı Bayram'ın nuru vurmuş yüzünüze, dedi.

—Eksik olmayın Efendim.

Emir Sultan öne geçip yol göstererek Onları selâmlığa aldı. Nefise Sultan ise harem kısmına alınmıştı. Erkek misafirlerin ağırlandığı selâmlık, büyük bir salon ve yatılı misafir için iki yatak odasından oluşuyordu. Yatak odaları da oldukça büyüktü. Yatakların bulunduğu kapaklı birer dolap ile yine dolap şeklinde bir kişinin yıkanabileceği kadar büyüklükte bir kurna ile musluktan oluşan küçük bir banyo vardı. Yerde kibleyi göstermek amacıyla serili bir seccade, take ve duvarda asılı temiz bir cübbe vardı. Seccadenin arka tarafına gelen duvar boyunca yer minderi diziliydi. Odaya misafirlerin rahat etmelerini sağlayacak huzur dolu bir sakinlik hâkimdi. Misafirlerin ev sahibiyle görüştüğü salonda ise üç duvarı boyunca sedir döşeliydi. Bir duvarda duvara gömme olarak yapılmış el işçiliğiyle zengin raflar vardı. Bu raflarda dünyanın her yerinden âlimlerin yazdığı kitaplar, Kuran-ı Kerim'ler diziliydi. Emir Sultan'ın kütüphanesi çok zengindi. Medrese öğrencilerinden birçoğu bu kitaplardan yararlanmak için evine gelir, o da babacan tavırları ve her zamanki içten gülümsemesiyle onlara çok yardım ederdi. Tabiri caizse Emir Sultan Bursalılar için gerçek bir sultandı. Evinin şehrin biraz dışında olması nedeniyle onu sık sık göremedikleri için, sevenleri çocuksu bir mahzunluğa düşerdi. Bazen de tesadüfen kendi mahallelerinde rastlayınca "Hızır Aleyhisselâm'ı" görmüş gibi sevinirler, ona nasıl saygı ve sevgi göstereceklerini şaşırırlardı. Zaten ince uzun boyu, yaşlı olmasına rağmen çok güzel yüzü ve krem renkli cübbesiyle

Hızır Aleyhisselâm'a benziyor diye aralarında konuşurlardı.

Emir Sultan misafirlerini salona alırken, “Buyurun Efendim.” diye kenara çekilip yol verdi. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri önden girerken:

—Burası hiç değişmemiş. Aynı hocamın ekmek sat-
tığı zamanlardaki gibi... O zaman da beraber gelip birlikte
huzur dolu saatler geçirmiştik.

Oturup karşılıklı hal hatır sorulduktan sonra, Hacı
Bayram-ı Veli:

—Edirne'ye gidiyoruz inşallah. Bizimle gelerseniz çok
memnun oluruz Emir'im, dedi.

Emir Sultan “Emir'im” sözünü duyunca içi bir tuhaf
oldu. Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri de ona hep “Emir'im”
derdi. Birden gönlünde ona karşı derin bir hasret hissetti.
Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerini ve onunla birlikte geçirdikleri
günleri sık sık hatırlar, yüreğinde aynı hasreti his-
sederdi. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri onun halinden Şeyh
Hamid-i Veli Hazretlerini düşündüğünü anlamıştı. Birkaç
kez o da hocasının, “Emir'im” diye hitap ettiğini duymuştu.
Emir Sultan'ın yaş dolu gözlerine bakarak:

—Hocamı biz de çok özledik. İnşallah esas vatanı-
mızda kavuşuruz birbirimize, dedi. Emir Sultan gülümse-
yerek:

—Dostlar birbirinin halinden anlar. Sizinle Edirne'ye
gelmeyi çok isteriz ama Hundi Fatıma biraz rahatsız. Onu
bu halde bırakmak içimize sinmez. Akşemseddin:

—Müsaade ederseniz bir muayene edelim. Belki mü-
him bir şey değildir, deyince Emir Sultan çok sevindi.

—İyi olacak hastanın ayağına Akşemseddin gibi bir
hekim geldi Elhamdülillah, diyerek ayağa kalktı ve önden

geçerek Akşemseddin'e yol gösterdi. Önce kendisi girip, Hundi Fatıma'ya haber verdi. Daha sonra Akşemseddin uzun uzun muayene etti ve sonunda:

—Kusma var mı, diye sordu.

Hundi Fatıma Emir Sultan'a baktı ve çocuk gibi suçlanarak:

—Evet Efendim. Sabaha kadar birkaç kez oldu, dedi.

Emir Sultan:

—Neden bana haber vermediniz Sultanım, deyince:

—Rahatsız etmek istemedim Efendim.

Emir Sultan birçok geceler olduğu gibi, o gece de sabaha kadar ibadet etmişti. Hundi Fatıma da rahatsızlanmış ama onu ibadetinden alıkoymamak için söylememişti. Akşemseddin muayenesi bittikten sonra:

—Eşiniz akşam yediği bir şeyden zehirlenmiş, gece kusmasıyla büyük bir kısmını atmış. Şimdi hazırlayacağımız bir ilaçla geri kalanını da atarız inşallah. Daha sonra Akşemseddin Veli'yle birlikte ilaç hazırlamak için, Bursa'nın aktarlar çarşısına gitti. Onların ardından bir hizmetçiyle Akbıyık Sultan' a haber salıp Emir Sultan'ın davetini bildirdiler. Akbıyık Sultan davet haberini alınca:

—Emir Sultan böyle gündüz gözüne davet etmez. Gönlüme yar kokusu geliyor, diyerek Melike Hatun'la vedalaştı ve atına atladığı gibi Emir Sultan'ın evine vardı.

İçeri girip de şeyhini görünce, “Yanılmamışım. Kendinden önce kokusu geldi.” diye düşünerek gözleri doldu. Saygı ve muhabbetle eğilerek elini öptü. Hacı Bayram-ı Veli gülümsedi ve:

—Aksultan nice dir gönlümüzden geçiyordun. Kıs-

met bugüneymiş.

Akbıyık Sultan cenneti verseler bu kadar sevinirdi ancak. Hiç ummadığı anda şeyhini görmüştü. Bu ne büyük bir saadetti. O daha bu buluşmanın sarhoşluğu içindeyken, Akşemseddin çarşıdan döndü. İki arkadaş da hasret ve muhabbetle kucaklaştılar. Emir Sultan'ın hanesinden, buram buram muhabbet taşıyordu sanki. Güneş Bursa'da o gün bir başka parlıyordu. Derviş Veli de bu ortamda olduğu için sürekli şükrediyordu.

Akşemseddin büyük bir titizlikle ilacı hazırladı ve içirmesi için Emir Sultan'a verdi. Daha sonra hep beraber ikinci namazı için camiye gittiler. Emir Sultan'ın evi camiye çok uzaktı. Yolda hepsini birlikte görenler "Maşallah, Bursa'ya nur üstüne nur yağıyor." diye seviniyorlardı. Önde Hacı Bayram-ı Veli ile Emir Sultan, hemen arkalarında Akşemseddin ile Akbıyık Sultan ve onların bir adım gerisinde Veli... Hepsi birbirinden güzel görünüyordu. Camiye girince Hacı Bayram-ı Veli ilk günü düşündü. Hocası Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri açılış hutbesini verirkenki hali geldi gözlerinin önüne. Fatih'a'nın tasavvufî yedi değişik tefsirini yaparken ne güzeldi. Konuştukça insanların gönlüne dolup, orayı gül bahçesine çevirmesi ne güzeldi. Cemaatin gözyaşları içinde büyük bir umut ve sevgiyle caminin üç kapısında da aynı anda Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin elini öpmesi ne güzeldi. Sonra da beraber üç yıl süren hac yolculuğu hepsinden güzeldi. Ama sonra da ayrılık anı...

İşte o an gelince gözlerinin önüne, yüreğinin hasretle titrediğini hissetti. Gözyaşlarına hâkim olamadı. Onun bu hali Emir Sultan'a da sirayet etti. O da benzer duygular içindeydi. Hacı Bayram-ı Veli gülümseyerek döndü ve Emir Sultan'ın elini sıktı.

—O gün ne güzeldi değil mi Emir'im?

—Evet ya Hazret... Allah'a hamd olsun bize o günleri gösterdi.

Akşam Hundi Fatıma artık iyice iyileşmiş, hatta konuklar için yemek hazırlanırken Nefise Sultan'la birlikte yardım bile etmişti. Akşam sofrada çok kalabalıklardı. Onların geldiğini gören, duyan ziyaretlerine gelmişti. Sofra tam bir Sultanlar Sofrasıydı. Bu sofrada nurdan bir ırmak halinde muhabbet dağıtılıyor, bu muhabbetle gönüller yıkanıp paklanıyordu. Yemekten sonra sohbeta geçildiğinde Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri:

—Gardaşlarım! Bizim kapımız yokluk kapısıdır. Bu eşikten girerken, hamama girer gibi benlikten soyunmak gerekir. Zerre kadar nefis karışırsa, umman kadar muhabbet kurur kaybolur. Bu kapıyı menfaat, şan, şöhret için kullanırsanız, işte o zaman iki cihanda da huzur bulamazsınız. Hocam Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri, “Şöhret afettir.” demiş ve Ulu Cami'nin açılışından sonra gösterilen ilgi üzerine, hemen Bursa'yı terk etmiştir. Biz de isteriz ki kapımıza gelen yolumuzdan gitmeye çalışanlar, benliğini tamamen bırakıp öyle gelsinler. Herkes kendine bir baksın ve düşünsün. Böyle yapabiliyorsa eğer, bu yola gerçekten girmiş olur. Niyetinde kıl kadar bir eğrilik varsa, Allahü Teâlâ onu ayağına dolaştırır.

İnsanlar kendi iç muhasebesini yaparken Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri devam etti.

—Her işimizi Allah rızası için yaparız. Zahirde dünya malı ile uğraştayızdır ama gönlümüz Hak iledir. Allah ve Habibi'nin nuru yüzü suyu hürmetine dönen bu devranda, cümle mahlûkat yaratıcısını minnetle tespih ederken, bize sunulan sayısız nimetlerin şükrünü ne kadar edebiliyoruz? Eğer bir nimete kavuşmuşsak bunun hikmetini

kendimizden değil, Allah'tan bilmemiz lazımdır. Allah bizi bazı nimetlere gark ederken, onu ne kadar Allah yolunda harcadığımızla imtihan eder. Eğer gönlü zengin, eli bol bir insansanız, elbette ki Allah yolunda sarf edersiniz. Ama bunu sarf ederken, “Bak ne kadar cömert. Hep dağıtıyor, yardım ediyor.” gibi öven sözlere iltifat etmeyin. Bırakın sizi Allah övsün, zira övmek de övünmek de ancak Yüce Allah'a mahsustur.

Benlikten soyunmak ve bu kapıya mensup olmak... İşte gerçek dervişler ancak onlardır. Hal ehli olanlardır. Şeyhinin haliyle hem hal olanlardır.

Orada bulunanlar dinledikçe gönül huzuru buluyor, daha çok konuşmasını istiyorlardı. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri de hâsıl olan muhabbetin de etkisiyle konuşmasına devam etti.

—Bir veli bir yere gönderiliyorsa, Allah'ın rahmeti kat kat oraya iniyor demektir. Oranın bereketi ve güzelliği artar. Gerçek manada temizliğe uzanır. Temiz bir kalp ve temiz bir ruh. Ama o veliye sahip çıkıp, hüsnü niyetle yolundan gidilirse... Bu kapılar Allah'a giden yolun kapısıdır. Zerre kadar şüphe ve kötü niyet insanı yakar ve ahirini berbat eder.

Bu şekilde gece çok güzel bir sohbet oldu. Haremde ise Hundi Fatıma Sultan, Nefise Sultan ve ziyaretine gelen diğer hanımlar birlikte sohbet ettiler. Hundi Fatıma, Nefise Sultan'ı ağırlarken azami saygı ve ihtimam gösteriyordu. Hizmetçinin getirdiği ikramlıkları onun elinden alıp kendi eliyle ikram ediyor, Nefise Sultan ise:

—Kendinizi yormayın Efendim, henüz iyileşmediniz, diyerek tedirgin oluyordu.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri her zaman derdi:

“Gerçek zenginlik gönül güzelliği, maneviyat zenginliğidir.” Bugün Hundi Fatıma'nın hareketlerinde bunu açıkça görüyordu. Hundi Fatıma eşi Emir Sultan gibi maneviyat deryasına gark olmuş bahtiyar insanlardan biriydi. Böyle bir insanın konuğu olmak da ayrıca mutluluk vericiydi.

Yataklara çekilmeden önce Nefise Sultan, Hundi Fatıma'ya:

—Siz de bizimle gelseniz ne güzel olur. Ben kızım Hayrünnisa'da kalacağım. Siz de istediğiniz kadar kalırsınız. Sonra isterseniz sizi torunlarımdan biriyle göndeririz buraya, dedi.

—Sağol arkadaşım. Teklifin beni çok mutlu etti. Ama önce Emir'ime bir sormam lazım. Kabul ederse inşallah birlikte çıkarız.

—İnşallah bacım. Doğrusu buna çok seviniriz.

Sabah erkenden kahvaltı hazırlanmıştı. Hundi Fatıma da eşine sordu, ondan, “İyi olur Fatıma'm, size de değişiklik olur. Birkaç gün sonra çocuklardan biri gelir, sizi alır inşallah.” cevabını alınca çok sevindi.

Onlar henüz kahvaltıya oturmuşlardı ki Akbıyık Sultan da eşiyile vedalaşıp geldi. Hepsinin gönlünde dostların kavuşmasından doğan bir sevinç vardı. Veli de bu sevinçten kat kat nasibini alıyordu.

Görenlerin gıpta ile baktığı katile, kahvaltıdan hemen sonra yola çıkıp akşama doğru İznik'e vardı. Hayrünnisa Hanım ile eşi Abdullah hiç beklemedikleri anda onları görünce hem çok şaşırdılar, hem de sevindiler. Hayrünnisa uzun zamandır ailesini görmüyordu. Hasretle ellerini öperken gözyaşlarını tutamadı. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri

ile Nefise Sultan da aynı duygular içindeydi. Kızını muhabbetle bağrına basarken Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin gözleri doldu.

—Nasılsın kızım? Afiyettesin inşallah, derken sırtını sevgiyle sıvazladı.

Abdullah Rumî ise hem hocası, hem kayınpederi Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri ile diğer sultanları hanesinde ağırlamaktan çok memnundu. O gece rüyasında kendini hep çok güzel yerlerde görüyor, etraftan görmediği insanlar tarafından müjdeli haberler alıyordu. Demek ki rüyanın yorumu bu mübarek misafirlerin hanesini şereflelendirmeydi.

Karı koca onları nasıl ağırlayacağını bilemediler. Çeşit çeşit yemekler, taze sebze ve meyvelerle sofraları donatılar. Etraftan onların geldiğini duyanlar da, ziyaretlerine geldiler. Kadınların olduğu kısımda Nefise Sultan kızının ellerini avuçlarının içinde tutarak:

—Nasılsın kızım? Uzun zaman oldu. Haliniz rahatınız yerindedir inşallah, diyerek hatırını sordu.

—Çok şükür anacığım. Sizin hasretinizden başka bir sıkıntımız yoktur.

—Bizim de kızım. Hasretlik zor ama başa geldi mi mecburen çekiliyor. Ama Hundi Fatıma Sultanımla ben bir süre burada kalacağım. Birlikte hasret gideririz.

Hundi Fatıma:

—Biz de habersiz böyle çıkıp geldik ama derken Hayrünisa oturduğu yerden kalkarak sedirde oturan Hundi Fatıma'nın dizinin dibine çöktü.

—Çok memnun olduk Sultanım. Bize dünyaları verseniz bu kadar bahtiyar olmazdık, dedi.

Yemekten sonra sohbet olup da insanlar ayrıldıktan sonra, Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri Abdullah ile biraz baş başa görüştü. Abdullah, irşad göreviyle İznik'e geldikten sonra etrafta çok seveni olmuştu. Allah ve Resulünden gelen muhabbeti Hacı Bayram-ı Veli yoluyla etrafa dağıtırken, insanlar bu kapıda huzur buluyor, manevî dertlerinden sıkıntılarında kurtuluyordu. Onun gelişiyile İznik daha bir güzelleşmiş, etrafında sevenlerinin artmasıyla daha çok büyümüşü. Abdullah tüm bunlara rağmen tam anlamıyla gönül huzuruna kavuşmamıştı. Çünkü kendisini yetersiz hissediyordu. Onun bu durumu Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerine malum olmuştu. Baş başa görüşmelerinde bunu dile getirdi ve:

—Sizin huzursuzluğunuz bizi de meşgul edip, üzüyor Eşrefoğlu.

Gönül huzuru bulmanız için sizi Hüseyin Hamevi Hazretlerine göndermeyi uygun bulduk. Bir an önce eşinin rızasını da alarak hazırlan ve yola çık dedi. Abdullah bu karara çok sevindi. Kalkıp saygıyla kayın pederinin elini öptü ve:

—Başüstüne Efendim, dedi.

Hüseyin Hamevî Hazretleri, Abdulkadir Geylani Hazretlerinin torunuydu ve Bağdat'ta yaşıyordu. Abdullah birkaç kez Hüseyin Hamevî Hazretlerinin kapısına gitmeyi düşündü ama telaşla hemen aklından bu düşüncüyü silmeye çalıştı. Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerini incitmek istemiyordu. Ama Hazret gönül gözüyle onun gönlünü görmüş ve şimdi kendi eliyle Bağdat'a gönderiyordu. Abdullah çok mutlu olmalıydı ama içi yine de rahat değildi. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri sırtını sıvazlayarak:

—Hüseyin Hamevî Hazretlerine gidip selâmımızı götür. Sen hâlâ bizimsin, ama o kapıda da nasibin var. İl-

mini artır, daralan gönlünü genişlet. Giderken aklın burada kalmasın. Zira valideniz Nefise Sultan burada kalacak. İnşallah biz sabah yolcuyuz.

Edirne...

Bekir ile Ali saraya varınca hemen Sultan Murad'ın huzuruna çıktılar. Sultan Murad'a saygıyla selâm verdikten sonra Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin gönderdiği mektubu uzattılar. Sultan Murad karşısında Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri varmış gibi öptü ve yine saygıyla açtı. Mektup gül kokuyordu. Okurken gözleri doldu. Büyük bir dikkatle okuması bittikten sonra, Bekir'e:

—Anlat bakalım Bekir. Efendi Hazretleri bir buçuk ihvanını nasıl buldu, diye sordu.

Dergâha gittiklerinden çadır işine kadar hiçbir şeyi atlamadan ve abartmadan anlattı. Sonra da en kısa zamanda Edirne'ye ziyaretlerine geleceklerini söyledi. Sultan Murad çadır nüktesinden çok etkilendi, Halil ile Hanımının bulunup mükâfatlandırılmasını istedi. Ayrıca Efendi Hazretlerinin bir kez daha Edirne'yi şereflendireceğini duyunca çok sevindi. Hemen Mimarbaşı Muslihiddin Efendi'yi çağırttı.

—Mimarbaşı hazırlıklarınızı tamamlayın. Hazır Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri geliyorken temelini atalım. Biliyorsun büyüklerin elinin değdiği her işin akıbeti hayır olur, dedi.

Muslihiddin saygıyla eğilerek:

—Siz merak buyurmayın Sultanım. Her şeyimiz tamam. İnşallah yarın erkenden temel atma hazırlıklarına başlarız. Zaten bataklıkların kurutulması işi sayenizde çok

iyi gidiyor.

Kafle Edirne'ye vardıklarında tüm hazırlıklar tamamlanmıştı. Sultan Murad, Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri ile birlikte Emir Sultan'ı da görmekten çok memnun oldu. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri, Akşemseddin ve Akbıyık Sultan'ı da tanıtırken çok güzel sözler sarf etti. Valide Sultan Emine Hatun da gelip onlara, "Hoş geldiniz." deyip hatırlarını sordu. O da Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerine gönülden bağlıydı.

Ergene çayı, Edirne'nin dışında çok coşkun akan bir çaydı. Uzun süredir oraya köprü yaptırmayı isteyen Sultan Murad, bugün Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerini, Emir Sultan ve diğer sultanların katılımıyla temelini atılacağından çok memnundu. Zira köprü Osmanlı Devleti ve halkı için çok gerekliydi. Avrupa'ya açılmada gerçek anlamda bir köprü vazifesi görecekti. Etrafında kurulacak kasaba ise (sonradan kurulan) ille Türk kasabası olacaktı. Tabii güzellikleri ve toprağının bereketiyle buralara yerleşenler inşallah çok rahat edecekti.

Temel atılacağı gün çevre köylerden de duyanlar gelmişler, çok büyük bir kalabalık olmuştu. İnsanlar hem Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerini hem de padişahlarını görmek için erkenden yerlerini almış, bekliyorlardı. Bu mutlu gün için kurbanlıklar da hazırlanmıştı. Kesildikten sonra halka dağıtılacaktı.

Düşünüldüğüne göre bin iki yüz yetmiş metre uzunluğunda dünyanın en uzun taş köprüsü olacaktı. Bu nedenle adına daha şimdiden "Uzun Köprü" denmeye başlanmıştı.

—Tören alanına Sultan Murad, Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri, Emir Sultan, Akşemseddin ve Akbıyık Sultan ve diğer saray erkânı gelince halk da onları görebilmek için bir

dalgalanma oldu. Çok güzel bir gündü. İnsanlar çok mutluydu. Etrafta bir bayram havası hâkimdi. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri önce Emir Sultan'ın dua etmesini istedi. Ardından kendi de köprü'nün tez zamanda yapılması, devletin muvaffakiyet ve ordunun muzafferiyeti için kısa bir dua etti ve sonra "Âmin" sesleri arasında "Bismillahirrahmanirrahim" diyerek temele ilk harcı koydu. Sonra küreği Emir Sultan'a verdi. O da besmele çekerek ilk harcı koydu ve bu şekilde temel atıldı. Daha sonra kurbanlıklar kesilerek halka dağıtıldı. O günün akşamında sarayda da büyük bir ziyafet verildi. Çevreden onları görmeye gelenler ağırlandı. Gelenler bu kadar güzel insanı bir arada görmediklerini düşünüyorlardı. Yalnız gerek Hacı Bayram'ın gerek diğer arkadaşlarının çok az yediklerine dikkat ettiler. Hepsinin de yediği lokma sayılıydı. Akbıyık Sultan'ın yanında oturan biri:

—Efendim çok az yiyorsunuz, şunlardan da biraz alsanız, diyerek bazı yemekleri uzatmak isteyince Akbıyık Sultan mani olarak:

—Bu kadar kâfi. Efendi Hazretleri "Dolu bir mide boşalana kadar gönlü ve aklı meşgul eder." der. Doğrudur.

Sultan Murad, Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri ile arkadaşlarını hemen bırakmak istemiyordu. Kalmaları için ısrar etti. Onlar da bir süre daha kalmaya karar verdiler.

Sultan Murad fırsat buldukça Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri ile sohbet etmeye gayret ediyordu. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri de Sultan Murad'ı çok seviyordu. Omuzlarında büyük bir yükün ağırlığını taşıdığı tebaasının huzuru, en başta din-i İslâm'ı yaymak için fetihler yapan bir cihan padişahı olduğu için çok saygı duyuyordu. Baş başa kaldıkları zamanlarda ona tüm hizmetlerinde ışık tutacak öğütlerde bulunuyordu.

Edirne halkı da kendisini görmeyi, sohbetinden faydalanmayı çok istiyordu. Bu nedenle başta Eski Cami olmak üzere bazı camilerde de sohbetleri oldu. Bu sohbetlerde halka şöyle diyordu:

—Allahü Teâlâ'ya isyan yolunda hiçbir kimseye yardım etmeyin.

—Hiçbir günahı küçümsemeyin, çok çalışın.

—Boş gezenler, zengin bile olsa arkadaşları şeytan, kalpleri şeytanın konağı olur.

—Küçük çocukları seviniz, yetimlerin başını okşayınız. Onları sevindiriniz ki, Peygamber Efendimizin emrine uymuş olasınız.

—Hiddet ve kin, gerçekleri gören gözleri kör eder. Öfke doğru düşünmeyi engeller.

—Çarşıda ve cami avlusunda bir şey yemeyiniz. Yol ortasında durmayınız. Ticaret ehlinin dükkânlarında uzun süre oturmayın.

—İnsanların fitnesinden uzak durmak istiyorsanız, çarşı ve pazarlarda sık bulunmayınız.

—Helalinden kazanıp, ondan fakirlere cömertçe veriniz.

—Ayıp ve kusurlarını gördüğünüz arkadaşlarınızın sırlarını ifşa etmeyiniz. Bu sırlar size emanettir, emanete hıyanet ise münafıklığın alametidir.

—Dünya gamından, nefsin daraltmasından kurtulmak istiyorsanız kabristanları sık sık ziyaret ediniz.

—Ölümü çok hatırlayınız. Ölüm gelmeden hesabını yapınız. Tövbe ediniz ki affedilesiniz.

—Âlim ve velilerin kabirlerini ziyaret ediniz. Zira o

büyükler, kendilerini ziyaret edenlere şefaet ederler.

Dönerken Sultan Murad bir süre onlara refakat etti. En son uğurlarken Hacı Bayram-ı Veli:

—Allahü Teâlâ her zaman sizinle ve muzaffer askeri-nizle birlikte olsun. Allah size sıhhat versin ve devletimizin başında hep başarılı ve ordularınızı muzaffer kılsın. Dua-larımız hep sizinle sultanım, diye dua etti. Sultan Murad onlardan ayrılırken gözleri doldu. Dergâha götürmesi için birkaç parça hediyelik hazırlatmıştı. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri,

—Sultanım, sizin varlığınız bizim için en büyük he-diyedir. Bunlara gerek yoktu, dediyse de...

—Efendim, bizi ziyaretle sarayımızı şereflendirip, gönlümüze huzur verdiniz. Bunların yanında bu hediyeler önemsizdir. Lütfen geri çevirmeyin, diyerek götürmelerini rica etti.

Karşılıklı bu nezaket ortamından orada bulunan üst düzey devlet görevlileri çok etkilenmişti. Biri cihan devle-tinin hükümdarı Sultan 2. Murad, diğeri Allah Dostu, gö-nüllerin sultanı Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri. Ortamdaki huzur, saygı, muhabbet insanın gönlüne öyle doluyordu ki o birkaç dakikalık vedalaşma sırasında bile sanki zaman durmuş başka bir âlemde yaşanıyor gibiydi.

Sultan Murad tekrar gelme sözünü alarak uğurladı onları. “İnşallah” dedi. Sultan Murad arkasından bakarken “Hazret artık iyice yaşlandı ama maşallah çok dinç görü-nüyor. Ne kadar dinç görünse de yaşı seksen bire ulaştı. Bunca senenin galesi, insanların gönlüne hizmet, mane-viyat yolunun sorumluluğu herkesin taşıyabileceği bir yük değil. Ancak gönlündeki muhabbetullah ile Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri gibi er kişiler, gönül erleri bu ağır vazifenin altında kalkar.” diye düşündü.

24. BÖLÜM

Orası da Bizim Sayılır

Bursa'ya geldiklerinde Akbıyık Sultan:

—Efendim bu defa da bizde kalın, diye evine davet etti. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri Emir Sultan daha büyük olduğu için gönül koymasından çekinerek:

—Kalmış gibi kabul et Akoğul. Biz Emir'imde kalalım sabah inşallah erkenden yolcuyuz, dedi.

Emir Sultan Akbıyık Sultan'ın çok istediğini biliyordu. Hacı Bayram-ı Veli'ye dönerek:

—Akbıyık Sultan'ın davetini bizim için geri çevirmeyin. Orası da bizim sayılır. Siz şimdi hep beraber gidin, inşallah akşam biz de geliriz, dedi.

Akbıyık Sultan'ın sevincine diyecek yoktu. Hocası, şeyhi evini şereflendirecekti. Hem Melike Hatun da çok sevinecekti. “Uzun zamandır ziyaretine gidemedik.” diye devamlı dertleniyordu. Zaten yola çıkmadan önce eşine:

—Dönüşte misafirleri mutlaka bekliyoruz, demişti.

Akbıyık Sultan'ın çok güzel ve büyük bir konağı vardı. Malını Allah (c.c.) yolunda harcadıkça artıyordu. Bursa'nın sayılı zenginlerindendi. Onun elinden ekmek yiyecek çoktu.

Melike Hatun öyle çok sevindi ki hemen oğullarına, yakın akrabalarına haber saldı. Konakta bir anda bayram havası esti. Gelenler:

—Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri ile Akşemseddin Hazretleri buradalar. Birazdan Emir Sultan da gelecek. Aman edebinizi takının, bir hata yapmayın, diye birbirini tembihliyordu. Akbıyık Sultan sevinçten onları nasıl ağır-layacağını bilemedi. Ama her şey çok güzel oldu. Hangi vakitte o kadar çok yemek yapılıp, o kadar insan toplandı doğrusu şaşılacak şeydi. Ama muhabbetle oluyordu bunla-rın hepsi.

Gece geç vakitlere kadar Akbıyık Sultan'ın evinde çok güzel bir sohbet oldu. Bursalılar zaten Emir Sultan ve Akbıyık Sultan'ın evinde sohbetlerde bulunmuşlardı ama bu defaki bir farklıydı. Sanki gökten saf saf melekler inmiş, onlara katılmıştı. Herkes çok güzeldi. Her şey çok güzeldi. Gönüller bu güzellikle mutmain olmuştu. Kâbe'de, Hazreti Peygamber'in ve ashabının sohbetine katılmış gibi hissediyorlardı.

Akşemseddin daha sonra Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerine:

—Efendim bu akşamki sohbet bir farklıydı. Siz ne dersiniz? diye sorunca o gözleri dolarak:

—Akbıyık Sultan ve eşi gönlündeki muhabbetle bunu öyle çok istedi ki, Allahü Teâlâ da nasip etti. Resulü ve ashabı da bu gece ruhaniyetiyle buradaydı. Muhabbetle sohbette bulunan hiç kimsenin gönlünde zerre kadar dünya galesi kalmadı. Herkes tertemiz ve muhabbetle dolu bir

gönülle buradaydı bu akşam. Araya başka hiçbir şey girmedi, dedi.

O akşam orada bulunanlar bu sohbetin tadını hiç unutamadılar.

Akbiyık Sultanla Emir Sultan'dan ayrıldıktan sonra üç kişi olarak yollarına devam ettiler. Daha öncede Nefise Sultan Melike Hatun'a, "Oğluyla beraber Engürü'ye döndüklerini Hayrünisa'nın da onlarla beraber olduğu" haberini vermişti. Bu nedenle dönüşte İznik'e uğramadılar.

Bir süre yol aldıktan sonra bir konaklama yerinde Akşemseddin:

—Efendim, müsaade ederseniz Beypazarı'ndan taşınmak istiyoruz, dedi.

Hacı Bayram-ı Veli onun Beypazarı'nda huzursuz olduğunu biliyordu. Akşemseddin'in Beypazarı'nda çok seveni oldu. İnsanlar aşırı bir sevgi gösteriyordu, çok iltifat ediyorlardı. Akşemseddin daha hocası, şeyhi varken bu tür ilgiden rahatsız oluyordu. Onun bu halinin farkında olan Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri:

—Nerede gönlünüz huzur bulacaksa oraya gidin oğul, dedi.

—Sizce de uygunsa Çorum taraflarına gitmek isteriz Efendim.

—Allah yolunuzu açık etsin. Lakin aynı ilgi ve sevgi hep etrafınızda olacak. Buna da hazırlıklı olun.

—Sayenizde Efendim.

Akşemseddin, gönlünün hafiflemiş olduğunu hissetti. Ne zamandır bunu söylemek istiyordu ama bir türlü söyleyemiyordu. Ama Efendi Hazretleri onun her halini

bilirdi. O söylediğinde zaten böyle bir şeyi bekliyor gibiydi. İçinden, “Ah! Akköse hâlâ hocanı tanımamış gibi davranıyorsun. Sen ne zaman adam olacaksın, diye söylendi.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri sevgiyle elini omzuna koydu ve:

—Biz senden memnunuz Akşemseddin, sen de bizde memnun musun, diye sordu. Akşemseddin o an gözleri dolarak kalktı ve saygıyla elini öptü. İçinden devamlı Allah’a şükrediyordu. Onları izleyen Veli gözyaşlarını tutamıyordu. Ne mübarek insanlardı.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri dergâhta, başta Nefise Sultan olmak üzere bütün ailesi ve dervişleri tarafından hasretle karşılandı. Artık güz sonlarıydı. Ama havalar hâlâ sıcaktı. Önce ailesiyle görüştükten sonra, sohbet odasında dervişleriyle görüştü. Onlardan yapılan işler hakkında bilgi aldı. Kendi giderken hasta olan müritlerinin halini sordu. Hepsinin tedavilerinin ve bakımlarının aksatmadan yapıldığını öğrenince çok memnun oldu. Yardım toplama ve dağıtma işinin de aksatılmadan yürütüldüğünü görünce:

—Allah razı olsun sizden. Yokluğumuzu burada belli etmemişsiniz, deyince dervişlerden biri gözleri dolarak:

—Efendim sizin yokluğunuzu Allah (c.c.) göstermesin bize. Her işi yaptık şükür de gönlümüze laf anlatamadık. Neyse sonunda kavuştuk Elhamdülillah, dedi. Diğer dervişlerden de Elhamdülillah sesleri yükseldi.

Birkaç gün dergâh çok kalabalık oldu. Uzun süredir Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerini göremeyen sevenleri ziyaretine geldiler. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri de yine eskisi gibi hasta ve yoksulları ziyaret edip yardımlarını kendi eliyle dağıttı. Bir de uzun zamandır yapımı süren evler bitmişti. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri dönünce hep birlikte evlerin olduğu yere gittiler. Daha önceden belirlenen yok-

sul ve kimsesiz ailelere evler dağıtıldı. Ailelere yardımlar devam edecekti, yalnız her ailenin yanına kimsesi olmayan bir çocuk bakılmak ve yetiştirilmek üzere verilecekti. Aile onu kendi çocuklarından ayırt etmeyecekti.

Herkes o kadar mutluydu ki, şükranlarını belirtmek için Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin elini öpmek değil, ayağının tozu olmak istiyorlardı. Yalnız kimsesiz çocuklardan altı yaşında sarışın bir erkek çocuğu Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri nin cübbesinin ucundan tuttu, bırakmıyordu. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri, merhametle sarı saçlarını okşadı ve:

—Senin kimsen yok mu çocuğum, diye sordu.

Çocuk boynunu bükerek:

—Yalnız siz varsınız Efendim, dedi.

—Peki, beni tanıyor musun?

—Evet Efendim. Siz yoksulların, kimsesizlerin sığındığı Hacı Bayramsınız. Hep rüyamda görüyorum sizi.

Hacı Bayram Veli Hazretlerinin gözleri doldu.

—Adın ne senin, nerede kalıyorsun?

—Mehmed. Sokaklarda. Ama daha çok sizin dergâha yakın bir sokakta, bir evin ahırına gizlice giriyorum. Sabaha kadar kalıp, ev sahipleri uyanmadan çıkıyorum. Sonra da hava kararana kadar sokaklarda dolaşıyorum.

—Dergâha neden hiç gelmedin?

—Korktum, beni almazlar diye; ama dün gece rüyamda bana, “Gel beni bul!” dediniz ben de geldim.

Orada bulunanlar gözyaşlarını tutamıyordu. Zenginlerden biri gelerek:

—Müsaade ederseniz çocuğu ben alıp evlatlık edinebilirim Efendim, dedi.

Bunu duyan çocuk, tuttuğu cübbeyi daha sıkı kavrayarak, Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin arkasına doğru gizlenmek istedi. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri:

—Eksik olma Muhittin Ağa. Mademki bizim kapıya geldi, artık başka kapıya göndermek olmaz, dedi.

Çocuğun sevinçten gözleri parladı. Cübbeyi tuttuğu elini bırakmadan diğer eliyle Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin elini öptü ve ağlayarak:

—Allah sizden razı olsun Efendim. Merasim bitene kadar da cübbeyi bırakmadı.

Dergâhta da bir yandan iş öğrendi, bir yandan da yapabileceği kadar iş yaptı Mehmed. Altı yıl yoksul ve kimse-siz geçen kısacık hayatından sonra Hacı Bayram-ı Veli dergâhında onun dizinin dibinde huzurlu ve güzel bir hayata kavuştu.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri ise, ona hem talebesi hem de torunu gözüyle bakıyordu. Her işe koşmaya çalışması, bir yandan da derslerinde başarılı olması çok hoşuna gidiyordu.

Mehmed de Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerini görmeden duramıyordu. Bir sebepten dergâhtan ayrılınca, dönene kadar gözü yollarda kalıyordu. Dergâha geleli üç yıl olmuştu ama o hâlâ Efendi Hazretlerinden uzun süre ayrı kalmaya alışamamıştı. Efendi Hazretleri de onun bu düşkünlüğünü bildiği için bazı seyahatlerinde yanına alıyordu. Bu seyahatlerde Mehmed insanların Efendi'ye ilgi ve sevgisini gördükçe memnun oluyordu. Ayrıca birçok yeni şey öğreniyordu. Zaten Efendi'nin yanında bulunmak bir mektep gibiydi. Gün gün maneviyatı besleyen, her an yeni bilgiler öğrenilen bir mektep...

25. BÖLÜM

Bizi Görmek İstemiş

Hundi Fatıma Sultan çok üzgündü. Eşi, hayat arkadaşı Emir Sultan bir haftadır hasta yatıyordu. Ne kadar belli etmek istemese de, çok acı çektiği yüzünden belli oluyordu.

Evlatları ile Akbıyık Sultan başucundan hiç ayrılmıyordu. Melike Hatun da sık sık gelerek Hundi Fatıma Sultan'ın üzüntüsünü paylaşıp, ona destek olmaya çalışıyordu. Talebeleri ile ona gönülden bağlı olanlar rahatsız etmemek için kısa ziyaretlerde bulunuyorlardı. Bursa'da herkes çok üzgündü. Özellikle akşam herkes çekilip, Hundi Fatıma eşiyle yalnız kalınca gözünü bir an bile çok sevdiği eşinden ayırmıyor, iyileşmesi için sürekli dua ediyordu. Hundi Fatıma Sultan bugün çok üzgündü. Çünkü akşam Emir Sultan yatağından doğrulmaya çalışarak eşinin elini tuttu ve:

—Güzel Sultanım. Sizi de çok yoruyor, bunun için

üzülüyorum. Ama benim için son bir şey yapmanızı istiyorum, dedi.

Hanımı, onun sözünü keserek avuçlarındaki ellerini öptü ve:

—Estağfurullah Efendim. Yorulmak ne kelime... Sizin acı çekmeniz bizi de ziyadesiyle üzüyor. Mümkün olsa da tüm bu acıları sizin yerinize biz çekebilsek diye dua ediyorum, dedi.

—Buna hiç gönlümüz razı olmaz. Hacı Hatun, Hacı Bayram-1 Veli Hazretlerini çağırmanızı istiyorum. Benim cenazemi ona emanet edin, o gerekeni yapar inşallah.

Hundi Fatıma Sultan gözyaşlarına hâkim olamayarak:

—Böyle söylemeyin Efendim. Acıyla yüreğimiz dağlanıyor. Efendi Hazretleri gelsin ama o sebepten değil.

—Bir gün ecel şerbetini herkes içmeyecek mi Sultan'ım. Önemli olan Allah'ın bizden razı olduğu halde, imanla son nefesimizi verebilmek...

—Doğru söylersiniz de yüreğim dayanmıyor işte.

Emir Sultan eşinin başını okşadı ve sevgiyle gülümseyerek:

—Sabredeceksin Sultan'ım. Benim eşime, hayat arkadaşşıma da bu yaşarır.

Bu konuşmadan sonra derin bir uykuya dalan Emir Sultan, sabaha kadar hiç uyanmadı. Günlerdir böyle rahat uyumamıştı. Hacı Bayram-1 Veli'yi çağırma larını isteyince sanki bir emaneti sahibine teslim etmiş gibi rahatlamıştı. Şimdi o gelene kadar bekleyebilmek için Allah'a dua ediyordu.

Engürü...

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri o gün kahvaltıda çok durgundu. Zaten gece de kalkıp bir süre bahçede dolaşmış, yorulunca da bir ağacın dibine oturarak zikre dalmıştı. Onun bu durgun hali eşinin gözünden kaçmadı.

—Hayırdır inşallah Efendim. Rahatsız mısınız?

Hacı Bayram-ı Veli biraz toparlanarak:

—Elhamdülillah iyiyim hanım. Yalnız dün bir ara gözüm dalınca Bursa'yı gördüm. Bursa her zamanki yeşil halinden çıkmış, her bir köşesi solmuş gibiydi. Sonra Emir Sultan'ı gördüm. Çok hasta ve yorgundu. Beni görünce gü-lümsedi ve bana doğru yürümek istedi ama hali yoktu. Sonra vazgeçerek bana, "Gel!" işareti yaptı. Bugün yola çıkmayı düşünürüz, ama Allah korktuğumuza uğratmaz inşallah.

—İnşallah Efendim.

Onlar henüz kahvaltılarını bitirmeden en küçük oğlu, Ali geldi. Ali de babası gibi medrese eğitimi almıştı ve evlendikten sonra babası gibi Kara Medrese'de hocalık yapmaya başlamıştı. Dergâhın bahçesine bakan evlerinde eşi ve üç çocuğuyla birlikte yaşıyorlardı. Hocalık içinde çoğunlukla medresedeki odasında kalmasına rağmen haftada birkaç gün eve gelirdi. Evde olduğu zamanlarda ailesiyle birlikte kahvaltısını yapardı. Böylece çocukları ve eşiyle birlikte onların dertlerini, isteklerini dinler, birlikte hasretlerini giderirlerdi. Annesi ve babası ile birlikte olmaya özen gösterir, onlara saygıda kusur etmezdi. Hocalığı sırasında başı sıkıştığında ya da bir konuda tereddüde düştüğünde babasına danışır, onun bilgi ve tavsiyelerinden çok yararlanırdı. Annesi Nefise Sultan en küçük olması sebebiyle Ali'ye çok düşküdü. Ali otuz beşini geçmişti ama hâlâ kü-

çük bir çocuk gibi kollayıp, şefkat göstermek isterdi. Ali bir gün önce gelmişti. Akşam sohbette hep beraberdiler. Sabah ise kahvaltıdan sonra çıkmış, anne ve babasının yanına gelirken, bahçede Bursa'dan gelen bir misafirle karşılaştı. Veli onun atını almış, bağlamak üzere götürürken adam da bir kenarda bekliyordu. Ali yaklaşıp:

—Selâmün Aleykum gardaş. Uzaktan mı yolculuk, dedi.

—Ve Aleyküm Selâm. Bursa'dan geldim. Müsaade olursa Efendi Hazretlerini görmek isterim.

—Tabi buyurun, diyen Ali, Veli'ye seslendi:

—Veli gardaş, sen işine bak. Arkadaşı ben götürürüm. Sonra da önden geçerek adama yol gösterdi. Adamı misafir odasına aldıktan sonra babasının yanına geçti ve:

—Selâmün Aleyküm. Hayırlı sabahlar Efendim, dedi.

Sofradan kalkmak üzere olan Efendi Hazretleri, onu görünce gülümsedi ve

—Ve Aleyküm Selâm oğlum. Gel buyur sofraya.

Nefise Sultan da:

—Buyur oğul, birlikte yiyelim, dedi.

—Yok, anacığım, çok şükür yedim, dedikten sonra babasına dönüp:

—Bursa'dan gelen biri sizi görmek istiyor, misafir odasında bekliyor, dedi.

“Bursa” lafını duyunca Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri kendini bir tuhaf hissetti. Dönüp Nefise Sultan'a baktı. Nefise Sultan da, onun ne demek istediğini anlamıştı.

—Hayır, inşallah Efendim. İnşallah hayırlı bir haber

getirmiştir.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri bir şey demeden Ali ile beraber misafir odasına geçti. Adam onların girdiğini görünce hemen ayağa kalktı ve saygıyla Efendi Hazretlerinin elini öptü. Sonra da Ali ile musafaha ettiler. Efendi Hazretleri adamı tanıdı. Adam Emir Sultan'ın evinde çalışan hizmetlilerden biriydi.

—Hoş geldiniz. Emir Sultan'dan haber mi getirdiniz?

—Hoş bulduk Efendim. Şey... Size Hundi Fatıma Sultan'ın hürmet ve selâmını getirdim. Efendim Hundi Fatıma Sultan, Emir Sultanımızın arzusu üzerine sizi Bursa'ya davet etti. Emir'imiz kendini pek iyi hissetmiyor da...

Adam bunu söyleyene kadar kan tere battı. Hem üzülüyor, hem de Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin huzurunda konuşmanın etkisiyle sıkılıyordu.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri, "Anladım." der gibi başını salladı. Bir süre sessizlik oldu. Sonra Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri ayağa kalktı ve Ali'ye:

—Misafirimizi ağırlayın, diyerek odadan çıktı.

Nefise Sultan'ın yanına geldi. Nefise Sultan onun çok üzgün olduğunu fark edip hemen:

—Efendi, Emir Sultan'ın hali... Derken Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri:

—Rahatsızmış. Bizi görmek istemiş, diyerek onun sözünü tamamladı.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri hemen yola çıkmak üzere hazırlandı. Veli de beraber gelecekti ama dergâhta o ara her zamankinden daha çok iş vardı. Üretilen ürünlerin satılıp, yardım paketlerinin hazırlanması, hastalara ilaç temini ve bakımın yapılması, tarlaların ilaçlanması gibi

birçok iş vardı. Ayrıca senenin bu döneminde Kayseri tarafından çokça ziyaretçi gelir, hem birkaç gün dergâhta kalır, hem de gönüllü olarak dergâhın üzüm bağlarında çalışırdı. Adamlar zengin olsun, fakir olsun, burada hepsi sadece derviş olurlardı ve arada benlik gözetmeden beraber çalışırlardı. Hanımları da toplanan üzümlerin kurutulması, pekmez, pestil yapılması gibi işlerde çalışırdı. Onlar çalışırken Nefise Sultan da hep yanlarında olur ve bir ana şefkatiyle onlara yol gösterirdi. Kadın olsun, erkek olsun ne kadar çalışıp yorulursa da hiç şikâyet etmez, dergâhta şeyhleriyle birlikte olmanın verdiği huzur ve neşeyle çocuklar gibi şen olurlardı. Sanki oraya tatile gelmiş gibiydiler. Bir senedir çektikleri gailelerin gönüllerinde yer ettiği sıkıntı, üzüntü, kâh çaresizlik, kâh hastalıklardan doğan daralmaların hepsi orada geçer ve gönülleri hafiflemiş, onulmaz dertlerin çaresini şeyh kapısında bulmanın huzuruyla memleketlerine dönerlerdi.

Veli, Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerini yolcularken gözyaşlarını tutamadı. İlk defa onunla beraber gidemiyordu ve çok üzülüyordu. Bu defa yanında oğlu Edhem vardı. Çevredekiler daha çok Baba Edhem derlerdi ve onu görenler Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerine çok benzetirlerdi. Onları uğurlarken gözyaşlarını tutamayan Nefise Sultan:

—Allah (c.c)’a emanet olun. Yolunuz açık olsun. Hundi Fatıma Sultan’a selâm ve hürmetlerimi götürün.

—Başüstüne Nefise Sultan. Haydi, siz de Allah’a emanet olun.

Veli onlar yola çıktığında arkalarından Ezan-ı Muhammedi’yi okudu. Bitirdiğinde ağlıyordu.

—Kısmetimize yine hasret düştü.

Birden kendini yapayalnız hissetti. Ayrılalı henüz üç-beş dakika olduğu halde sanki çok uzun bir süre geçmiş

gibiydi. Dergâhın bahçesinde her şey onun yokluğunu söylüyor gibiydi.

Her gün akşama kadar sürekli çalıştığı halde bugün iş yapma isteği duymuyordu. Birden, “La Havle...” çekip kendini topladı. “Kendine mukayyet ol Veli. Efendi Hazretleri o kadar işi emanet etmişken, böyle durmak olur mu? Haydi, topla kendini.” diyerek diğer dervişlerin yanına doğru yürüdü.

Bursa her zamankinden daha sessiz geldi Hacı Bayram-ı Veli'ye. Sanki şimdiden Emir Sultan'ın yokluğuna hazırlanıyor gibiydi. Evine yaklaştıklarında insanlar sükûnet içinde gözleri yaşlı beklerken gördü. Boyunları bükülmüş gibiydi.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri selâm vererek aralarından geçerken onlar ayağa kalkıyor, selâmını alıp elini öpmek için eğiliyorlardı. Edhem:

—Herkes ne kadar sessiz bir vakar içinde Efendim, dedi.

Hacı Bayram-ı Veli:

—Emir Sultan'ın asalet ve vakarı bütün sevenlerine sirayet etmiş, dedi.

İçeride Hundi Fatıma Sultan:

—Hoş geldiniz Efendim, diyerek karşılarken gözleri acıdan kızarmış, bir edep timsali gibiydi.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri onun yüzüne bakmadan:

—Hoş bulduk Efendim. Emir'im nasıl, diye sordu.

Hundi Fatıma başıyla yan tarafında bulunan kapıyı

işaret ederken gözyaşları içinde:

—Sizi bekliyor Efendim, dedi.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri önde, Edhem arkada odaya girdiler. Emir Sultan Hazretleri çok güzel bir yatakta gözleri kapalı yatıyordu. Başucunda Akşemseddin ile Akbıyık Sultan vardı. Akşemseddin birkaç gün önce gelmişti. Hekimlerle görüşmüş, kendi de muayene etmişti ama artık yapılacak bir şey olmadığını görüp çok üzülmüştü.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerini görünce sırasıyla her ikisi de hocalarının elini öptü. Dostların birbirini görüp hasret gidermesi elbette ki çok güzeldi ama böyle bir vesileyle görüşmek insanın yüreğini yakıyordu.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri, Akşemseddin'e:

—Durumu nasıl, diye sorunca Akşemseddin sessizce başını eğdi. O sırada Emir Sultan daldığı derin uykudan gözlerini açtı, karşısında Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerini görünce öyle içten gülümsedi ki o anda sanki tüm hastalığı geçmiş gibiydi. Zor duyulur bir sesle:

—Geldiniz mi? Yetişemeyeceksiniz diye tedirgin olmuştuk, derken bir yandan da doğrulmaya çalışıyordu. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri başucunda oturarak elini avuçlarının arasına aldı ve gülümseyerek:

—Rahatsız olmayın Emir'im. Siz çağırırsınız da biz gelmez miyiz hiç, dedi.

Emir Sultan Edhem'e de:

—Siz de mi buradasınız. Hepinizi yorduk buraya kadar...

Edhem:

—Estağfurullah Efendim. Sizi görmek için Bursa'ya değil, daha uzağa bile seve seve giderdik.

Sonra Hacı Bayram-ı Veli dışındakiler müsaade isteyerek dışarı çıktılar. Kapıda Hundi Fatıma Sultan, çocukları ve yakınları bekliyordu. Selâmlıkta ve haremde ise kadınlarla erkekler toplanmış sürekli Kur'an-ı Kerim okunuyor, dualar ediliyordu. İçeride Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri yalnız kaldılar.

Emir Sultan:

—Buraya gelmekle bana dünyaları verdiniz. Allah sizden razı olsun.

—Âmin! Cümlemizden. Kendinizi fazla yormasınız...

—Yok yorulmuyorum. Mübarek sesinizle bir Yasin-i Şerif okusanız... Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri kalktı, başucunda asılı olan Kur'an-ı Kerim'i aldı ve büyük bir huşu içinde okudu. Emir Sultan, Hacı Bayram-ı Veli'nin sesiyle Yasin-i Şerif'in her bir ayetini sanki gönlüne nakşetti. Odaya nur doğmuştu sanki. Bittiğinde göz çukurları yaşla dolmuştu.

Emir Sultan:

—Allah Razı olsun Efendim. Kendimi hiç iyi hissetmiyorum. İnşallah Allah'a kavuşma zamanımız geldi. Tek derdimiz sizden ayrılmak.

—Biz ayrılmayacağız ki Emir'im. Peygamber Efendimiz, “Kişi sevdiği ile beraberdir.” dememiş mi? Siz ebedî âlemdeki sevdiklerimize kavuşacaksınız, biz yine gönülden hep beraber olacağız ve dua edeceğiz Allah (c.c.) bizi orada kavuştursun diye.

Sonra Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri dışarı çıktı. Kapının önünde bekleyen ailesine, “Buyurun.” diyerek kapıyı açık bıraktı ve biraz hava almak için bahçeye çıktı. Emir Sultan'ın durumunun ağırlaştığını duyup gelenlerden içeri

sıgmayanlar bahçede bekliyordu. Onu görünce ayağa kalkmak için yekindiler ama Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri eliyle oturun işareti yaptı. Sonra aralarından geçerek kimsenin olmadığı bir ağacın altına oturdu ve dua etmeye başladı. Bir süre sonra oğlu Edhem geldi ve yavaşça:

—Emir Sultan Hazretleri sizi görmek istiyor Efendim, dedi.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri ayağa kalkarken:

—Ailesiyle görüştü mü, diye sordu.

—Evet Efendim. Şimdi de sizi bekliyor.

Birlikte yürürken Edhem:

—Durumu çok ağır değil mi, diye sordu.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri içini çekerek:

—Mukadderat. “İnnalillah ve innâ ileyhi raciun” dedi.

Odaya girdiğinde Emir Sultan'ı yatağının içinde kıbleye doğru dönük otururken buldu. Zor oturduğu için arkasına yastık konmuştu. Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerine gülümseyerek:

—Bizim ne hakkımız varsa hepsi helal olsun Hacı Bayram. Siz de helal edin.

Hacı Bayram-ı Veli yanına oturdu ve ellerini tutarak:

—Helâl olsun Emir'im. Biz sizden çok memnunduk. Allahü Zü'l-Celâl Hazretleri de memnun olur inşallah. Emir Sultan kâh dönüp Hacı Bayram-ı Veli ile konuşuyor, kâh gözleri başka âlemi görüyor gibi bir yüz ifadesiyle anlaşılmaz bir şeyler söylüyordu. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri artık vaktin tükenmekte olduğunu anlamıştı. Bir süre böyle devam ettikten sonra Emir Sultan:

—Beni biraz yatırırsanız, dedi.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri arkasındaki yastıkları aldı. Omuzlarından tutarak hafifçe döndürdü ve yavaşça yatağına yatırdı. Emir Sultan bu kadar bir hareketten bile yorulmuştu. Bir ara nefesi kesilir gibi oldu. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri başucundaki zemzemden bir damla dudaklarına damlattı. Emir Sultan gülümsedi, Hacı Bayram-ı Veli'nin gözlerinin içine bakarak ellerini sıktı. Sonra da Kelime-i Şahadet getirerek yüzündeki aynı gülümsemeyle son nefesini verdi. O anda tüm odaya bir gül kokusu yayıldı. Hacı Bayram-ı Veli, gözleri yaşlı:

—Emir Sultan Hazretleri vuslata erdi. Allah rahmet eylesin, dedi.

Odadan çıktığında herkes yüz ifadesinden ne olduğunu anlamıştı. Hundi Fatıma Sultan yağmur gibi boşalan gözyaşlarını kimseye göstermemek için kendi odasına çekildi ve:

—Allah'ım! Sana binlerce şükürler olsun ki, bana eş olarak Emir Sultan'ı nasip ettin. İnşallah ebedi âlemde de buluşturursun bizi, diyerek Allahü Teâlâ'ya hamd ü semalarda bulundu.

Buhara'da Peygamber Efendimizin torunu olarak geldiği dünyada ilim tahsil eden, çok sevilen ve sayılan, padişah ailesine dâhil olan bir gönül sultanı olarak ömür süren Emir Sultan, ardında binlerce sevenini ve talebesini bırakarak ebedi âleme göçtü. Maneviyatı zengin, muhteşem bir ailesi olan Emir Sultan ardından hayırla yâd edilmeyi hak ediyordu. Sağlığında başta Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri olmak üzere, Hacı Bayram-ı Veli ve onun talebeleri, Akşemseddin, Akbıyık Sultan ve birçok gönül sultanıyla tanışıp görüştü. Anadolu'nun bu müstesna bölgesinin tam manasıyla Türk ve Müslüman kimliğe kavuşmasında ve korunmasında çok hizmeti oldu. Cenazesini zamanın en büyük velisi, gönüller sultanı Hacı Bayram-ı Veli Hazretle-

ri yıkadı. Bir damat gibi onu hazırladı, vuslata uğurladı ve namazını kıldırdı. Duasını edip, cemaate; “Merhumu nasıl bilirsiniz?” diye sorduğunda, cemaat gözyaşları içinde; “İyi biliriz.” dedi. Herkes hakkını helal etti ama onlar aslında “Emir’im sen hakkını el et bize, manevî olarak çok yükümüzü çektin.” demek istiyorlardı. Defin sırasında, Hacı Bayram-ı Veli, Akşemseddin ile beraber mübarek vücudunu toprağa koydu. Emir Sultan sanki onlara yük olmak istemiyor gibi öyle hafifti ki, Hacı Bayram-ı Veli ve Akşemseddin göz göze geldiler ve Hacı Bayram-ı Veli:

—Emir Sultanımız dünyanın ağırlığından tamamen kurtuldu, dedi.

Bursa’dan ayrılma vakti geldiğinde Hundi Fatıma, Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerine:

—Allah sizden razı olsun Efendim. Emir’imi son yolculuğunda yalnız bırakmadınız, dedi.

Hacı Bayram-ı Veli de gözleri dolarak gülümsedi ve:

—Başka türlü davranamazdık. O bizim Emir’imiz, hocamızın yakın arkadaşı, dostu idi, bizim de can dostumuz oldu, dedi.

.....

Akbıyık Sultan onlar Bursa’dan çıkana kadar refakat etti. Ayrılırken Hacı Bayram-ı Veli:

—Bursa Emir’ini kaybetti. Bundan sonra üzerinize daha büyük bir vazife intikal ediyor. İnsanlar başıboş kalmaları. Kendi etrafında toplayıp, onlara muhabbetin özünü göster, dedi.

Akbıyık Sultan da hocasının elini öptü ve:

—İnşallah himmetinizle Efendim, dedi.

26. BÖLÜM

Bize Hocamızı Hatırlattınız

Yolda Akşemseddin ile ayrılırken Hacı Bayram-ı Veli:

—İnşallah baharda buluşup Edirne'ye gidelim, dedi.

Akşemseddin “Olur.” anlamında başını salladı ve eğilip saygıyla hocasının elini öptü. Daha sonra Edhem'le de vedalaştı. Dergâha döndüklerinde Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri üzüntü ve yorgunluktan kendini çok bitkin hissediyordu. Nefise Sultan halinden anlamış, hemen yatağını hazırlamıştı.

—N'olur, önce biraz istirahat buyurun, sonra yapılacak işleri yaparsınız.

—Yok, Hacı Hatun, önce Veli'yle görüşmem lazım. İşler ne durumda bir bakayım.

Nefise Sultan daha fazla ısrar edip onu yormak istemedi. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri ise Veli'yle bir saat

kadar görüşüp, işler hakkında tafsilat aldı. Yapılması gerekenleri söyledi.

Veli, Emir Sultan'ın vefatından dolayı herkes gibi çok müteessirdi ama şimdi Efendi Hazretlerini gördüğü için çok mutlu olmuştu. İki hafta süren ayrılık ona bir yıl gibi gelmişti. Hacı Bayram-ı Veli bitkin bir halde yatağa uzanırken Nefise Sultan:

—Hundi Fatıma nasıl? Eşine de çok bağlıydı, dedi.

—Çok metanetli davrandı. Emir Sultan'a layık bir eş olduğu her halinden belli oluyor.

—Asaleti ve maneviyatı başka türlü davranmasına izin vermezdi zaten.

—Doğru diyorsun Hacı Hatun Emir Sultan'ı kaybetmek Bursalıları çok üzdü. Öyle çok seveni vardı ki cenazede yer yerinden oynadı sanki.

Nefise Sultan içini çekerek:

—Mübarek çok iyi bir insandı.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri üç gün hasta yattı. Oğulları hekim çağırarak istedi ama:

—Merak etmeyin, çok şükür iyiyim, diyerek kabul etmedi. Nitekim üç günün sonunda kalktı ve dergâhtaki derslere, zikir meclisine katıldı. Talebeleri, “O olunca bu meclisin feyzi bir başka oluyor.” dedi.

Kış iyice bastırmıştı. Hacı Bayram-ı Veli her sabah Veli'yle görüşüp, birkaç dervişle beraber Engürü'de dolaşmalarını, kıştan dolayı yiyeceğini temin edemeyenlerin yiyecek ve yakacaklarını temin etmelerini söylerdi. Bu sene kış çok çetin geçiyordu. Uzak yerlerden gelen yolcular yolları Engürü'ye varınca birkaç gün dergâhta kalıyorlar-

dı. Dergâhta sürekli pişen burçak çorbasıyla karınlarını, sohbet ve zikir meclisleriyle de gönüllerini doyuruyorlardı. Böylece yolculuklarının asıl gayesi vuku buluyordu.

Hacı Bayram Dergâhı yolcuların, yoksulların, dervişlerin olduğu gibi zanaat sahiplerin ve âlimlerin de uğrak yeri idi. Ziyaretine gelenlere mutlaka sahip oldukları zanaatıyla uğraşmalarını hatta kendileri bu konuda çalışırken yanlarında usta yetiştirmelerini de söylerdi. Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerini çok sayıda âlim de ziyarete gelirdi. Akşemseddin gibi ilim tahsil edip de gönül huzuru bulamayan âlimler dergâhta sulûka girerek sıfırdan derviş olmanın tadına ererdi. Daha sonra Hacı Bayram'ın talebesi olan bir âlim olarak yüklendiği vazifeyle gönüllere hizmet ederlerdi. Her yönüyle, her haliyle Hak için halka hizmetin icapları yerine getiriliyordu. Nefsi ve benliği hiçe sayarak gönlü bir pire bağlayıp, onun yoluna yapılan bu hizmetle, Anadolu'nun her yanı Müslümanlığı en doğru şekilde yaşayarak, birlik ve beraberlik içinde bütün iç ve dış düşmanlara karşı tek vücut olmanın tadına varıyordu.

Bu şekilde Hacı Bayram-ı Veli'nin rehberliğinde İslâmiyet'i yaşamanın güzelliğini ta içlerinde hissetmek, onlara tüm maddî ve manevî sıkıntılara göğüs germe kuvvetini veriyordu. Onda gördükleri Amentü'nün manasını hayatlarına geçirdiklerinde artık her kazaya rıza hali vuku buluyordu. O da onları tasavvufun olmazsa olmazlarından teslimiyete götürüyordu.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri de toplumda gördükleri bu olumlu gelişmelerden çok memnun oluyor ve Allah'a şükrediyordu. O günlerde duydukları bir haber içinde Allah'a şükrediyorlardı. Zira Sultan Murad'ın Mehmed adında bir oğlu olmuştu. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri, Şehzade Mehmed'in doğduğu gece manevî âlemde Osmanlı Devleti'nin üzerine nur yağdığını görmüştü. Bu öyle bir

nurdu ki Konstantin'e kadar uzanıp orayı kuşatıyor, Avrupa'ya kadar gidiyordu. İşte o zaman Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri Peygamber Efendimizin, "Konstantin elbette fetholunacaktır. Onu fetheden kumandan ne güzel kumandan, onu fetheden asker ne güzel askerdir." hadis-i şerif'inde müjdelenen, muhababın Sultan Murad'ın şehzadesi 2. Mehmed olduğunu anlamıştı. Kış biraz şiddetini yitirince tekrar hazırlandı. O günlerde Akşemseddin'i de bekliyordu. Nitekim birkaç gün sonra Akşemseddin dergâha geldi. Hacı Bayram-ı Veli onu görünce çok sevindi. Akşemseddin de dergâha her gelişinde onun huzuruna ilk kez çıkıyor gibi heyecanlanıyordu. Akşemseddin dergâhta bir gün kaldı ve ertesi günü erkenden yola çıktılar. Bu defa yanlarında Veli de vardı. Veli onlarla birlikte çıkabildiği için çok mutluydu. Eşi onun bu mutluluğunu görüp uğurlarken:

—Allah gönlüne göre verdi Efendi. Haydi git. Efendi Hazretlerine hizmette kusur etme, dedi.

Veli de onu alnından öperek:

—Allah sizden razı olsun Hanım. Sizi o kadar zaman yalnız bırakıyorum ama yine de hep güler yüzle uğurlayıp gönül rahatlığı içinde gitmemi sağlıyorsun, dedi.

—Sen huzurlu olursan, biz de oluruz. Hem unutma Efendi Hazretleri ile geçirdiğiniz her anı, tüm yaşadıklarınızı dönünce anlatacaksınız.

Veli gülümseyerek:

—Hem de hepsini, dedi ve çocuklarını da öperek vedalaştı. İki oğlu da kocaman delikanlı olmuşlardı. Dergâhta hem derslere katılıyor, hem de üzerlerine düşen vazifelerini eksiksiz yerine getiriyorlardı.

Uzun bir yolculuktan sonra Aksaray'a vardılar. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri hocasının oğlu Yusuf Hakiki'yi görmek istiyordu. Yusuf Hakiki Hazretleri babasının Darende'de vefatından sonra, Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin yanına gelmiş ve onun yanında halvete girmişti. Daha sonra halifesi olarak Aksaray'a dönmüş, hocasından aldığı muhabbeti Aksaray çevresinde yaymaya başlamıştı. Babası ve hocası gibi Hak için hal-ka hizmette örnek bir insandı. Hem hangâhda ders veren bir müderris hem de gönüllere hizmet eden bir gönül sultanıydı. Hacı Bayram-ı Veli:

—Şimdi hangâhtadır, diyerek oraya sürdü atını. Diğerleri de takip ettiler. Oraya yaklaşınca atlarından indiler. Biraz ilerledikten sonra Yusuf Hakiki ile karşılaştılar. Bir an karşılıklı öylece baktılar birbirlerine. Hacı Bayram-ı Veli, “Yıllar geçtikçe ne kadar da hocama benzemiş.” diye içinden geçirdi. Sanki hocası karşısındaymış gibi bir tuhaf olmuştu. Yusuf Hakiki de uzun bir süredir şeyhini görmemişti. Şimdi hiç beklemediği bir anda karşısında görünce, sevinçle şaşkınlık arasında bir süre öylece kaldı. Sonra kendini toparlayıp şeyhinin elini öptü. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri gözleri dolu:

—Bize hocamızı hatırlattınız. Rabbim size onun güzelliğini vermiş, dedi.

—Hoş geldiniz efendim. Hasretle daralan gönlümü-zü genişlettiniz. Allah sizden razı olsun.

Yusuf Hakiki de böyle söylerken gözyaşlarını tutamıyordu. Yusuf Hakiki Hazretlerine Aksaray'da Baba Yusuf derlerdi ya bir tabir bir insana ancak bu kadar yakışır. Tasavvuf yolunda insanlara hizmet ederken onlara bir baba şefkatiyle yaklaşırdı. Ailesiyle birlikte Aksaray'da kalırken genç bir delikanlıydı ve daha o zamanlar insanlara davranışından, tevazu ve içtenliğinden dolayı ona Baba Yusuf de-

meye başladılar. Aksaray ve çevresinde Baba Yusuf dendi mi akan sular dururdu. Öylesine büyük bir saygı ve muhabbetle bağlıydılar.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri, Akşemseddin ve Veli orada bir gece misafir oldular. Bir süre baş başa görüşüp çalışmaları hakkında bilgi aldı. Kendi çalışmalarından yazdığı eserlerden bahsetti. Daha sonra Akşemseddin ile birlikte geç saatlere kadar çok güzel sohbet ettiler. Yusuf Hakiki'nin eşi Gülmahi ve oğulları onun sevincine ortak oluyordu. Gülmahi de eşi ile birlikte birkaç kez Engürü'ye ziyarete gitmiş, Nefise Sultan ile görüşmüştü. Nefise Sultan onu kızı gibi sevmiş, Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin gelini olduğu için de ayrı bir saygı göstermişti.

Gülmahi, hanelerinde böyle mübarek insanlar misafir ettikleri için çok mutluydu. O gece hiç uyumadı. Kendi eliyle yemek ve yolluk hazırladı. Onlar sabah namazından dönene kadar her şey hazırlanmış, sofraya kurulmuştu. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri:

—Hanım kızımız çok zahmete girmiş, dedi.

—Efendim, gelişinizle hanemiz nurlandı. Gelininiz bu yaptığımız az bile diyerek sabaha kadar uyumadı.

—Eksik olmasın.

Gelen birkaç ziyaretçiyle birlikte güzel bir kahvaltı ettiler. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri:

—Hanım kızımızın eline sağlık. Muhabbetle hazırlanan, muhabbetle yenir, dedi.

Ayrılmaları çok duygulu oldu. Hacı Bayram-ı Veli hem halifesi, hem şeyhinin oğlu Yusuf Hakiki'yi bağrına basarken:

—Allah'a emanet olun. Allah gücünüzü ve ilminizi

artırsın. Muhabbetiniz gönüllere şifa olmaya devam etsin, diye dua etti.

Yusuf Hakiki gözyaşlarını tutamıyordu. Akşemseddin ile vedalaşırken:

—Gelmenize çok memnun olduk. Lakin çok az kaldınız, dedi.

Akşemseddin:

—Biz de çok memnun olduk sizi gördüğümüze. Sulbünüzden yayılan Gül Kokusu tüm Aksaray'ı sarmış, güzelleştirmiş.

Onlar bahçe kapısından çıkmadan yaşlı bir adam ile bir kadının onlara doğru koşar adımlarla geldiğini gördüler. Biraz yaklaşınca adam biraz mahcup gelip Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin elini öptü. Hazret:

—Ooo Halil gardaş. Geldiğimizi duydun demek.

—Akşam duyduk da Efendim, rahatsız etmemek için sabahı bekledik.

—Nasılsın burada rahat mısınız?

—Çok şükür Elhamdülillah Efendim. Buraya geldikten bir süre sonra buradaki oğlumuzu da kaybettik ama eksik olmasın Baba Yusuf Hazretleri bize kol kanat gerdi. Bizim hem oğlumuz oldu, hem de babamız.

Hacı Bayram-ı Veli gülümseyerek Baba Yusuf'a baktı ve:

—Eee, ona Baba Yusuf demişler. Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin göz bebeği Baba Yusuf aslı gülden, nesli güldendir.

Yusuf Hakiki Hazretleri mahcubiyetle başını eğdi. Sesini çıkarmadı.

Akşemseddin ve Veli bütün bu olanlara tanık olmaksızın çok mutlu oluyorlardı. Akşemseddin, Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin yanında her an yeni bir şey öğrendiğini hayretle görüyordu. Hem de yaşayarak. Veli ise öyle çok duygulanıyordu ki, bazen göğsünde derin bir sızı hissediyordu. Gördüğü muhabbeti kendi gönlünde hissediyor, kalbinden zikrederek daha çok çarpıyor, bu çarpıntının hızıyla da yorgun düşüyordu. Bu yorgunluk bambaşka bir şeydi. Sanki gönlü hep bunu bekliyordu. Daha çok zikir, daha çok zikir... Zikrettikçe ilk başta deli gibi çarpan kalbi yavaş yavaş sakinleşiyor ve Veli'yi billur bir suda yıkanmış gibi ferahlatıyordu. Bu hisle baktığı her şeyde Allah'ı ve O'nun âlemleri yaratmadaki muhabbetini görüyordu. Veli gönül vaktinin çoğunu bu duyguları yaşamasına vesile olan Hacı Bayram-ı Veli'yi yarattığı için Allah'a şükürle geçiriyordu. "Bin canım olsa, binini de Efendi Hazretlerinin yoluna feda etsem..."

Edirne...

Sultan Murad onları bu defa bir başka sevinç ve muhabbetle karşıladı. Bembeyaz kundağı içinde oğlu Mehmed'i gösterirken Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri gülümsedi ve dualar okuyarak kucağına aldı. Ona nazar dualarını okudu. Sultan Murad bundan çok memnun oldu ve birlikte sohbet ederken Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri:

—Oğlunuzun terbiye ve yetişmesinde bizim Köse'yi ihmal etmeyin. O bizim talebemiz ve halefimizdir. Şehzade Mehmed'e de iyi bir hoca olacaktır inşallah, dedi.

Sultan Murad da sevgiyle baktı Akşemseddin'e ve Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerine sordu.

—Efendim. Konstantin’i fethedip, Resulullah’ın dusasına mazhar olmak isteriz. Ama birkaç kez kuşattığımız halde fetih nasip olmadı. Bize nasip olacak mı bu fetih?

Hacı Bayram-ı Veli bir süre düşünce halinde kaldıktan sonra:

—Sultanım, fetih ne size nasip olacak, ne de biz göreceğiz. Konstantin’in fethi beşikteki bu bebek ile bizim Köse’ye nasip olacak, dedi.

Sultan Murad, bu cevapla gönlünün ferahladığını hissetti. Kendi olmasa da oğlu Peygamber Efendimizin dusasına mazhar olacaktı. Osmanlı’nın ortasında bir çıban gibi duran Konstantin fethedilecek, bu fethin manevî gücüyle din-i mübin tüm cihana yayılacaktı.

Onun en iyi şekilde yetiştirilmesi şimdi her zamankinden daha çok boynuna borçtu. Bunun için Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri, Akşemseddin gibi hocalar lazımdı. Sultan Murad tüm bu düşüncelerle kalkıp Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin elini bir kez daha öptü ve

—Dualarınızı eksik etmeyin Efendim, dedi.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri gülümsedi ve:

—Dualarımız hep sizinledir, dedi.

27. BÖLÜM

Bu Bir Sırdır

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri için Edirne yolculuğu çok yorucu olmuştu. Seksen beş yaşına gelmişti. Akşemseddin de onun yol boyunca, belli etmek istemese de at sırtında yol alırken zorlandığını hissediyordu. Namaz için mola verdikleri bir yerde Akşemseddin şeyhine ilaç hazırlamak için şifalı bitkilerden toplamak istedi. Veli'ye de kendisi dönene kadar ateş yakıp hazır etmesini söyledi.

Akşemseddin bazı bitkilerin yorgunluğu giderdiğini, kuvvet verdiğini biliyordu.

Veli de o sırada etraftan biraz çalı çırpı topladı. Taşları ocak şeklinde dizerek içine çalı çırpı ve küçük odun parçalarını koydu ve yaktı. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri ise Veli'nin minder koyduğu bir ağacın dibine oturmuş, namaz vaktine kadar dinleniyordu.

Veli ateşi yakıp üzerine yanında taşıdığı bir kap ile suyu koydu. Su kaynamaya başlayınca etrafta Akşemseddin'i aramaya başladı. Önlerindeki bir tümseği geçince çiçeklerle

dolu bir düzlüğe ulaştı. Biraz ileride Akşemseddin'i gördü. Yaklaşınca hayretten olduğu yerde kalakaldı. Akşemseddin yaklaştığı çiçeklere, "Allah'ın izniyle hangi derde devasın." diye soruyor, çiçek de ona cevap veriyordu. Veli bir süre izledi ve onu rahatsız etmemek için görünmeden oradan uzaklaştı. Yolda kendi kendine, "Niye bu kadar şaşırımdı ki, onlar Allah Dostu değil mi? Kalp gözleri açık, gözlerinde perde yok. Elbette Allah onlara insanların yararına bu meziyetleri bahşedecek." dedi. Mola yerine vardıklarında Hacı Bayram-ı Veli gülümseyerek Veli'nin şaşkın yüzüne baktı ve:

—Bu bir sırdır, herkesin önünde açılmaz, dedi.

Akşemseddin dergâha geldiklerinde hocasını bırakmak istemedi. Zira Hacı Bayram-ı Veli yol boyunca yaptığı ilaçlardan biraz iyileşmiş ama

—Köse oğlum, gayretin için Allah razı olsun ama hocamızın dediği gibi çilesi bol dünyadan gitme vaktimiz yaklaşıyor, dedi.

Akşemseddin bu sözle yüreğinin yandığını hissetti. Şeyhini, hocasını kaybetme düşüncesi taş gibi oturdu içine. Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri onun üzüntüsünü görüp:

—Bu kadar üzümlü gönlünü daraltma. Biz sen olduk, sen ise biz. Araya ecel girse de elhamdülillah hiçbir zaman ayrılmayacağız.

Bu sözler biraz yüreğini ferahlatsa da Akşemseddin çok üzülmüyordu. Hocası yataktan kalkamaz hale geldiğinde ise bu üzüntüsü daha çok arttı. Etrafında acılı ailesini, ona her zaman yürekten bağlı eşi Nefise Sultan'ın halini ve sevenlerini gördükçe herkesin acısını da içinde hissediyordu. Yalnız kaldıklarında Hacı Bayram-ı Veli bu yola sahip çıkması konusunda konuşup, Akşemseddin'e gönül sırlarını anlatıyordu. Onu gâh cihan padişahı bir Fatih olacak

2. Mehmed'in hocası Akşemseddin olarak, gâh kendinden sonra bu yolu sürdürecektir Şeyh Akşemseddin olarak, gâh oğlu ve dervişi Akşemseddin olarak görüp öyle konuşuyordu. Hepsine aynı muhabbetle bakıp, hep aynı muhabbetle karşılık görerek...

Bazen Akşemseddin onu böyle hasta yatarken görmeye dayanamıyor ve bahçeye çıkıyordu. Sanki bahçe bile şimdiden öksüz kalmış, ağaçlar hiç kıvıldamıyordu. Kuş evinde her zaman tak taklayan leylekler susmuştu. Akşemseddin çıkınca Nefise Sultan ve evlatları başucuna geliyordu. Nefise Sultan da artık iyice yaşlanmıştı, eşinin başucunda dururken gözleri yaşla dolsa da her zamanki gibi gülümsemeye çalışıyordu.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri:

—Kendini bu kadar üzüp heder etme Hacı Hatun. Biz evlendiğimiz ilk günden bu güne kadar senden hiç incinmedik. Sayenizde hep huzurlu bir hayatımız, akıllı ve bu kapıya layık evlatlarımız oldu. Biz sizden razıyız, Allah da razı olur inşallah. Hakkını helal et, dedi.

Nefise Sultan gözyaşlarını tutmaya çalışarak:

—Estağfurullah Efendim. Ne hakkımız var ki... Huzur hep sizinle var oldu. Yanınızda en güzel günlerimizi yaşadık. Allah sizden razı olsun, dedi.

Sonra oğulları ile görüştü ve annelerini oğlu Ahmed Baba'ya emanet etti. Diğerleri çıktı ama o bir süre daha kaldı. Zira Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinden sonra dergâhta yol Ahmed Baba'dan devam edecekti.

Bu görüşme ailesi ve eşyle son görüşmesiydi Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin. Onlar çıkınca Akşemseddin gözyaşları içinde bekleyen Veli'ye içeri girmesini söyledi. Veli yatağın ayakucuna geçip saygıyla başını eğdi. Hacı Bayram-ı Veli yanına gelmesi için işaret etti. Veli o anda

uzattığı elini, onu incitmemeye çalışarak tuttu ve yavaşça öpüp alınına koyarken:

—Hakkınızı helal edin Efendim. Mümkün olsa bu canım yolunuza fedadır, dedi.

—Biliriz Veli, siz her zaman bizimsiniz. Ne dediyseniz teslim oldunuz, garip Veli. Ne hakkımız varsa hepsi helal olsun. Bizden sonra dergâhta yine evlatlarımızın özellikle Şeyh Ahmed Baba'nın yanında ol.

—Başüstüne Efendim.

Fazla yormamak için şeyhine arkasını dönmeden geri geri giderek odadan çıkarken, gözyaşlarını daha çok içine akıtıyordu Veli.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri bir hafta kadar yat-tı. Bu süre içinde bütün evlatları ve uzaktaki halifelerinin birçoğu Engürü'ye toplandı. Hacı Bayram-ı Veli onlarla da görüşüp helâlleştikten sonra bir gece seher vaktinde ebedi âleme göçtü. Ardında hepsi birer âlim ve müstesna kişiler olan halifeleri, talebeleri, çok geniş mükemmel bir aile ve binlerce sevenini gözyaşları içinde bıraktı. Namazını ve defin işlerini talebesi Akşemseddin Hazretleri yaptı. Herkes derin bir acı içindeydi. Çok dolu bir hayat yaşamıştı. Varlığı ve hizmetleriyle tüm Anadolu'ya huzur ve manevî zenginlik hâkim olmuştu. O sevenlerinin her anından vardı ki şimdi yokluğunu kavramaya çalışıyorlardı. Cenazesi yere yurda sığmayacak diye tabir edildiği gibi çok kalabalıktı. Akşemseddin herkesin kendini öksüz, yetim gibi hissedip çok ağladığını görüyordu. Cenaze namazından sonra kısa bir dua ve ardından onlara hitaben bir konuşma yaptı. Aslında kitlelere hitap edecek kadar sesi gür değildi. Ama insanlar o kadar üzgün ve acıklı görünüyordu ki bu konuşmayı yapmaya mecbur hissetti kendini.

“Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin sevenleri ona gö-

nüliden bağlananlar! Şu anda hepimizin yüreği onu kaybetmenin acısıyla yanıyor. Ama biz onun yolundan gidersek, iyi biliyorum ki o her zaman yanımızda olacak.

Gardaşlarım, Allah'a şükretmeliyiz ki bize Efendi Hazretleri gibi bir hazine bahşetti. Devamlı mahlûkatın maddî manevî faidesine sunulan ama kullanıldıkça eksilmeyen aksine devamlı artan bir hazine. İşte bu hazine bütün ömrünü bizlerin iyiliği için çalışmakla geçirdi. Ben şahsen biliyorum ki Efendi Hazretleri bir gece rahat yatağında yatıp nefsi için dinlenmedi. Geceleri insanlık için duada gündüz yine insanlık için hizmetteydi. Geride değerli ailesi ve halifelerini bıraktı. Onlara sahip çıkıp, intisap edip yolundan gitmek boynumuzun borcudur. Başka türlü davranmak sadakatsizlik olur ve bu da Efendi Hazretlerinin talebesine hiç yakışmaz. Bize düşen bu yolda giderken yarım kalan tüm hizmetlerin de tamamlamasına çalışmak, aynı onun yaptığı gibi çok çalışmak.

Allah bizi Efendi Hazretlerinin yolundan ayırmasın, Ahiret gününde Peygamber Efendimizin sancağı altında onunla birlikte toplanmayı nasip etsin. Unutmayın, 'Nasıl yaşarsanız öyle ölürsünüz, nasıl ölürseniz o şekilde dirilirsiniz.' ve 'Kişi sevdiği beraberdir. Dünya ve ahrette...'

Akşemseddin'in bu sözleri gönüllere biraz derman olmuştu. İzleyenler onun da çok üzgün olduğunu fark ediyordu ama mükemmel bir sabır ve teslimiyet örneği Akşemseddin, hocasına layık bir talebe olduğunu her haliyle belli ediyordu.

O günden sonra Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri yaptığı hizmetler ve yazdığı şiirlerle anılır oldu. En çok da:

N'oldu bu gönlüm, n'oldu bu gönlüm
Derd ü gamınla doldu bu gönlüm

Yandı bu gönlüm yandı bu gönlüm
Yanmada derman buldu bu gönlüm

Gerçi ki yandı gerçeğe yandı
Rengine aşkın cümle boyandı

Kendi de buldu kendi de buldu
Matlabını hoş buldu bu gönlüm

Elfakru fahri el fakru fahri
Demedi mi âlemlerin fahri

Fakrını zikret fakrını zikret
Mahv u fenada buldu bu gönlüm

Sevda-yı a'zam sevda-yı a'zam
Bana k'olupdur arş-ı muazzam

Mesken-i canan mesken-i canan
Olsa aceb mi şimdi bu gönlüm

Bayrami imdi bayrami imdi
Yar ile bayram eyledi şimdi

Hamd ü senalar hamd ü senalar
Yar ile bayram kıldı bu gönlüm

şiiri söyleniyordu. Ne mutlu onu tanıyan, bilen ve yolundan gidenlere...

BAYRAM SABAHI HACI BAYRAM-I VELİ

Bütün bu gönül sultanları gönüllerindeki Allah ve Peygamber sevgisi ve hizmet aşkıyla giderek maddeleşen dünyamızda insanların birbirlerine en çok da kendilerine yabancılaştığı, özünü unutmaya yüz tuttuğu günümüzde, doğruyu, güzeli gösterip, sadece siyah ve gri değil, beyaz gönüllerin de olduğunu yaşayarak gösterir. Onlar tünelin sonundaki ışık gibidir ve sadece tünelin sonunda değil, tünele girmeden ve girdikten sonra da ışığa kavuşmamız için bizimledir. Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin hayatına baktığımızda, başta Akşemseddin Hazretleri olmak üzere on dokuz tane halifesi olduğunu görüyoruz. Bu büyük zatlar, irşad göreviyle Anadolu'nun Türk ve Müslüman kimliğine kavuşmasında, insanların hurafelerden temizlenmiş olarak İslâmiyet'i en doğru şekilde anlayıp yaşamalarının sağlanmasında etkin rol oynayan manevî fatihlerdir.

